NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN MATEO

Ihyan ndico che ndạta yahn Dihvo vo Jesucristo

1 Tuhcạ cochi ndạta yahn Dihvo vo Jesucristo.
Ihyan ndico yahn ye ne, David mạn, Abraham
mạn.
2 Dạya Abraham ne, Isaac. Dạya Isaac ne, Jacob.
Dạya Jacob ne, Judá nduco dihno se. 3 Dạya Judá
nduco Tamar ne, Fares mạn, Zara mạn. Dạya
Fares ne, Esrom. Dạya Esrom ne, Aram. 4 Dạya
Aram ne, Aminadab. Dạya Aminadab ne, Naasón.
Dạya Naasón ne, Salmón. 5 Dạya Salmón nduco
Rahab ne, Booz. Dạya Booz nduco Rut ne, Obed.
Dạya Obed ne, Isaí. 6 Dạya Isaí ne, rey David. Dạya
rey David nduco ndạhta yahn Urías ne, Salomón.
7 Dạya Salomón ne, Roboam. Dạya Roboam ne,
Abías. Dạya Abías ne, Asa. 8 Dạya Asa ne, Josafat.
Dạya Josafat ne, Joram. Dạya Joram ne, Uzías.
9 Dạya Uzías ne, Jotam. Dạya Jotam ne, Acaz. Dạya
Acaz ne, Ezequías. 10 Dạya Ezequías ne, Manasés.
Dạya Manasés ne, Amón. Dạya Amón ne, Josías.
11 Dạya Josías ne, Jeconías nduco dihno se. Tạhn
min che din sandạdo yahn Babilonia preso ihyan
nación yahn Israel, quenda se ihyan.
12 Cuahn che chenan ihyan chahn nación yahn
Babilonia, chihndeyạn Salatiel, dạya Jeconías.
Dạya Salatiel ne, Zorobabel. 13 Dạya Zorobabel ne,
Abiud. Dạya Abiud ne, Eliaquim. Dạya Eliaquim

ne, Azor. 14 Dạya Azor ne, Sadoc. Dạya Sadoc ne,
Aquim. Dạya Aquim ne, Eliud. 15 Dạya Eliud ne,
Eleazar. Dạya Eleazar ne, Matán. Dạya Matán ne,
Jacob. 16 Dạya Jacob ne, José, ihyan min che chi-
hnevạco nduco María, chaco Dihvo vo Jesucristo.
Dihvo vo ne, a ihyan min che a va cạde che dechuh
Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehnse.

17 Ri ndichecun ihyan ndico che cochi rihco
ndạta ye nde cuahn che quenan Abraham iyehnse
nde ndạ ro che quenan David. Me nde ro che
quenan David ne, te ndichecun ihyan ndico nde
ndạ ro che chahtenan ihyan nación yahn Israel
preso nación yahn Babilonia. Me nde ro min ne,
te ndichecun ihyan ndico nde ndạ ro che chih-
ndeyạn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va
cạde che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan
iyehnse.

Nduhcạ che chihndeyạn Dihvo vo Jesucristo

18 Tuhcạ chi che chihndeyạn Dihvo vo Jesu-
cristo: Chaco ye, María ne, a va ndudo yahn
ye che cahnevạco ye nduco José. Numanahn
che metah cahnevạco ye ne, nduco vederihquen-
tiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ndạca dạya
ye. 19 Nducote ndah ihyan José ne, cuahn che
checadino ye che quenun dạya María ne, hua
nahn ye che cora vedecuihno yahn ihyan min.
Chemin che chihco dạma ino ye che decuihno
ye ndudo yahn ye nduco vih, tin demạn no ye,
cạva che hua cadino ihyan. 20 Ate ndihchero ye
vạn yạhnde yahn ye ạma ángel yahn Dihvo vo
Dendiohs, ne rạhn ángel me ri ye ihyan:

—José, ndạta yahn David, hua dehve rahque, co cahnevaque nduco María. Hua ndeh ndedecadine, te che quenun dạya ye ne, a nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.
21 Cuahn che cuhndeyạn decuạh me ne, cuaconehn che duche JESUS, te a ihyan min che ndedevahn ye ihyan yahn ye, cạva che hua conda ihyan chahn, din nunde yahn ye.
22 Tihcạ chi nducuahn chemin cạva che conahn che chihquentiyon Dihvo vo Dendiohs, dirun ihyan profeta tuhcạ:
23 Ạma ndạhta ntuhco ne, conun dạya ye.
Cuahn che cuhndeyạn ne, conan che duche Emanuel.
Che tihcạ duche ne, conahn che Dendiohs nduco ye uvo.
24 Cuahn che ntuche José ne, dinahn ye nduhcạ che chihquentiyon ángel me ihyan, ne chihnevạco ye nduco María. 25 Ate metah conan cuma ye ihyan nde chuh ro che chihndeyạn decuạh me. Cuahn che chihndeyạn decuạh me ne, JESUS chaconahn ye che duche.

2

Chahn ihyan devano nevahnecun ye Dihvo vo Jesucristo

1 Chihndeyạn Dihvo vo Jesucristo yạn Belén, estạdo yahn Judea, cuahn che quenan rey Herodes rihquentiyon ye estạdo min. Tạhn min ne, o ino ihyan devano che chica ye yạhn yahn cuạhn nạn che riquendạh yạhn ne, ndạ ye yạn Jerusalén, 2 ne tumerune ye:

—¿Ti quenan rey yahn ihyan nación yahn Israel
che a chihndeyạn ye ne? A devano nuhn che a
va ye, te a ndihchero nuhn iyon che rihco ro che
a chihndeyạn ye. Chemin che cochi nuhn ndeva
nuhn yavenạn ye.
3 Cuahn che checadino rey Herodes che tihcạ
ne, ạma ndeh ndedecadino se. Namin nducoyạca
ihyan yạn Jerusalén ạma ndeh ndedecadino ye.
4 Tuhme chihquentiyon rey me che ndo dạma
chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn devano ley che
dirun Moisés mạn, ne tumerune se ti va cạde che
cuhndeyạn ihyan che dechuh Dendiohs, ndede-
vahn ye ihyan iyehnse. 5 Ndahconan ihyan chahn,
ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Yạn Belén, estạdo yahn Judea, va cạde che
cuhndeyạn ye, te dirun ihyan profeta tuhcạ:
6 Yạn Belén, estạdo yahn Judea ne,
co cuande vạn yạn rahte yahn estạdo min,
te min va che cuhndeyạn ihyan ndinạn
che din ye cudạdo ihyan yahn Dendiohs, ihyan
nación yahn Israel.
7 Chihno min ne, cuạhn ndeh cah rey me ihyan
devano chahn, ne tumerune se ihyan deh ro niyon
che chihnde ro iyon me. 8 Tuhme chihquentiyon
se ihyan chahn, ne rạhn se:
—Cuahn nchuhn yạn Belén, tumerune ndah ne
ti quenan decuạh me, ne cuahn che a ntạca ne ne,
checu ne ndudo yáhn cạva che namin cạ́hn ndevá
yavenạn.
9 Chihno chihcovan ihyan chahn che rạhn rey
me ne, quendi ye cuahn ye. Tuhme iyon me
ne, quendạhnạn cuahn nde ndạ cuạco nạn che
quendite decuah me, ne min quendihco. 10 Cuahn

che ndihchero ihyan chahn che quendihco iyon me min ne, a̱ma chi yeno ye. 11 Chenda̱ ye chete vah, ne cuahn che ndihchero ye lihn me nduco chaco Mariá ne, chehntihya ye ndeva ye yavena̱n. Tuhme na̱hne ye yave na̱n che chenun tume yahn ye, ne tenda̱h ye diya̱hngua̱n ma̱n, cuhn ma̱n, nundeda̱n che duche mirra ma̱n, ca̱h ye co yahn lihn me. 12 Chihno min ne, ca̱h Dendiohs che checadino ihyan chahn va̱n ya̱hnde yahn ye che metah ndaconan ye na̱n quenun Herodes, ne chemin che chahconan ye yune, cona̱hn ye ya̱n va̱co ye.

Chano José, quenda ye Mariá nduco lihn me, cuahn ye nación yahn Egipto

13 Cuahn che a cona̱hn ihyan devano chahn ne, ndihchero José va̱n ya̱hnde yahn ye a̱ma ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne ra̱hn ángel me ri ye ihyan:

—Cuiquenda sa̱hn dihn nduco chaco se, ne codin vi, cuehn cua̱hn nación yahn Egipto. Min conen nde ro che ca̱hcantiyón che ndaconen, te Herodes ne, nuhn se sa̱hn dihn me ca̱va che ca̱hno se sa̱hn.

14 Ndeta̱hno quenda José sa̱hn dihn me nduco chaco se chete ra̱hn, cuahn ye cua̱hn nación yahn Egipto. 15 Min chahtenan ye nde nda̱ ro che chih Herodes. Tihca̱ chi ca̱va che conahn ndudo che ca̱h Dendiohs, dirun ihyan profeta tuhca̱: “Nde nación yahn Egipto quendá Da̱yá.”

Dechuh Herodes sanda̱do, chahn se chihno se checa̱hya

16 Cuahn che tumacadino Herodes che chah-
cotạhn ihyan devano chahn yahn se ne, ạma chi
tạn se, ne dechuh se sandạdo yạn Belén mạn,
yạn che nino min mạn, che chihno se nducoyạca
decuạh chạhn, nde checạhya che a ri o nduyo,
te a tih va ro che ndihchero ihyan devano chahn
iyon me. 17 Nduco tihcạ chinahn ndudo che dirun
ihyan profeta Jeremías tuhcạ:

18 Ạma rah rạn ihyan mạn,
ạma raco ye mạn,
anduhnecạ ndete che mạn Raquel raco ye cạva
dạya ye.
Hua ndạca ye vedechahtino, te a chihno chihno se
dạya ye.

19 Cuahn che a chih Herodes ne, min nación
yahn Egipto ndihchero José vạn yạhnde yahn ye,
ạma ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne rạhn ángel
me ri ye ihyan:

20 —Cuendiquenda sạhn dihn me nduco chaco
se, ne conahn nación yahn Israel, te a chih sạhn
che nahn cạhno se sạhn.

21 Tuhme ndiquenda José sạhn dihn me nduco
chaco se, ne ndaconan ye nación yahn Israel.
22 Ate checadino José che Arquelao rihquentiyon
se menun chida se estạdo yahn Judea, ne hua
chihquino ye quenan ye estạdo min. Tuhme cạh
Dendiohs che checadino ye vạn yạhnde yahn ye,
ne cuahn ye estạdo yahn Galilea. 23 Min quenan
ye ạma yạn che duche Nazaret. Tihcạ chi cạva che
conahn nduhcạ che dirun ihyan profeta yahn Di-
hvo vo Jesucristo tuhcạ: “Nazareno cạhma ihyan
yahn ye.”

3

Juạn Bautista ne, rahndudo ye yạhn nạn che metah duhva

1 Tạhn min ne, ndạ Juan Bautista estạdo yahn
Judea, yạhn nạn che metah duhva. Min cahndudo
ye 2 ne rạhn ye:
—Cuento ino nchuhn nunde yahn ne, te Den-
diohs, ihyan min che va ye vahchetero ne, a nun
cuahn cạhcantiyon ye.
3 A yahn Juạn che dirun ihyan profeta Isaías
tuhcạ:
Cuahndudo ạma ihyan yạhn nạn che metah
duhva, ne cạhma ye tuhcạ:
"Cuihcoyạn nchuhn chedave yahn ne cạva che
nevahnecun ne Dihvo vo."
4 Tino yahn Juạn ne, ndiya nduco yudo yahn
camello, ne quenan chete ye ạma ima. Reh ye ạma
nạn yạhcadạhn mạn, rih ye nedih yahn che va
vạn chano mạn. 5 Ihyan yạn Jerusalén mạn, ihyan
che vate ye tạma te o yạn estạdo yahn Judea mạn,
chihto ico Jordán mạn ne, rahn ye rihnevan ye che
rahndudo Juạn. 6 Rentuma ino ye nunde yahn ye,
ne rehdenune Juạn ihyan, min ico Jordán.
7 Ạma yạhn sạhn fariseo mạn, sạhn saduceo
mạn, rendạ se cạva che cuehdenune Juạn sạhn.
Ate rihya ye sạhn:
Nchuhn ne, nduhchan cu tạn tihchan ne. ¿Duh te
cuande nchuhn che din nun ino ne cạva che nde-
vahn ne yahn castigo yahn Dendiohs che va che
co ne? 8 Cuahtenan nchuhn nduhcạ che rahtenan
ihyan che rento ino ye nunde yahn ye numacuahn
chedave yahn ye. 9 Hua ndere ndonan mạn
ne nchuhn che ndạta yahn Abraham nchuhn, te

ndete che nahn Dendiohs che ndere co yạhn ndạta yahn ihyan min ne, nde tu che tuhchan co din ye che ndạcondạ ihyan che co cuande ye nạn ndạta yahn ye. 10 Mạn ne, anduhnecạ ndete che a va yạn cu tin cạva che cạta dihyoduto yạhn. Nducuahn yạhn che hua cochihve ndute yahn ne, cạta, conun vạcoyạhn. Atihnocạ co nduco nchuhn che hua cochihve che redin ne, te va che co ne castigo.

11 'U ne, rehdenuné nchuhn cạva che co ro che a nto ino ne nunde yahn ne. Ate a nun cochi tạma ihyan che tahque yudo vederihquentiyon quenan cuma ye che co u, che nde hua rigonun chihvé cạva che co mozo yahn ye. Ihyan min ne, din ye che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan mạn, din ye castigo ihyan nunde mạn. 12 Nduhcạ che retive yạto ihyan trigo, rih ndah ye, ne renedin dạma ye dạche yạma yahn, rihquiyạhn ye ne, tihcạ a nun techecạde ihyan min yahn nducoyạca ihyan. Ihyan che ndah ihyan ye nạn Dendiohs ne, quenda ye ihyan vahchetero, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, dechuh ye ihyan vạn ruchiyạhn che hua ndạ ro che ntoh.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

13 Tạhn min ne, chica Dihvo vo Jesucristo estạdo yahn Galilea, ndạ ye ico Jordán nạn quenan Juạn cạva che cuehdenune ye ihyan. 14 Ate rạhn Juạn ri ye ihyan:

—U che rendotenán ndih cạva che cuehdenune ne u, ¿tạcạ che u cuehdenuné ndih?

15 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Nahn che cuehdenune u, te redin yahn che dinahn vo nducuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Tuhme chehdenune Juạn ihyan. 16 Chihno chedenune Dihvo vo ne, ndiquendạ ye vạn nune. Ura min ndihchero ye Vaco Ndah yahn Dendiohs che chica vahchetero. Decạ ro icui decạ ro, ne chiya, quenun ihyan. 17 Tuhme chenun ạma ndudo che chica vahchetero che rạhn tuhcạ:

—Sạhnguh che Dạyá. Yahinó sạhn. Ạma yenó che va se.

4

Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo

1 Chihno min ne, din Vaco Ndah yahn Dendiohs che cuahn Dihvo vo ạma cuạn, yạhn nạn che metah duhva, cạva che tumarande chundah ihyan.

2 Min quenan ye chete che o raco ro, ne hua cheh ye. Chihno min ne, chi cuico ye. 3 Tuhme chahn ndạ chundah, ne rạhn se ri se ihyan:

—Ndete che Dạya Dendiohs ndih ne, codin ne che tu che tuhchan ne, ndạcondạ pạn.

4 Ate ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—A ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ: “Ndiyu demạn pạn che rendotenan ihyan, te namin rendotenan ye ndudo yahn Dendiohs.”

5 Chihno min ne, quenda se ihyan nde tin yạco yahn yạn Jerusalén. 6 Rạhn se ri se ihyan:

—Ndete che Dạya Dendiohs ndih ne, cạva ne muhn, co ne nde ndiyạhn, te a ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:

Cạhcantiyon Dendiohs ángel yahn ye che din ye
cudạdo ndih,
cạva che hua dehva co yahn ne.
7 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Namin ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: “Hua tumerende Dihve Dendiohs.”
8 Chihno min ne, quenda chundah me ihyan
ạma tin ico yạco, ne nạhma se ihyan nducuahn
vederihquentiyon che va iyehnse. 9 Rạhn se ri se
ihyan:
—Ndete che cahntihya ne nán, ndeva ne
yavenán ne, té nducuahn vederihquentiyon che
tạhchan ndih.
10 Ate ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Cuavi nán, chundah, te a ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ: “Cuendeva yavenạn Dihve
Dendiohs. A ihyan min no codinehn yahn ye.”
11 Tuhme chihcomạn chundah me ihyan, ne ndạ
ángel chinduco ye ihyan.

Canạn Dihvo vo Jesucristo ntiyon yahn ye

12 Cuahn che checadino Dihvo vo che quenun
Juạn vạcoyạhn ne, conạhn ye estạdo yahn Galilea.
13 Ate hua quenan ye yạn Nazaret. Tahque ndah
ye ne, cuahn ye quenan ye yạn Capernaum, yạhn
yahn Zabulón mạn, Neftalí mạn. 14 Tihcạ chi cạva
che conahn nduhcạ che dirun ihyan profeta Isaías
tuhcạ:
15 Yạhn yahn Zabulón mạn, Neftalí mạn,
chihto yune che rahn nạn vine mạn, tạma lạdo
yahn ico Jordán mạn,
estạdo yahn Galilea, yạn vạco ihyan tạma nación
mạn,

16 min ne, anduhnecą ndete che man nąn che vate
ihyan.
Ate ndą ro che anduhnecą ndete che condihco
dave nąn ye.
Ihyan che vate ye min ne, cąhnda yahn ye anduh-
necą ndete che a vate ye tąh vederih.
Ate ndą ro che anduhnecą ndete che co dave yahn
ye.
17 A nde tąhn min canąn Dihvo vo rahndudo ye,
ne rąhn ye:
—Cuento ino nchuhn nunde yahn ne, te Den-
diohs, ihyan min che va ye vahchetero, a nun
cuahn cąhcantiyon ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, yąhve ye cun ihyan che retąh yąhca cąva che conduco ye ihyan

18 Ąma yune ne, quechica Dihvo vo chihto vine
yahn Galilea. Ndihchero ye o ihyan retąh yąhca,
Simón Pedro mąn, dihno ye Andrés mąn. Ura min
ne, rentihyon ihyan chahn yąna chete vine me
cąva che cotąh ye yąhca. 19 Tuhme rąhn ye ri ye
ihyan chahn:
—Cuhn vo conduco nchuhn u, ne ndotenan che
din dąma ne yąhca ne, cacuáhn nchuhn cąva che
din dąma ne ihyan, conduco ye u.
20 Ndetąhno chihcomąn ihyan chahn yąna yahn
ye, ne cuahn ye nduco Dihvo vo.
21 Tah cuahn cąna nąn me ne, ndihchero ye o
dąya Zebedeo, Jacobo mąn, Juąn mąn. Chenun
ye chete bąrco nduco chida ye, rentąhyon nan ye
yąna yahn ye. Namin yąhve Dihvo vo ihyan, 22 ne
ndetąhno chihcomąn ye chida ye mąn, bąrco me
mąn, cuahn ye nduco Dihvo vo.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye a̱ma ya̱hn ihyan

23 Chihno min ne, quechica Dihvo vo numacuahn ya̱n yahn Galilea, ricuahn ye nduh cua̱n ya̱co yahn ihyan nación yahn Israel. Rahndudo ye nduhca̱ che rihquentiyon Dendiohs ihyan yahn ye, ne redin ye che rendoyahn ihyan cah. 24 Nde numachahte nación yahn Siria chetuhn ndudo yahn vederihno che redin ye, ne a̱ma chengu ihyan ihyan cah yahn ye, ihyan che rih dihca ye ma̱n, ihyan che ndi cheche ye ma̱n, ne din Dihvo vo che ndoyahn ye. Namin ihyan che chenun vaco chihnga̱ ihyan ne, ndetenda̱h Dihvo vo vaco chihnga̱ chahn. 25 A̱ma ya̱hn ihyan chinduco ye ihyan, ihyan esta̱do yahn Galilea ma̱n, ihyan esta̱do yahn Judea ma̱n, ihyan ya̱n Decápolis ma̱n, ihyan ya̱n Jerusalén ma̱n, ihyan che vate ye ta̱ma la̱do lco Jordán ma̱n.

5

Dihvo vo Jesucristo ne, cahndudo ye a̱ma tingüete

1 Cuahn che ndihchero Dihvo vo che a̱ma ya̱hn ihyan chenun ye min ne, cocha ye a̱ma tingüete, chihnde ye. Tuhme ndo da̱ma ihyan che ritahno ye ihyan na̱n ye, 2 ne chicuahn ye ihyan chahn tuhca̱:

3 —Ihyan che ri nda̱che ye yahn che chendihco ye nunde ne, ndah ro yahn ye, te cuahtenan ye vahchetero na̱n che rihquentiyon Dendiohs.

4 'Ihyan che ra̱n ye ne, ndah ro yahn ye, te neca̱h Dendiohs vedechahtino ihyan.

5 'Ihyan che necun ye ne, ndah ro yahn ye,
te cuahtenan ye iyehnse nduhcą che necąh Dendiohs ndudo yahn ye.
6 'Ihyan che ąma nahn ye che runecąde cuahtenan ye ne, ndah ro yahn ye, te conan Dendiohs
ihyan cąva che conahn nduco ye.
7 'Ihyan che renan vąhino ye ihyan chenąhn ne,
ndah ro yahn ye, te conan vąhino Dendiohs ihyan.
8 'Ihyan che hua chendihco ye nunde ne, ndah
ro yahn ye, te ndeva Dendiohs ihyan.
9 'Ihyan che riyąhve ye ihyan cąva che ndo yąn
ye nduco vih ne, ndah ro yahn ye, te nedin dąya Dendiohs ihyan.
10 'Ihyan che redin tąn ihyan nduco ye yahn che
runecąde vatechica ye ne, ndah ro yahn ye, te rihquentiyon Dendiohs ihyan.
11 'Ndah ro yahn nchuhn cuahn che cąhma tąn
ihyan nduco ne mąn, din tąn ye nduco ne mąn,
ndere cąhma nunde ye yahn ne mąn, yahn che ritahno ne u. 12 Cuahn che tihcą cuahno co ne ne,
co yeno ne, te ndeva Dendiohs nchuhn, cuahtenan ne vahchetero. A devano ne te a tihcą chahno chi
ihyan profeta che chahte ye a rąhn me, din tąn ihyan nduco ye.

Ejemplo yahn ima

13 'Ima ne, ąma richihve, ate ndete che necąn,
che metah chihn dihne ne, ametah cochihve.
Va che cahtera ihyan, condinun condinąhno ye.
Chemin che nahn che din nchuhn cudądo vederihquentiyon che chenan cuma ne.

Ejemplo yahn yąhn

14 'Nduhcą che richihve yąhn che ri ro dave nąn
ihyan muhn iyehnse ne, tihcą richihve nchuhn
cąva nducoyąca ihyan, te a devano ne vederi-
hquentiyon yahn Dendiohs. Yąn ne, rihco ihyan
ąma tin ico, te nahn ye che ndah co ro. 15 Namin
cuahn che nahn yąhn ihyan ąma yąhn ne, rihco
ye nąn che yąco cąva che co ro dave nąn ihyan che
chenun ye chete vah. Hua rihco ndeh ye mąn ąma
cajón. 16 Namin nchuhn ne, nahn che runecąde
cuahtechica ne cąva che cua cuande nducoyąca
ihyan, ne ndeva ye yavenąn Chida ne che va ye
vahchetero.

Dihvo vo Jesucristo ne, cąh cuande ye yahn ley che dirun Moisés

17 'Cuedevano nchuhn che ndą́ ndiyu cąva che
cuahcotą́hn yahn ley che dirun Moisés mąn,
ndudo che dirun ihyan profeta mąn, te cąva
che cąh cuandé ihyan deh conahn. 18 Cuąco
rą́hn rí nchuhn te numanahn che metah cuihno
vahchetero mąn, iyehnse mąn ne, hua condanan
nde ąma ndudo nąn ley min. Nde nducuahn che
hua nduh rigonun chihve che rąhco ihyan ne, va
che conahn. 19 Chemin che adecoduhno ihyan
che cahnevi ye ąma nąn vederihquentiyon yahn,
andahre hua nduh rigonun chihve che rąhco ye,
ne tihcą cacuahn ye ihyan chenąhn ne, ihyan min
ne, hua nduh rigonun chihve ye vahchetero nąn
che rihquentiyon Dendiohs. Ate ihyan che dinahn
ye nducuahn, ne tihcą cacuahn ye ihyan chenąhn
ne, ąma rigonun chihve ye vahchetero nąn che
rihquentiyon Dendiohs. 20 Rą́hn rí nchuhn te
ndete che hua nde tahque runecąde cuahtechica
ne che co sąhn fariseo mąn, sąhn devano ley che

dirun Moisés mạn ne, nde hua co cuahtenan ne vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua nahn che co tạn ihyan

21 'Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndico yahn ne chicuahn ye tuhcạ: "Hua cahne ihyan, te adecoduhno ihyan che cạhno ye vih ne, va che co ye castigo." 22 Ate u ne, rạ́hn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che co tạn ye nduco ihyan chenạhn ne, va che co ye castigo. Adecoduhno ihyan che cạhva ye nduco ihyan chenạhn ne, va che ndo dạma ihyan ndinạn, din ye castigo ihyan. Adecoduhno ihyan che cạhma ye co ye tạma ca ihyan che nahn dave yahn ne, cạhnda yahn ye, te nduco nunde min ne, codin che conun ye vạn ruchiyạhn.

23 'Chemin che rạ́hn rí nchuhn te andahre a ndạ ne nạn ta nduco vedino che cạh ne Dendiohs, ate ndete che ura min ntạ tin ne che va nunde yahn ne nạn ihyan ne, 24 cuihco ndah ne vedino me chihto nạn ta, ne dinoca cạhn ne ndạca ne che nchahco nunde ihyan min, cuenedin ndah ne ndudo nduco ye. Tuhme co cạh ne vedino yahn ne.

25 'Me ndete che va ihyan che nahn cạca nunde ye yahn nchuhn ne, codin nun ino ne cuenedin ndah ne ndudo nduco ye numanahn che metah cạca nunde ye yahn ne, te ndete che hua ne, cạhco ye nchuhn tạh intiyahn. Intiyahn ne, cạhcantiyon ye policía che tihyon se nchuhn vạcoyạhn, 26 ne cuạco rạ́hn rí nchuhn te min cuahtenun ne nde cuihno nedihve ne nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndere cuahtenan ihyan nduco ndạhta che hua nihnevạco nduco ye

27 ’Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndico yahn ne chicuahn ye tuhcạ: “Hua ndere conen nduco ndạhta che hua nihnevạco ndoque.” 28 Ate u ne, rą́hn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che ndihchero ye ạma ndạhta, ne ndedecadino ye che nahn conan ye nduco te ne, nduco chemin a quendihco ye nunde nduco te nạn Dendiohs, te anduhnecạ ndete che a quenan ye nduco te.

29 ’Ndete che cạva ạma ndutinạn nchuhn adeche denda ne, cuahtendihco ne nunde ne, hua tumacạh ne yahn. Codin ne cuande anduhnecạ ndete che a tico ne chacondạh ne, te tahque ndah che conda ạma ndutinạn ne yodemin ca che cuahtenun ne vạn ruchiyạhn. 30 Ndete che cạva ạma tạh nchuhn adeche denda ne, cuahtendihco ne nunde ne, hua tumacạh ne yahn. Codin ne cuande anduhnecạ ndete che a chihca ne chacondạh ne, te tahque ndah che conda ạma tạh ne yodemin ca che cuahtenun ne vạn ruchiyạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndạhcạ che tehche ihyan ndạhta yahn ye

31 ’Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhcạ: “Adecoduhno ihyan che nahn tehche ye ndạhta yahn ye ne, va che dirun ye ạma cạca, cạh ye tạhn nạn che cạhco ro ye che a ntehche ye tạhn.” 32 Ate u ne, rą́hn rí nchuhn te co tehche ihyan ndạhta yahn ye atenạn ndete che conan te nduco tạma chạhn, te ndete che ndere tehche ye tạhn ne, cuahn che cuhnde te nduco tạma se ne, a mạn ye quendihco ye nunde. Namin

adecoduhno ihyan che cahnevạco ye nduco ạma ndạhta che ntehche inchạhn te tạhn ne, condihco ye nunde.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ntihyon yạn ihyan Dendiohs cuahn che cạh ye ndudo yahn ye

33 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhcạ: "Hua ndere cah ndudo yehn Dihve Dendiohs, te va che dinehn nducuahn ndudo yehn che cah." 34 Ate u ne, rạ́hn rí nchuhn te hua cạh ne ndudo yahn ne, ntihyon yạn ne Dendiohs. Namin hua ntihyon yạn ne vahchetero, te min quenan ye rihquentiyon ye. 35 Nde hua ntihyon yạn ne muhn iyehnse, te quenan ye numachahte. Nde hua ntihyon yạn ne Jerusalén, te yạn yahn ye. 36 Nde hua ntihyon yạn ne tin ne, te nde ạma yudo tin ne ne, metah vederihquentiyon yahn ne che cạhcantiyon ne che ndacorun color yahn. 37 Cuahn che cạh ne ndudo yahn ne ne, hua ntihyon yạn ne nde ạma nạn dehtenduh. Ạma no ndudo cạhma ne, a tihcạ, a o hua tihcạ, te che rentihdenan ca ne ndudo cạva che cotahno ihyan ne, chundah rihquentiyon se chemin.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndahconan ihyan yahn vih nduco vedetạn

38 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan ndico yahn ne tuhcạ: "Adecodehno nunde che din ihyan ne, a nunde min no va che nuhnde menun yahn ye." 39 Ate u ne, rạ́hn rí nchuhn te hua dạma co ne nduco ihyan che din tạn ye nduco ne. Ndete che va ihyan che cuahn ye ạma lạdo vạconạn ne ne, ndotenan che dạma co ne nduco

ye ne, cuahnecun ne che cuahn ye tạma lạdo.
40 Ndete che va ihyan che cạca nunde ye yahn ne,
nahn cahnevi cahteca ne ne, cạh ne nde cahteca
tu yahn ne ihyan. 41 Ndete che tạhn nun sandạdo
nchuhn yune, cạhcantiyon se che quendehde ne
chede yahn se nduhneva che rihquentiyon ley
ne, nde chuhnan ca cuiquendehde ne yahn se.
42 Adecoduhno ihyan che cạca ye dehtenduh yahn
nchuhn, a nahn yahn ye, o nahn tumanan no ye
ne, cạh ne ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che din yahino ihyan ihyan che tạn ye nduco ye

43 'Nchuhn ne, a devano ne te chicuahn ihyan
ndico yahn ne tuhcạ: "Codin yahine ihyan che
yahino ye di, ne codin tan nduco ihyan che redin
tạn ye ndoque." 44 Ate u ne, rạ́hn rí nchuhn: Codin
yahino ne ihyan che rendihche tạn ye nchuhn
mạn, cuica ne Dendiohs che din ye che ndah
nduco ihyan che rạhva ye yahn ne mạn, ihyan
che rihya ye nchuhn mạn, ihyan che redin tạn ye
nduco ne mạn. 45 Ndete che tihcạ din nchuhn ne,
dạma ri ne nduco Chida ne che va ye vahchetero,
te ihyan min ne, redin ye che rendihco dave yahn
yạhn mạn, redin ye che ran co mạn, cạva che
ndah yahn ihyan che ndah ihyan ye mạn, ihyan
che duhtuno ihyan ye mạn. 46 Ndete che atenạn
ihyan che yahino ye nchuhn din yahino ne ne,
¿dehra cochihve yahn ne?, te nde sạhn rica tume
cạde iyo tihcạ redin se. 47 Namin ndete che atenạn
combiero yahn ne necạh ne Dendiohs ihyan ne,
¿dehra cochihve yahn ne?, te nde ihyan che hua de-
vano ye che va Dendiohs tihcạ redin ye. 48 Nchuhn

ne, nahn che runecạde ne nduhcạ che runecạde Chida ne che va ye vahchetero.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye nduhcạ che redin yahn che din ihyan vedevạhino

1 'Cuihco nchuhn cudạdo che hua din ne dehtenduh che ndah atenạn cạva che ndihchero ihyan, te ndete che cạva che ndeva ihyan yavenạn ne che tihcạ din ne ne, nde hua cochihve yahn ne nạn Chida ne che va ye vahchetero. 2 Chemin che cuahn che din ne vedevạhino ne, co din ne cuande che hua cadino nde ạma ihyan. Hua dạma co ne nduco sạhn che o nạn o chende se che redin se vedevạhino nạn nducoyạca ihyan, chete yạco mạn, cuạhn yune mạn. Sạhn chahn ne, tihcạ redin se cạva che ndonan ihyan sạhn, ate cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde hua cochihve yahn se nạn Dendiohs che tihcạ redin se. 3-4 Ndaconan rạ́hn rí nchuhn te cuahn che din ne vedevạhino ne, co din ne cuande che hua cadino nde ạma ihyan, cạva che Chida ne che rendihche ye nducuahn che redin ne ne, ndạhco menun ye yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ihyan nduhcạ che covạh ye

5 'Nchuhn ne, cuahn che covạh ne ne, hua din ne nduhcạ che redin sạhn che o nạn o chende se che renan ino se rahtendi se revạh se chete yạco mạn, cuạhn yune mạn, nạn che co ndihchero nducoyạca ihyan sạhn. Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde hua cochihve yahn se nạn Dendiohs che tihcạ redin se. 6 Cuahn che covạh nchuhn ne, codin ne cuande che hua vạn yạhn ihyan. Tahque

ndah che demạn ne covạh ne chete vah nạn che demạn Chida ne cahnevan ye. Cuedevano ne te rendihchero ye nchuhn, ne ndạhco menun ye yahn ne.

7 'Cuahn che covạh nchuhn ne, hua din ne nduhcạ che redin ihyan che hua devano ye che va Dendiohs. Ạma ndeh revạh ye nạn dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye, te rạhco ye te nduco che ạma ndeh revạh ye ne, cahnevan dendiohs yahn ye. 8 Hua dạma co ne nduco ye nạn che revạh ne, te Chida ne ne, nde ura che ametah cạca ne ihyan ne, a devano ye nducuahn dehtenduh che rendotenan ne. 9 Chemin che covạh nchuhn tuhcạ:

Chida nuhn che va ne vahchetero,
Rica nuhn ndih che din ne che ndeva nducoyạca
ihyan yavenạn ne, co devano ye che metah
nde ạma nunde nạn ne.
10 Rica nuhn ndih che cuanạn cạhcantiyon ne
nuhn.
Nahn nuhn che dinahn ihyan iyehnse vederi-
hquentiyon yahn ne nduhcạ che redinahn
ángel che vate ye vahchetero.
11 Cuete ne che cheh nuhn mạn ro cuh.
12 Cuenchahco ne nunde yahn nuhn nduhcạ che
renchahco mạn nuhn yahn ihyan che redin
tạn ye nduco nuhn.
13 Cuendedevahn ne nuhn tạh chundah, hua cuah-
necun ne che tumarande se nuhn.
Tihcạ, te a ndih che rihquentiyon ne cuahn dạma.
Ạma yudo vederihquentiyon quenan cuma
ne. Tihcạ co.

14 'Cuedevano nchuhn te ndete che nchahco ne yahn ihyan che redin tạn ye nduco ne ne, namin

Chida ne che va ye vahchetero nchahco ye nunde
yahn ne. 15 Ate ndete hua nchahco ne yahn ihyan
ne, namin Chida ne che va ye vahchetero ne, hua
nchahco ye yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ihyan nduhcạ che cuahte ye yạhte

16 'Nchuhn ne, cuahn che cuahte ne yạhte ne,
hua din ne nduhcạ che redin sạhn che o nạn o
chende se. Sạhn chahn ne, ndih rạn vạconạn se
cạva che cadino ihyan che vate se yạhte. Cuạco
rạ́hn rí nchuhn te nde hua cochihve yahn se nạn
Dendiohs che tihcạ redin se. 17 Cuahn che cuahte
nchuhn yạhte ne, cuạhco nạn ne mạn, cuih ne
cạca tin ne mạn, 18 cạva che nde hua cadino ihyan
che vate ne yạhte. Chida ne a devano ye, te rendi-
hchero ye nchuhn, ne ndạhco menun ye yahn ne.

Ejemplo yahn vedecuihca

19 'Hua cuạhcorạn nchuhn cạva vedecuihca che
a chemin no din dạma ne. Hua regu, te rine
iteduhn mạn, reh dache mạn, rendạ sạhn duco,
riquenda se mạn. 20 Tahque ndah ne, codin nun
ino ne cạva che cuahtenan ne vahchetero, te
chemin ne, anduhnecạ ạma vedecuihca che hua
redetoh iteduhn mạn, hua reh dache mạn, hua
riquenda sạhn duco mạn. 21 Nahn che tihcạ din
nchuhn. A devano ne te nạn che va vedecuihca ne,
a yahn chemin no che rendedecadino ihyan.

Ejemplo yahn ndutinạn ihyan

22-23 'Ndutinạn nchuhn ne, nduhcạ ạma yạhn
che richihve yahn ne che ri ro nạn ne. Ndete
che ndah ndutinạn ne ne, ndah ro nạn ne. Ate
ndete che hua ne, anduhnecạ ndete che man nạn

che vate ne. Atihnocą vederendedecadino yahn ne, te ndete che cochihve ne, conahn ndah ne vederihquentiyon yahn Dendiohs. Ate ndete che cuahcotąhn ne vederihquentiyon yahn ye ne, hua cochihve vederendedecadino yahn ne, ne anduhnecą ndete che ą̄ma man nąn che vate ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che a Dendiohs va che din yahino ihyan ndiyu vedecuihca

24 'Nde ą̄ma ihyan ne, hua co cuahtenan cuma ye o dihve ye dąmandahn, te din yahino ye ą̄ma, ne cąhcomą̄n ye tąma, o dinahn ye yahn ą̄ma, ne cuahcotąhn ye yahn tąma. Atihnocą nchuhn, te hua co din yahino ne Dendiohs ndete che yahino ne vedecuihca.

Dendiohs ne, redin ye cudądo ihyan yahn ye

25 'Rą́hn rí nchuhn: Hua cuąhcorą̄n ne deh cheh ne mą̄n, deh cuh ne mą̄n, ti ndąca ne tino che cuahtenun ne mą̄n. A Dendiohs che deco ye nchuhn iyehnse, ne te ye che cheh ne mą̄n, tino che cuahtenun ne mą̄n. 26 Cua cuande nchuhn. Yąhda ne, andahre hua rendotenan che din te nduhcą che redin ihyan che rino ye ndąta mą̄n, rentumanan ye ndute ndąta mą̄n, rih ndah ye mą̄n, ate Chida ne che va ye vahchetero ne, redin ye che rendąca te che reh te. Cuedevano ne te tahque redin ye cudądo nchuhn che co ite chahn. 27 Nde ą̄ma nchuhn, andahre ą̄ma ndedecadino ne, ate hua co din mą̄n ne che cuihta ne mąhn metro.

28 'Nde hua redin yahn che ndedecadino nchuhn ti ngua ne tino che cuahtenun ne. Cua cuande ne. Nąnda ne, hua rendotenan che din nduhcą che redin ihyan che redin ye ntiyon mą̄n,

riya ye tino mạn, 29 ne ráhn rí nchuhn te nde rey
Salomón andahre ạma chahte vederihquentiyon
quenan cuma ye, ate tahque ndah chan ro
nạnda che co tino che quenun ye. 30 Nchuhn che
ndeh rendededecadino ne cạva ne, nducote redin
Dendiohs che ạma ndah chan ro nạnda andahre
ạma o ro ra regu, cuedevano ne te tahque redin
ye cudạdo nchuhn. 31 Chemin che hua nahn
che ạma ndedecadino ne deh cheh ne mạn,
deh cuh ne mạn, ti ngua ne tino yahn ne mạn.
32 Ihyan che nde hua devano che va Dendiohs ne,
ạma rendededecadino ye yahn dehtenduh chemin
chan. Ate nchuhn ne, va Chida ne vahchetero
che redin ye cudạdo nchuhn, ne a devano ye
yahn dehtenduh che rendotenan ne. 33 Menạn
vihca cuahnecun ne che cạhcantiyon ye nchuhn
mạn, runecạde cuahtechica ne nduhcạ che nahn
ye mạn, ne te ye nducuahn dehtenduh chemin
chan che rendotenan ne. 34 Chemin che hua
ndedecadino nchuhn tạcạ cuahno co ne caviyạn
deman, te queri ạma ro ne, va vederạhn yahn ne,
ne hua redin yahn che cuạhcorạn ne tạcạ cuahno
co ne.

7

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndạhchenan ihyan vih

1 'Hua ndạhchenan nchuhn ihyan cạva che hua
din Dendiohs castigo nchuhn. 2 Nduhcạ che
ndạhchenan ne ihyan ne, tihcạ cua cuande Den-
diohs nchuhn, din ye castigo nchuhn. 3 Ndete che
ndạhchenan ne ạma ihyan yahn dehtenduh che
hua ndạhcạ redin ye, ate nde hua retumacadino

ne che va dehtenduh che tahque chihngą redin mąn ne ne, anduhnecą ndete che ą̄ma vihto quenun ndutinąn ne nde hua retumacadino ne yahn, ate rendą̄hchenan ne ihyan che quenun ą̄ma yą̄ca ndutinąn ye. 4 Ndete che yą̄hve ne ą̄ma ihyan che hua ndą̄hcą redin ye cuahn che nde tahque chihngą redin mąn ne ne, anduhnecą ndete che cą̄hma ne co ne ihyan che tendą̄h ne yą̄ca che quenun ndutinąn ye cuahn che quenun ą̄ma vihto ndutinąn mąn ne. 5 Ndete che tihcą din nchuhn ne, o nąn o chende ne. Nahn che dinoca cą̄hcomą̄n ne dehtenduh che tahque chihngą redin ne, tuhme conąn yahn ne che yą̄hve ne ihyan che cą̄hcomą̄n ye dehtenduh che hua ndą̄hcą redin ye.

Ejemplo yahn yą̄hna mąn, cuche mąn

6 'Nde hua redin yahn che ndere yą̄hve nchuhn ihyan che cheche chedave yahn ye cą̄va che nevahnecun ye ndudo ndah yahn Dendiohs, te denąn co tą̄n ye nduco ne mąn, duche rino ye ndudo me mąn. Ndete che ndere yą̄hve ne ihyan chemin chan ne, anduhnecą ndete che cą̄h ne dehtenduh che ndah yą̄hna, ne denąn co tą̄n te, cua te nchuhn mąn, anduhnecą ndete che cahnetą̄ve ne tu diyą̄hn nąn cuche, ne condinun condinąhno te mąn.

Ejemplo nduhcą che covą̄h ihyan, cą̄ca ye Dendiohs dehtenduh che nahn ye

7-8 'Cuica nchuhn dehtenduh che nahn ne Dendiohs, ne te ye nchuhn. Tihcą̄, te anduhnecą̄ che redin mąn ne. Cuahn che rica ne dehtenduh combiero yahn ne ne, rete ye. Cuahn che renuhn

ne dehtenduh ne, rendạca ne. Cuahn che riyạhve ne chende vạco ihyan ne, renạhne ye.
9 'Nde ạma nchuhn ne, hua rahcotạhn ne yahn dạya ne cuahn che rica che cheh. Ndete che rica pạn ne, hua rihquino ne recạh ne tu. 10 Ndete che rica yute yạhca ne, hua recạh ne ạma cu.
11 Nchuhn ne, andahre duhtuno ihyan ne ne, recạh ne dehtenduh che ndah dạya ne. Rạ́hn rí nchuhn te Chida ne che va ye vahchetero ne, nde tahque nun te ye dehtenduh che ndah cuahn che cạca ne ihyan.
12 'Codin nchuhn che ndah nduco ihyan nduhcạ che nahn ne che din ye nduco ne, te tihcạ rihquentiyon nạn ley che dirun Moisés mạn, libro che dirun ihyan profeta mạn.

Ejemplo yahn chendevah che tuhco

13-14 'Andahre ạma vạhche cuahno nchuhn, ate codin ne fuerza cạhcomạn ne vedeyeno yahn mạn ne, codinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, cạva che co tuno ne vahchetero. Rạ́hn rí nchuhn te neve ra ihyan che tuno ye min, ne anduhnecạ ndete che ạma tuhco chendevah nạn che condạ ye mạn, ạma vạhche yune nạn che chuh ye mạn. Me ihyan che riquendi ye vedeyeno yahn mạn ye ne, ạma yạhn ye. Ihyan chahn ne, anduhnecạ ndete che ạma chahte chendevah nạn che rendạ ye mạn, ạma ndạhcạ yune nạn che rechuh ye mạn, ate cuahn che cuhnde cạde yahn ye ne, co ye castigo, cuahtenun ye vạn ruchiyạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye tạchan ihyan sạhn che redin cạ che Dendiohs dechuh ye sạhn

15 'Rą́hn rí nchuhn che cą̣hco ne cudą̣do yahn są̣hn che redin cą̣ se che Dendiohs dechuh ye są̣hn. Są̣hn chahn ne, redin cą̣ se che ą̣ma necun se, ate ą̣ma duhtuno ihyan se. 16 Nchuhn ne, cą̣hco ne cudą̣do nducuahn che redin se, ne tumacadino ne duh ihyan se. A devano nchuhn te ndiyu nąn yą̣hn yąn che ri uva, nde huane nąn chano yąn che ri higo. 17-18 Yą̣hn ndą̣ta che ndah ne, ndah ndute yahn, ne yą̣hn che hua ndah ne, hua ndah ndute yahn. 19-20 Atihnocą̣ są̣hn chahn, te nąn ntiyon yahn se ne, tumacadino nchuhn ndete che numa cuą̣co vatechica se o rihncheh se. Nducuahn yą̣hn che hua ndah ndute yahn ne, rihca ihyan, rihquiyą̣hn ye. Atihnocą̣ są̣hn chahn, te va che co se castigo, cuahtenun se vą̣n ruchiyą̣hn.

Rą̣hn Dihvo vo Jesucristo te hua nducoyą̣ca ihyan co cuahtenan ye vahchetero

21 'Hua nducoyą̣ca ihyan che rą̣hn ye yáhn che Dihve ye u, cuahtenan ye vahchetero, te atenąn ihyan che dinahn ye vederihquentiyon yahn Chidá, ihyan min che va ye vahchetero. 22 Cuahn che cuhnde cą̣de yahn nducoyą̣ca ihyan ne, ą̣ma yą̣hn ihyan cą̣hma ye yáhn: "Dihve nuhn, nuhn ne, din nuhn ntiyon yahn ne, ntihyon yąn nuhn ndih, ne nduco chemin ndetendą̣h nuhn vaco chihngą̣ mą̣n, din nuhn ą̣ma ndeh nąn vederihno mą̣n." 23 Ate cą̣hmá có są̣hn chahn: "Ndiyu ihyan yáhn nchuhn. Cuahn ne ą̣ma lą̣do. Nchuhn ne, duhtuno ihyan ne."

Ejemplo yahn name yahn vah

24 'Adecoduhno ihyan che rihcovan ye ndudo che tuhchan che ricuáhn, ne dinahn ye ne, ihyan

min ne, nduhcą ą̇ma ihyan che vivo ye che chihno ye vą̇co ye, chihco ye nąme yahn nąn yą̇va.
25 Chihno min ne, ą̇ma chi yudo, chan co nąhn mąn, chihta ico mąn, chano yune mąn. Chuh nune nąn nti vah me, ate hua dehva chi yahn, te chiche nti nąn yą̇va. 26 Me adecoduhno ihyan che rihnevan ye ndudo che tuhchan che ricuáhn, ne hua dinahn ye ne, ihyan min ne, nduhcą ą̇ma ihyan tundo che chihno ye vą̇co ye mąn yą̇hndute.
27 Chihno min ne, ą̇ma chi yudo, chan co nąhn mąn, chano yune mąn, chihta ico mąn. Chuh nune nąn nti vah me, ne quenda.

28 Cuahn che chihno chicuahn Dihvo vo ne, ą̇ma chahn ino ihyan, 29 te numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs chicuahn ye, ndlyu nduhcą che ricuahn sąhn devano ley che dlrun Moisés.

8

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ą̇ma sąhn che ndi se cah che rechą yute

1 Cuahn che ndaconan Dihvo vo che chahn ye tingüete me ne, ą̇ma yąhn ihyan nduco ye. 2 Ura min ndą ą̇ma sąhn che ndi se cah che rechą yute, chehntihya se nąn ye, ne rąhn se ri se ihyan:

—Dihvé, ndete che nahn ne ne, co din ne che ndoyáhn.

3 Tuhme nahn tą̇h ye sąhn, ne rąhn ye:

—Tą̇cą hua. Náhn. Mąn ne, a ndoyehn.

Ndetą̇hno che rąhn ye tihcą ne, ndoyahn se.
4 Tuhme rąhn ye ri ye sąhn:

—Culhque cudą̇do. Hua cahme nduco nde ą̇ma ihyan tą̇cą chi che ndoyehn. Tahque ndah ne,

cuehn nạn chidocuyạn, ndihchero ye di, ne cah vedino nduhcạ che chihquentiyon Moisés cạva che co devano nducoyạca ihyan che a ndoyehn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn sạhn decạhya yahn ạma capitán

5 Cuahn che chendạ Dihvo vo yạn Capernaum ne, ạma capitán yahn Roma, chica se favor ihyan, 6 ne rạhn se:

—Dihvé, sạhn decạhya yáhn ne, ndi cheche se, ametah cocha se.

7 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Cuhn vo ndoque, dín che ndoyahn se.

8 Ate rạhn sạhn capitán me ri se ihyan:

—Dihvé, hua denduh ne ndih cạva no u, te u ne, ndiyu ihyan che redin yahn che cạhn ne ndevạcó. Nduco ạma ndudo che cạhma ne ne, ndoyahn sạhn decạhya yáhn. 9 Tihcạ, te namin u ne, va ihyan che nte ye vederihquentiyon quenan cumá, ne vate sandạdo yáhn. Cuahn che rihquentiyón ạma se che cạhn se ne, rahn se. Cuahn che rihquentiyón tạma che chi se ne, rechi se. Adecodehno che rihquentiyón sạhn decạhya yáhn ne, redinahn se.

10 Ạma cuahn ino Dihvo vo che tihcạ rạhn se, ne rạhn ye nduco ihyan che nduco ye:

—Cuạco ráhn rí nchuhn te nde vạn ihyan nación yahn Israel ne, hua ndạcá nde ạma ihyan che ạma ritahno ye nduhcạ sạhnguh. 11 Ráhn rí nchuhn te ạma yạhn ihyan numachahte iyehnse conduco ye Abraham mạn, Isaac mạn, Jacob mạn, cuahtenan ye nduco vih vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs. 12 Ate ihyan che tahque redin yahn che cuahtenan ye vahchetero nạn che rihquentiyon

Dendiohs ne, ndotenan che cuahtenan ye min ne,
dechuh Dendiohs ihyan cuạhn chevah nạn che
man, ne min cuahtenun ye, cuaco ye mạn, cheh
dihyon ye mạn.
13 Tuhme rạhn ye ri ye capitán me:
—Conahn ndevaque, ne nduhcạ che chitehne
ne, tihcạ conahn ndoque.
Me sạhn decạhya me ne, a ura min no ndoyahn
se.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn indạhn Pedro

14 Ạma yune ne, chahn Dihvo vo Jesucristo
ndevạco Pedro, ne indạhn Pedro ne, quendite ye,
ndi ye cah ihno. 15 Nahn tạh ye tạh ihyan min, ne
ndoyahn ye, chavi cah ihno me. Tuhme necuan
ye, ne cạh ye, cheh ihyan chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma yạhn ihyan cah

16 Ro min, cuahn che chi dạh ne, ạma yạhn ihyan
ndạ ye nạn Dihvo vo, nda ye ihyan cah mạn, ihyan
che chenun vaco chihngạ ihyan mạn. Dihvo vo ne,
nduco ạma ndudo no ndetendạh ye vaco chihngạ
chahn. Namin din ye che ndoyahn ihyan cah
chahn. 17 Tihcạ chi cạva che conahn nduhcạ che
dirun ihyan profeta Isaías tuhcạ: “Mạn ye cahnevi
ye cah yahn ihyan.”

Sạhn che nahn conduco se Dihvo vo Jesucristo

18 Cuahn che ndihchero Dihvo vo che ạma
yạhn ihyan nduco ye ne, chihquentiyon ye ihyan
apóstol yahn ye che cuahtenun ye chete ạma
bạrco, chuh ye nduco vih tạma lạdo viche yahn
vine yahn Galilea. 19 Ura min ạma sạhn devano

ley che dirun Moisés chahn ndą se nąn Dihvo vo, ne rąhn se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, nahn conducó ndih adecotino che cąhn ne.

20 Ndahconan ye, ne rąhn ye ri ye sąhn:

—Yuhne ne, va ive vąco te, ne yąhda ne, va nąn che rahte te, ate u che rinducó nducoyąca ihyan ne, metah nde nąn che condité.

21 Tuhme tąma sąhn che rinduco se ihyan ne, rąhn se ri se ihyan:

—Dihvé, cuahnecun ne che conán nąn chidá nde ndą ro che coh ye. Cuhché ihyan, tuhme conducó ndih.

22 Ate ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Di ne, nahn che condoque u. Hua ndedecadine cąva chemin. Ihyan che anduhnecą ndete che a ndih ye nąn Dendiohs ne, ihyan chahn co cuhche ye tenąhn yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihco dihn ye yuhne tąn

23 Chihno min ne, chendą Dihvo vo chete bąrco me nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye nduco vih. 24 Ura min canąn rano yuhne tąn, ąma renndedecuan nune nąn vine me nde a rendą chete bąrco me. Me Dihvo vo ne, quiyądo ye. 25 Tuhme ndedetuhche ihyan apóstol chahn ihyan, ne rąhn ye:

—Dihve nuhn, ¡cuendedevahn ne nuhn!, te cuehchenun nuhn vąn nune.

26 Ndahconan Dihvo vo:

—¿Dehco che ąma vąh nchuhn? ¿Tącą che hua numa ino ne ritahno ne?

Tuhme necuan ye, chihco dihn ye yuhne me mạn, vine me mạn, ne nuhnde dihn. 27 Nduco neve se vạn ihyan chahn, ne rạhn se:

—¿Duhra ihyan cuh che nde yuhne mạn, nde vine mạn, redinahn che rihquentiyon ye?

O sạhn yạn Gadara che chenun vaco chihngạ sạhn

28 Cuahn che ndạ Dihvo vo tạma lạdo viche yahn vine me, yạhn yahn yạn Gadara ne, ndạ o sạhn che chenun vaco chihngạ sạhn, che chica se vạn yạyan nạn che chenun tenạhn. Ạma redin tạn se che nde ạma ihyan hua rihquino ye chuh ye yune nino nạn che chenun se. 29 Ạma yudo nạn se rạhn se:

—Jesús, Dạya Dendiohs, ¿dehco che renun mendạhn ne yune yahn nuhn? ¿Tạcạ che cochi ne din ne che chuhrihn nuhn?, te ametah ndạ ro yahn.

30 Nino min ne, redin ihyan cudạdo ạma yạhn cuche. 31 Vaco chihngạ chahn ne, chica favor Dihvo vo, ne rạhn ri ihyan:

—Ndete che ndetendạh ne nuhn ne, cuahnecun ne che condạ nuhn cuche sih.

32 Rạhn Dihvo vo ri ye vaco chihngạ chahn:

—Cuahn nchuhn.

Tuhme ndiquendạh vaco chihngạ chahn sạhn, ne chendạ cuche chahn. Nducoyạca cuche chahn ne, cochahn te rano te nạn ndava, cheranun te chete vine me, chihno chih te.

33 Sạhn che redin cudạdo cuche chahn ne, ạma dihya se chi, ne conạhn se rano se cuạhn viyạn me. Ndạ se min ne, neco se ihyan nduhcạ che chihno chih cuche chahn mạn, deh chi yahn sạhn che chenun vaco chihngạ chahn mạn. 34 Tuhme chahn

nducoyąca ihyan yąn nąn che quenun Dihvo vo, ne chica ye favor ihyan che ndąca ye min, nąhn ye.

9

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ąma sąhn che ndi cheche se

1 Chihno me min ne, chendą Dihvo vo chete bąrco, tuche ye vine me, ntą ye yąn vąco ye. 2 Min ndą ihyan nąn ye, nda ye ąma sąhn che ndi cheche se quendite se nąn yundo. Cuahn che ndihche Dihvo vo nduhcą che ritahno ihyan chahn ne, rąhn ye ri ye sąhn che ndi cheche me:

—Dąyá, hua dehve rahque, a ndaque vederenchahco cąva nunde yehn.

3 Min chenun vąn ąma o sąhn devano ley che dirun Moisés, ne rendedecadino se: “Sąhn tih ne, ducherino se Dendiohs che tihcą rąhn se.” 4 Ndetąhno checadino Dihvo vo che tihcą rendedecadino sąhn chahn, ne rąhn ye ri ye sąhn:

—¿Dehco che chihngą rendedecadino nchuhn? 5 Ndete che cąhmá có sąhnguh: “A nchahcó nunde yehn” ne, nde hua co devano ne ndete che va vederihquentiyon yáhn, o hua. Ate ndete che cąhmá có sąhn: “Cuenecuen, ne cuique” ne, co devano ne. 6 Chemin che cąva che cadino ne che u che rinducó nducoyąca ihyan ne, quenan cumá vederihquentiyon che nchahcó nunde yahn ihyan ne, condihche ne.

Tuhme rąhn ye nduco sąhn che ndi cheche me:

—Cuenecuen, cotah yundo yehn, conahn ndevaque.

7 Ndetạhno necuan sạhn min, ne conạhn se
ndevạco se. 8 Nducoyạca ihyan che chenun ye min
ne, dihya ye chi, ne ndeva ye yavenạn Dendiohs
yahn che necạh ye vederihquentiyon min Dihvo
vo cạva che ndah yahn ihyan iyehnse.

Dihvo vo Jesucristo ne, yạhve ye Mateo che conduco ye ihyan

9 Cuahn che chica Dihvo vo min, cuahn ye ne,
ndihchero ye ạma ihyan che duche ye Mateo.
Ihyan min ne, quenan ye ntiyon che rica ye tume
cạde iyo, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Cuhn vo, condoque u.

Tuhme necuan Mateo, cuahn ye chinduco ye
ihyan.

10 Ạma yune ne, reh Dihvo vo nduco ihyan
apóstol yahn ye. Namin nduco ạma yạhn sạhn
rica tume cạde iyo mạn, yạhn ca sạhn nunde mạn,
vate se reh se nduco ye. 11 Ndihchero ạma o sạhn
fariseo, ne rạhn se ri se ihyan apóstol chahn:

—¿Dehco che tihcạ redin Ihyan Ricuahn yahn
nchuhn che reh ye dạma nduco sạhn rica tume
cạde iyo mạn, sạhn nunde chenạhn mạn?

12-13 Chihnevan Dihvo vo che tihcạ rạhn se, ne
rạhn ye ri ye sạhn:

—Ihyan cah che rendotenan ye sạhn doctor,
ndiyu ihyan che hua cah ye. Atihnocạ u, te ndá
cạva che conán ihyan nunde, nto ino ye nunde
yahn ye, ndiyu cạva ihyan metah nunde yahn ye
che rạhco ye. Che va che din nchuhn ne, cuahn
ne dinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs
che tuhcạ: “Tahque náhn che cuahtenan cuma

nchuhn vedevạhino che co che cạhno ne ite, co te vedino nạ́n.”

Tumerune ihyan Dihvo vo Jesucristo yahn yạhte

14 Ura min ne, ndạ ạma o ihyan che rinduco ye Juạn Bautista, ne rạhn ye ri ye Dihvo vo:

—Nuhn nduco sạhn fariseo cuahn dạma rahte nuhn yạhte. ¿Dehco che ihyan che rinduco ye ndih hua rahte ye yạhte ne?

15 Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Ihyan che rinduco ye sạhn rihnevạco ne, hua rahterạn ye. Ate ndete che quenda ihyan sạhn ne, cuahterạn ye. Atihnocạ ihyan che rinduco ye u, te mạn ro cuh ne, metah deh cuande che cuahte ye yạhte. Ate cuahn che ndạ ro che quenda sạhn nunde u ne, tuhme che cuạco, cuahte ye yạhte.

Ejemplo yahn tino ndico nduco ima ndico

16 ’Hua redin yahn che ndahchetạhn vo costumbre ndico nduco vederihquentiyon ra. Nde ạma ihyan hua renecạhnan ye ạma ndi tino ra nạn tino ndico, te ndete che tihcạ din ye ne, ndeva doh tino ra me, ne nde tahque co chahte nạn nte yahn tino ndico me. 17 Namin nde ạma ihyan hua rih ye vino ra chete ima ndico, te ndete che tihcạ din ye ne, condan ima ndico me, cora vino me, ne conda nduh che o. Chemin che va che cuih ihyan vino ra chete ima ra cạva che hua dehva co yahn.

Tạhn dạya Jairo mạn, tạhn ndạhta che nahn tạh te tino yahn Dihvo vo Jesuscristo mạn

18 Numanahn che rente ca Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, ndạ ạma sạhn ndinạn. Chehntihya se nạn ye, ne rạhn se ri se ihyan:

—Tạhn dạyá ne, a chih te cade menạn lihn. Cuhn vo nduco ne, nahn tạh ne tạhn, ne ndaconan conan te.

19 Tuhme necuan ndi Dihvo vo, ne cuahn ye
nduco se nduco ihyan apóstol yahn ye. 20 Ura
min ndạ ạma tạhn ndạhta che a ri ndichio nduyo
che cah te, rendora te yun ro ro. Chahn ndạ te
cuahn vedạme Dihvo vo, ne nahn tạh te tino yahn
ye. 21 Tihcạ din te, te ndedecadino te: “Mare tino
yahn ye nahn tạ́h, ne ndoyáhn.” 22 Ndaconan ye
ndihchero ye tạhn, ne rạhn ye:

—Dạyá, hua dehve rahque. Nducote chitehne ne, a ndoyehn.

A ura min no ndoyahn te.

23 Cuahn che ndạ Dihvo vo vạco sạhn ndinạn me
ne, ndihchero ye che a chenan sạhn retive ndo rạn
mạn, ạma ndito ihyan rah rạn ye mạn. 24 Rạhn ye
ri ye ihyan chahn:

—Conạhn nchuhn, te tạhn dihn ne, hua dehve ndih te, quiyạdo te.

Ate chihyon nan ihyan chahn ihyan.
25 Chihquentiyon ye che ndiquendạh vah ihyan
chahn, tuhme chendạ ye nạn che quendite
tạhn dihn me. Chetạh ye tạh te, ne necuan te.
26 Nducoyạca ihyan che vate ye numachahte yạhn
min ne, checadino ye yahn vederihno min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nạn o sạhn nạn ve

27 Cuahn che conạhn Dihvo vo ne, cuahn o sạhn
nạn ve cuạhn vedạme ye rah se:

—Dạya David, ¡conan vạhino ne nuhn!

28 Cuahn che ntą ye, ndondą ye chete vah ne,
chendą vah sąhn nąn ve chahn, chahn ndą se nąn
ye, ne tumerune ye sąhn:
—¿A ritahno nchuhn che co dín che co ro nąn ne
ne?
Ndahconan se yahn ye:
—Dihve nuhn, ritahno nuhn che co din ne che
co ro nąn nuhn.
29 Tuhme nahn tąh ye ndutinąn se, ne rąhn ye ri
ye sąhn:
—Conahn nduco nchuhn nduhcą che ritahno
ne.
30 A ndetąhno chi ro nąn sąhn chahn. Tuhme
ąma cąh ye cudądo sąhn, ne rąhn ye ri ye sąhn:
—Condi nchuhn cąhma ne nduco nde ąma
ihyan tącą chi che chi ro nąn ne.
31 Ate cade ndąca se min, canąn nte se nduco
ihyan, ne chetuhn ndudo yahn vederihno min vąn
ihyan che vate ye numachahte yąhn min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndiquendąh cąhn ąma sąhn lihme

32 Cade ndiquendąh sąhn chahn vah ne, ndą
ąma o ihyan, nda ye ąma sąhn lihme che quenun
ąma vaco chihngą sąhn. 33 Ndetendąh Dihvo vo
vaco chihngą me, ne ndetąhno ndiquendąh cąhn
se, canąn rente se. Ąma cuahn ino ihyan, ne rąhn
ye:
—Nde menahn ametah conahn vederihno che
tuhchan muhn nación yahn Israel.
34 Ate sąhn fariseo ne, rąhn se:
—Ihyan tih ne, quenan cuma ye vederihquen-
tiyon yahn chundah, ne nduco chemin rende-
tendąh ye vaco chihngą.

Dihvo vo Jesucristo ne, renan vạhino ye ihyan

35 Chihno min ne, quechica Dihvo vo nduh
cuạn yạn rahte mạn, yạn cạhya mạn, ricuahn ye
chete yạco yahn ihyan nación yahn Israel. Rah-
ndudo ye ndudo yahn vederihquentiyon yahn
Dendiohs, ne redin ye che rendoyahn nducoyạca
ihyan cah. 36 Nduh cuạn nạn che quechica ye ne,
ạma yạhn ihyan. Ạma quenan vạhino ye ihyan, te
ametah duh che cacuahn vederihquentiyon yahn
Dendiohs ihyan. Nduhcạ itecuche che metah
ihyan che din ye cudạdo ite, tihchan ihyan chahn.
37 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn
ye:

—Cuạco ráhn rí nchuhn te ạma yạhn ihyan
che nahn cahnevan ye ndudo yahn Dendiohs,
ate ihyan che rahndudo ye ne, ạma doh ri ye.
Anduhnecạ ndete che ạma va ndute ndạta ate
ihyan che redin ye ntiyon ne, ạma doh ri ye.
38 Chemin che cuica nchuhn Dendiohs cạva che
dechuh ye ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn
ye, cahnevan ihyan chahn.

10

Cạh Dihvo vo Jesucristo ntiyon che din ihyan apóstol yahn ye

1 Chihno min ne, nedin dạma Dihvo vo nduh
che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne cạh ye
vederihquentiyon ihyan cạva che ndetendạh ye
vaco chihngạ mạn, din ye che ndoyahn ihyan cah,
adecodehno cah che ndi ye mạn.

2 Vạn ihyan chahn ne, nduco ạma ihyan che
duche ye Simón Pedro, ihyan min che tahque
menạn vihca vạn nducoyạca ye. Namin nduco

Andrés, dihno Simón mạn, Jacobo nduco dihno
ye, Juạn, che dạya Zebedeo mạn, 3 Felipe mạn,
Bartolomé mạn, Tomás mạn, Mateo, ihyan min
che rica ye tume cạde iyo ro menạn mạn, Jacobo,
dạya Alfeo mạn, Lebeo, che namin duche ye Tadeo
mạn, 4 tạma Simón, ihyan min che chinduco ye
partido yahn sạhn cananista ro menạn mạn, Ju-
das Iscariote, ihyan min che necạh ye Dihvo vo
adive mạn.

Dechuh Dihvo vo Jesuscristo ihyan apóstol yahn ye che cuahndudo ye

5 Dechuh Dihvo vo ihyan che ndichio chahn,
chihquentiyon ye ihyan tuhcạ:

—Hua cuahndudo nchuhn vạn ihyan tạma
nación, nde huane vạn ihyan nación yahn
Samaria. 6 Tahque ndah ne, cuahndudo ne
vạn ihyan nación yahn Israel, ihyan chahn che
a ndihcomạn ye Dendiohs. Ihyan chahn ne,
anduhnecạ itecuche che a chinda te. 7 Cuahndudo
nchuhn te Dendiohs, ihyan min che va ye
vahchetero ne, a nun cạhcantiyon ye ihyan.
8 Codin nchuhn che ndoyahn ihyan che ndi ye cah
che rechạ yute mạn, ihyan che ndi ye adecodehno
cah mạn, condedetuhche ne ihyan che a ndih
ye mạn, cuendetendạh ne vaco chihngạ mạn.
Nchuhn ne, dendạca ne vederihquentiyon cuh,
ne hua cua ne chihve yahn ihyan che conan ne.

9 'Hua quenda nchuhn tume, 10 nde hua quenda
ne dino mạn, ndạco mạn, indạhco mạn, atenạn
tino che chenun no ne. Tihcạ, te ihyan redin
ntiyon ne, redin yahn che nạn ntiyon che redin ye
quendạh nducuahn che rendotenan ye.

11 'Cuahn che ndạ nchuhn ạma yạn ne, cuenuhn
ne ạma ihyan che ndah ihyan ye, ne cuahtenan ne
ndevạco ye nde ro che ndạca ne yạn min. 12 Cuahn
che condạ nchuhn ne, cạhma ne co ne ihyan
che vạco min: "Dendiohs din yahino ye nchuhn."
13 Ndete che rihnevạhn che conahn nduco ihyan
nduhcạ che cạhma ne, conahn, ate ndete che hua
ne, hua. 14 Me ndete che ihyan che vạco min, o
ihyan yạn min, hua nevahnecun ye nchuhn, nde
hua cạhcovan ye che cạhma ne ne, condạca ne
min, condạhde ne yune yạhn che chenan cạh ne
cạva che tumacadino ye che hua ndạhcạ din ye.
15 Cuạco ráhn rí nchuhn te ndạ ro che cuhnde cạde
yahn nducoyạca ihyan ne, tahque chuhrihn ihyan
yạn min che co ihyan che chahte ye yạn Sodoma
mạn, yạn Gomorra mạn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che va che chuhrihn ihyan yahn ye

16 'Cuedevano nchuhn te dechúh nchuhn vạn
ihyan che ạma duhtuno ye. Anduhnecạ ndete che
vạn lobo dechúh itecuche. Nahn che rino nạn
nchuhn mạn, necun ne mạn. 17 Cuihco nchuhn
cudạdo, te cạca nunde ihyan yahn ne nạn intiyahn
mạn, cuahn ye nchuhn chete yạco mạn. 18 Quenda
ye nchuhn nạn gobernador mạn, nạn rey mạn,
cạca nunde ye yahn ne yahn che ritahno ne u.
Min cạh ne ndudo yahn ne nduhcạ che ritahno
ne u, ne nduco tihcạ cadino ihyan chahn mạn,
ihyan nación chenạhn mạn, yahn vederihquen-
tiyon yáhn. 19 Cuahn che conahn ne, hua nd-
edecadino ne tạcạ cạhmanan ne nchuhn, te ndạ
ura min ne, te Dendiohs ndudo che cạhma ne.
20 Tihcạ, te ndiyu nchuhn che ndedecadino ne deh

che va che cạhma ne, te Chida ne Dendiohs ne, te vaco ye ndudo che cạhma ne.

21 'Ndạ ro min ne, ạma cuahte cạhnda ihyan nduco vih. Nạhn ye ne, cạca ye che cạhno se dihno ye, nạhn ye ne, cạca ye che cạhno se indihte yahn ye, nạhn ye ne, cạca ye che cạhno se dạya ye. 22 Nducoyạca ihyan co tạn ye nduco nchuhn yahn che ritahno ne u. Ate adecoduhno ihyan che quendạh ye vedechahtino nde cuihno vedeyah min ne, ndevahn ye. 23 Cuahn che din tạn ihyan nduco nchuhn ạma yạn ne, cuahn ne tạma yạn. Cuạco rạ́hn rí nchuhn te u che rinducó nducoyạca ihyan ne, ndaconan chí cuahn che nde metah conan cuahtechica ne nducuahn yạn yahn ihyan nación yahn Israel.

24-25 'Ihyan che rahn ne, hua chenan ino ye che tahque ndạhcạ cuahno ye che co ihyan ricuahn yahn ye. Tahque ndah ne, rihco dạma ino ye che cuahno ye nduhcạ che a rahno ihyan ricuahn yahn ye. Namin ihyan redin ntiyon ne, hua chenan ino ye che tahque ndạhcạ cuahno ye che co patrón yahn ye. Tahque ndah ne, rihco dạma ino ye che cuahno ye nduhcạ che rahno patrón yahn ye. U che rihquentiyón nchuhn, nducote rendạhchenan ihyan u, rạhn ye te quenan cumá vederihquentiyon yahn chundah, tahque ca nchuhn, nde tahque ndạhchenan ye nchuhn.

Ihyan ne, va che din vạh ye Dendiohs

26 'Nducote a devano nchuhn te tihcạ va che cuahno co ne ne, hua din vạh ne ihyan. Cuedevano ne te nducuahn che ri cuahn ndeh ne, va

che cadino ihyan. 27 Nducuahn che ráhn nduco
nchuhn cuạhn demạn vo ne, cuahndudo ne, cạh
ne che cadino ihyan. 28 Hua din vạh ne ihyan che
nahn cạhno ye nchuhn, te cuihno min ne, ametah
dehva che co din ye. Tahque ndah ne, codin
vạh ne Dendiohs, te ihyan min ne, co dechuh ye
nchuhn vạn ruchiyạhn, co ne castigo cuạhn dạma.
29 'Ihyan ne, rino ye yạhda cạhya anduhnecạ
ndete che nde hua rigonun chihve te, te ra ye ạma
centạvo no nạn che o te. Ate nde ạma yạhda lihn
ne, hua coh te ndete che Chida nchuhn che va
ye vahchetero hua cuahnecun ye. 30 Me nchuhn
ne, tahque nda cuande ye nchuhn. Nde yudo tin
ne nedin cuande ye. 31 Chemin che hua cua ne
cudạdo. Tahque rigonun chihve ne che co yạhda
cạhya.

Nahn che hua co cuihnạn ihyan cạva Dihvo vo Jesuscristo

32 'Nducoyạca ihyan che numa ino ye ritahno
ye u nạn ihyan iyehnse ne, numacuahn vedeyeno
ndevá ihyan nạn Chidá che va ye vahchetero.
33 Ate ihyan che cuạcondạh vedạme ye u ne,
cuạcondạh vedạmé ihyan nạn Chidá che va ye
vahchetero.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che co tạn ihyan nduco ye

34-35 'Hua ndedecadino nchuhn che mạn che
ndạ́ ne, hua cuahte cạhnda ihyan, te ihyan che
ritahno ye u ne, cuahte cạhnda ihyan nduco ye.
Ihyan ne, cuahte cạhnda ye nduco chida ye mạn,
tạhn cạhya ne, cuahte cạhnda te nduco chaco te
mạn, tạhn decuno ihyan ne, cuahte cạhnda te

nduco indạhn te mạn. 36 Tihcạ va che cuahte cạhnda ihyan vạn ihyan yahn ye.

37 'Ihyan che hua rihco dạma ino ye cotahno ye u, yahn che hua nahn ye che co tạn indihte yahn ye nduco ye ne, ihyan chahn ne, nde hua redin yahn che din cuandé ihyan vạn ihyan yáhn. Namin ihyan che hua rihco dạma ino ye cotahno ye u, yahn che hua nahn ye che co tạn dạya ye nduco ye ne, nde hua redin yahn che din cuandé ihyan vạn ihyan yáhn. 38 Adecoduhno ihyan che rihco dạma ino ye cotahno ye u andahre nde va che conan yạh ye nạn cruz, atenạn ihyan min redin yahn che din cuandé ihyan vạn ihyan yáhn. 39 Ihyan che cuacondạh vedạme ye u, che nahn ndedevahn mạn ye ihyan ne, conda ye, ne ihyan che hua cuacondạh vedạme ye u ne, andahre cạhno se ihyan, ate cuahtenan ye vahchetero.

Ihyan che cuahtenan ye vahchetero

40 'Ihyan che renevahnecun ye nchuhn ne, a u renevahnecun ye, ne ihyan che renevahnecun ye u ne, a Ihyan che dechuh ye u renevahnecun ye. 41 Ihyan che renevahnecun ye ạma ihyan che rah-ndudo ye ndudo yahn Dendiohs yahn che redin ye ntiyon min ne, ndeva Dendiohs ạma tạma ye. A namin no tun ihyan che renevahnecun ye ạma ihyan che ndah ihyan ye ne, ndeva Dendiohs ạma tạma ye nduco vih. 42 Ihyan che ritahno ye u ne, hua nduh rigonun chihve ye che lạdo yahn ihyan, ate adecoduhno ihyan che cạh ye andahre ạma vạso nune, cuh ihyan chahn ne, ndạhco menun Dendiohs yahn ye.

11

Dechuh Juạn Bautista o ihyan te nahn cadino ye yahn Dihvo vo Jesucristo

1 Cuahn che chihno cạh cuande Dihvo vo nduh
che ndichio ihyan apóstol yahn ye ne, chica ye min
cuahn ye, cacuahn ye mạn, cuahndudo ye mạn,
nduh cuạn yạn che nino min.
2 Tạhn min ne, quenun Juạn Bautista vạcoyạhn,
ne cuahn che checadino ye yahn dehtenduh che
redin Dihvo vo ne, dechuh ye o ihyan che rinduco
ye ihyan nạn Dihvo vo, 3 tumerune ye:
—¿A ndih ihyan che a va cạde chi ye ndedevahn
ye ihyan iyehnse, o comạn va che chi ihyan min
ne?
4 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Cuahn nchuhn cuengo ne Juạn nducuahn che
rendihchero ne mạn, rihnevan ne mạn. 5 Cạh
ne che cadino ye nduhcạ che redín che ri ro nạn
ihyan che ve mạn ye mạn, redín che rica ihyan
che neneva doh cạh ye mạn, redín che rendoyahn
ihyan che ndi ye cah che rechạ yute mạn, redín
che ihyan che chato ye rihnevan mạn, redín che
rentuche ihyan che a ndih ye mạn, rahndudó
ndudo ndah yahn Dendiohs, rihnevan ihyan che
ri ndạche ye yahn nunde yahn ye mạn. 6 Rạhn rí
nchuhn te ạma ndah ro yahn ihyan che riquendi
ye numa ino ye ritahno ye u.
7 Cuahn che a conạhn ihyan chahn ne, canạn
rente Dihvo vo nduco ihyan che chenun ye min
yahn Juạn, ne rạhn ye:
—¿Duh che chahn nchuhn chendihchero ne min
yạhn ne nạn che metah duhva ne? A devano ne
te ndiyu ạma ihyan che ran do ye, che anduhnecạ

a̱ma nduco che a muhn a min redecuehte yuhne.
8 ¿Duh chahn nchuhn chendihchero ne ne? A
devano ne te ndiyu a̱ma ihyan che a̱ma ninevaca
tino ndah, te ihyan chemin chan ne, ndeva̱co
rey chenun ye. 9 A devano nchuhn te chahn ne,
chendihchero ne a̱ma ihyan profeta. Cua̱co ra̱hn
rí nchuhn te ihyan min che tahque chahte veder-
ihquentiyon quenan cuma ye va̱n ihyan profeta.
10 A yahn ihyan min che ra̱hn Dendiohs, ndirun
na̱n Ndudo yahn ye tuhca̱:

Dechúh a̱ma se numanahn che metah cahn,
ca̱hcoya̱n se chedave yahn ihyan ca̱va che a vate
ya̱n ye cuahn che nda.

11 Cua̱co ra̱hn rí nchuhn te va̱n nducoya̱ca ihyan
che chahte ye iyehnse nde a ra̱hn me nde meniyon
ne, Jua̱n Bautista che tahque chahte vederihquen-
tiyon quenan cuma ye. Ate va̱n ihyan che
renevahnecun ye vederihquentiyon che nda̱hco
ca̱de Dendiohs ne, nde ihyan che tahque doh ved-
erihquentiyon quenan cuma ye ne, tahque chahte
vederihquentiyon yahn ye che co vederihquen-
tiyon che quenan cuma Jua̱n.

12 'Nde ro che cana̱n Jua̱n ntiyon yahn ye nde
meniyon ne, a̱ma redin nun ino ihyan ca̱va che
tuno ye vahchetero na̱n che rihquentiyon Den-
diohs. 13 Moisés ma̱n, nducoya̱ca ihyan profeta,
nde na̱n che cana̱n, nde nda̱ Jua̱n Bautista ma̱n,
dirun ye yahn vederihquentiyon ra che nda̱hco
ca̱de Dendiohs. 14 Cuedevano nchuhn te che
ndirun na̱n Ndudo yahn Dendiohs che ndaconan
chi tun Elías ne, a Jua̱n Bautista nda̱ ye, dinahn
vederihquentiyon min, andahre hua nahn co-

tahno ne. 15 Nducoyąca nchuhn ne, cuihcovan
ndah ne che tihcą rą́hn.
16-17 'Nchuhn che vate ne mąn ro cuh ne,
nduhchan sąhn cąhya che reduche se ndihve, ti-
hchan ne. Sąhn chahn ne, rąhn se ri se combiero
yahn se: "Tive nuhn curetive, ate hua cąh yeno
nchuhn, ndeh ne. Chita rąn nuhn, ate hua chaco
ne." 18 Nduhchan sąhn chahn, tihchan ne, te ndą
Juąn Bautista, ne ąma vąh nąn cheh nąn chih ye,
ne rąhn nchuhn te quenun vaco chihngą ihyan.
19 A namin no tun cuahn che ndą u che rinducó
nducoyąca ihyan. Réh mąn, ríh mąn, dąma nduco
ihyan che rahte vihco ye, ne rąhn ihyan: "Sąhn
tih ne, ąma reh se mąn, ąma rih se mąn, rinduco
se sąhn rica tume cąde iyo mąn, sąhn nunde
chenąhn mąn." Rendąhchenan ihyan ntiyon che
redin nuhn, ate hua dehve din yahn, te ihyan che
renahn ye ne, a devano ye che vededevano yahn
Dendiohs ne, chemin che tahque ndah.

Ihyan yąn che hua nahn nto ino ye nunde yahn ye

20 Chihno min ne, nte Dihvo vo yahn ihyan yąn
nąn che tahque din ye vederihno, te ihyan chahn
ne, hua nahn nto ino ye nunde yahn ye. Rąhn ye:
21 —Nchuhn ihyan yąn Corazín mąn, ihyan yąn
Betsaida mąn, ¡ąma vedin nchuhn!, te ndete che
ihyan yąn Tiro mąn, ihyan yąn Sidón mąn, ndi-
hchero ye vederihno che ndihchero nchuhn ne,
a metah ro nto ino ye nunde yahn ye, chahtenun
ye tino ndere, chahterąn ye vąn iya. 22 Rą́hn
ri nchuhn te ndą ro che cuhnde cąde yahn
nducoyąca ihyan ne, nde tahque chahte castigo
co nchuhn che co ihyan chahn. 23 Me nchuhn

ihyan yạn Capernaum ne, ạma redin yạde ne anduhnecạ ndete che nde vahchetero tuno ne che rạhco ne, ate va che cạhn ne vạn ruchiyạhn, te ndete che yạn Sodoma dín vederihno nduhcạ che dín yạn vạco ne ne, chitahno ihyan chahn, ne vate ca ye nde meniyon. 24 Rạhn rí nchuhn te ro che cuhnde cạde yahn nducoyạca ihyan ne, tahque chahte castigo co nchuhn che co ihyan chahn.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo: "Cochi nchuhn, ne dín che nuhndemạn chedave yahn ne"

25 Tuhme covạh Dihvo vo, ne rạhn ye:

—Chida mán, ndih che rihquentiyon ne vahchetero mạn, iyehnse mạn, rendevá yavenạn ne, te a ihyan che necun ye cạh ne che cadino ye vededevano yahn ne, ndiyu ihyan che ạma devano ye che rạhco ye. 26 Tihcạ Chidá, te tihcạ nahn mạn ne.

27 Tuhme ráhn Dihvo vo ri ye ihyan che chenun ye min:

—Chidá ne, ndạhco ye vederihquentiyon táh che cạhcantiyón nducuahn dehtenduh. Nde ạma ihyan hua rendihche ye u, te atenạn Chidá che rendihche ye u. Namin nde ạma ihyan hua rendihche ye Chidá, te atenạn u, nduco ihyan che mán ricuáhn ihyan tạcạ ye, che rendihche nuhn ihyan. 28 Nducoyạca nchuhn che rechuhrihn ne, hua va mạn chedave yahn ne, cochahtino ne u, ne dín che cuahtemạn chedave yahn ne. 29 Codinahn ne vederihquentiyon yáhn, ne cuiquendi ne yune yáhn, te u ne, necún. Tuhme cuahtemạn chedave yahn ne. 30 Tihcạ din nchuhn, te hua vạhche cạva ne che dinahn ne vederihquentiyon yáhn.

12

Ihyan apóstol ne, tuhn ye a̱ma o indo trigo ro che rahtetuhno ihyan

1 Chihno a̱ma o ro min, a̱ma ro che rahtetuhno
ihyan ne, chuh Dihvo vo na̱n va chenda̱ta yahn
ihyan, ne ihyan apóstol ne, chi cuico ye, ne tuhn ye
indo trigo, cheh ye ndute yahn. 2 Ndihchero a̱ma
o sa̱hn fariseo, ne ra̱hn se ri se Dihvo vo:
—Condihche ne ihyan apóstol yahn ne. Hua
nda̱hca̱ che tihca̱ redin ye ma̱n ro cuh, te ma̱n ne,
ro che rahtetuhno ihyan.
3 Ate ndahconan Dihvo vo, ne ra̱hn ye ri ye sa̱hn:
—A ndihchenan nchuhn na̱n Ndudo yahn Den-
diohs nduhca̱ che din David ro min cuahn che chi
cuico ye nduco combiero yahn ye. 4 Chenda̱ ihyan
chahn chete ya̱co, cheh ye pa̱n che ndi vedino na̱n
Dendiohs andahre pa̱n chemin chan ne, atena̱n
chidocuya̱n co cheh ye. 5 Namin a devano nchuhn
nduhca̱ che rihquentiyon ley che dirun Moisés.
Hua dehve nunde che redin chidocuya̱n ntiyon
chete ya̱co ro che rahtetuhno ihyan. 6 Nducote
va vederihquentiyon che din chidocuya̱n ntiyon
chete ya̱co ro che rahtetuhno ihyan ne, cuede-
vano ne te hua dehve nunde che tihca̱ redin
ihyan apóstol yáhn ro che rahtetuhno ihyan, te
vederihquentiyon che quenan cumá ne, tahque
chahte che co vederihquentiyon min. 7 Nchuhn
ne, nde hua renahn ne ndudo yahn Dendiohs che
ndirun tuhca̱: “Tahque náhn che cuahtenan cuma
nchuhn vedeva̱hino che co che ca̱hno ne ite, co
te vedino na̱a̱n.” Ndete che renahn nchuhn ndudo
min ne, nde hua ndere ca̱hma nunde ne yahn ye.
8 Cuedevano ne te u che rinducó nducoya̱ca ihyan

ne, rihquentiyón nde nducuahn che redin ihyan ro che rahtetuhno ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din che ndoyahn ą̄ma są̄hn che ndi cuma tą̄h se

9 Chuh Dihvo vo min, ne chendą̄ ye chete ą̄ma yą̄co yahn ihyan nación yahn Israel. 10 Min quenun ą̄ma są̄hn che ndi cuma ą̄ma tą̄h se. Namin min chenun ą̄ma o są̄hn fariseo, ne nducote nahn cą̄ca nunde se yahn Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:

—¿A rihquentiyon nąn Ndudo yahn Dendiohs che co din vo che ndoyahn ihyan ro che rahtetuhno vo ne?

11 Ndahconan Dihvo vo, ne rą̄hn ye ri ye są̄hn:

—Ndete che va itecuche yahn nchuhn ne condą̄hnun te chete veh ico ro che rahtetuhno ihyan ne, ndetą̄hno cą̄hn ne ndetendą̄h ne ite. 12 Nducote tahque rigonun chihve ą̄ma ihyan che co itecuche ne, chemin che co conan vo ihyan andahre ro che rahtetuhno vo.

13 Tuhme rą̄hn ye ri ye są̄hn min:

—Cuą̄condihque tah.

Chacondihco tą̄h se, ne ndo ndah nduhcą̄ tą̄h se che tą̄ma me. 14 Ndetą̄hno quendą̄h vah są̄hn fariseo chahn rentuhno se nduco vih tą̄cą̄ cą̄hno se Dihvo vo.

Nduhcą̄ che ndirun yahn Dihvo vo Jesucristo nąn Ndudo yahn Dendiohs

15 Checadino Dihvo vo che tihcą̄ rentuhno se, ne chica ye min, cuahn ye. Ą̄ma yą̄hn ihyan cuahn ye nduco ye, ne din ye che ndoyahn nducoyą̄ca ihyan che cah ye. 16 Chihquentiyon Dihvo vo che hua cą̄hma ihyan chahn che a ihyan min che a va

cạde che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehnse. 17 Tihcạ din ye cạva che conahn ndudo
che rạhn Dendiohs yahn ye, dirun ihyan profeta
Isaías tuhcạ:
18 Sạhnguh che redin se ntiyon yáhn, a mán
tendạhnún sạhn.
Ạma yahinó sạhn, ạma yenó cạva se.
Dín che conun Vacó sạhn,
ne cuahndudo se vạn ihyan nación chenạhn
nduhcạ che va che techecạdé yahn ye.
19 Hua cuhma chende se nduco ihyan, nde huane
cuah nun se nạn ye, cạhya se ihyan.
Hua cochica se yune viyạn cuahndudo se.
20 Hua cạh ndạche nduh se ihyan che ndạche ri ye
yahn nunde yahn ye.
Tahque ndah se ne, necạh se vedechahtino ihyan.
Tihcạ quendi se nde conan cạhcantiyon se nu-
machahte iyehnse,
21 ne ihyan nación chenạhn ne, cochahtino ye
sạhn.

Sạhn fariseo ne, rạhn se te Dihvo vo Jesucristo ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah

22 Chihno min ne, ndạ ihyan nạn Dihvo vo, nda
ye ạma sạhn che quenun vaco chihngạ sạhn. Sạhn
min ne, nde ve se nde lihme se. Ndetendạh Dihvo
vo vaco chihngạ me, ne chi ro nạn se mạn, chi
cạhn se mạn. 23 Chahn ino nducoyạca ihyan, ne
rạhn ye:
—¿A din ndete che ihyan cuh che dạya David ne?
24 Ate chihnevan ạma o sạhn fariseo, ne rạhn se:

—Ihyan tih ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah, ne nduco chemin rendetendạh ye vaco chihngạ.

25 A checadino Dihvo vo che tihcạ rạhn se, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Ndete ihyan che vate ye rihquentiyon ye cuahtecuhma ye vạn mạn ye nduco vih ne, hua co quendi ye cạhcantiyon ye. Ndete intiyahn yạn cuahtecuhma ye vạn mạn ye nduco vih ne, hua co quendi ye cạhcantiyon ye. Ndete ihyan che chenun ye ạma vah cuahtecuhma ye va vạn mạn ye nduco vih ne, hua co quendi ye cuahtenun dạma ye. 26 A namin no tun chundah. Ndete che ndetendạh se vaco chihngạ yahn se ne, anduhnecạ ndete che cuhma se nduco ihyan yahn se, ne hua co quendi vederihquentiyon yahn se. 27 Nchuhn ne, rạhn ne che nduco vederihquentiyon yahn chundah che rendetendạ́h vaco chihngạ, ate sạhn che rinduco se nchuhn ne, nducote rendotenan se duh che conan sạhn cạva che ndetendạh se vaco chihnga ne, co cạhma se co se nchuhn che hua cuạco che rạhn ne. 28 Cuedevano nchuhn te a nduco vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs rendetendạ́h vaco chihngạ. Nduco chemin ne, a ndero ndi che a rihquentiyon Dendiohs vạn nchuhn.

29 'Ạma sạhn dito ne, atenạn ndete che dechiche ihyan sạhn co condạ ye chete vạco se, duco ye yahn se. U ne, anduhnecạ ndete che tihcạ dín nduco chundah, ndạhco ndiyá vederihquentiyon yahn se.

30 'Ihyan che hua rinduco ye u ne, anduhnecạ ndete che tạn ye nducó. Ntiyon che redín ne,

anduhnecą ndete che renedin dą́má ndute ndą́ta, ne ihyan che hua rinduco ye u ne, anduhnecą ndete che rihtera ye.

31 'Nducote rą́hn nchuhn yáhn che quenan cumá vederihquentiyon yahn chundah ne, chemin che rą́hn rí nchuhn che va vederenchahco cą́va ihyan adecodehno nunde yahn ye mą́n, che chihngą́ cą́hma ye mą́n, ate ihyan che rendą́hchenan ye Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, metah vederenchahco cą́va ye. 32 Adecoduhno ihyan che ndą́hchenan ye u che rinducó nducoyą́ca ihyan ne, va vederenchahco cą́va ye, ate ihyan che ndą́hchenan ye Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, hua ndą́ca ye vederenchahco.

Ejemplo yahn yą́hn ndą́ta

33 'Yą́hn ndą́ta ne, a nąn ndute yahn rihnde ro ndete che ndah o hua ndah. Yą́hn ndą́ta che ndah ndute yahn ne, yą́hn ndah, ne yą́hn ndą́ta che chihngą́ ndute yahn ne, hua ndah. Cua cuande nchuhn yahn ejemplo cuh, te hua redin yahn che ndą́hchenan ne vederihquentiyon che quenan cumá cuahn che a ro nąn ne che ntiyon cochihve redín. 34-35 ¡Ą́ma duhtuno ihyan nchuhn! A ndero ndi nąn ndudo yahn ne. Ihyan che ndah ihyan ye ne, runecą́de nąn ndudo yahn ye, ne ihyan che duhtuno ihyan ye ne, chihngą́ ndudo yahn ye. 36 Rą́hn rí nchuhn te cą́va nducuahn ndudo chihngą́ che rą́hn ihyan ne, va che din Dendiohs castigo ihyan. 37 Ihyan che runecą́de ndudo yahn ye ne, hua co ye castigo, ne ihyan che chihngą́ ndudo yahn ye ne, co ye castigo.

Sạhn fariseo ne, chica se che din Dihvo vo Jesucristo ạma vederihno, ndihchero se

38 Tuhme rạhn ạma o sạhn fariseo mạn, sạhn
devano ley che dirun Moisés mạn:
—Ihyan Ricuahn, nahn nuhn che din ne ạma
vederihno ndihchero nuhn cạva che co devano
nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih.
39 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Ihyan che vate ye mạn ro cuh ne, ạma duh-
tuno ihyan ye mạn, rahcotạhn ye yahn Dendiohs
mạn. Nahn ndihchero ye vederihno, ate atenạn
ạma vederihno nduhcạ che chinahn nduco ihyan
profeta Jonás ndạca ndihchero ye. 40 Ạma ite
ndico che quenun te vạn nuniyạhn ne, ca tuhn te
ihyan min, ne quenun ye chete te ino ro ino yạn.
Atihnocạ u che rinducó nducoyạca ihyan va che
conún mạn yạhn ino ro ino yạn. 41 Rạ́hn rí nchuhn
te cuahn che ndạ ro che techecạde Dendiohs yahn
nducoyạca ihyan ne, necuan ihyan yạn Nínive,
ndạhco ndiya ye nchuhn, te ihyan chahn ne, nto
ino ye nunde yahn ye cuahn che cahndudo ihyan
profeta Jonás ndudo yahn Dendiohs, ate nchuhn
ne, nde hua rihcovan ne ndudo yáhn andahre
tahque chahte vederihquentiyon quenan cumá
che co ihyan min. 42 Namin tạhn reina che va
te cuạhn yạhn ndiya ne, ndạhco ndiya te nchuhn
ndạ ro min, te tạhn min ne, ạma yahn chica te, chi-
hnevan te vedevano yahn Salomón, ate nchuhn
ne, nde hua rihcovan ne ndudo yáhn andahre
tahque chahte vederihquentiyon quenan cumá
che co ihyan min.

Nduhcạ che redin vaco chihngạ

43 'Cuahn che rendiquendạh vaco chihngạ ạma
ihyan ne, rechica yạhn nạn che metah duhva,
renuhn nạn che conan tahn. Ate cuahn che hua
rendạca ne, 44 rendaconan, conun ihyan nạn che
a ndiquendạh, te ihyan min ne, a nduhcạ ạma vah
che va mạn, nde tuno ntache mạn, necuco mạn.
45 Tuhme rahn regua te ndache combiero yahn
che tahque duhtuno ca che co mạn, ne rahtenun
ihyan min, redin che tahque chuhrihn ye che co ro
menạn. Tihcạ cuahno co ihyan che duhtuno ihyan
ye che vate ye mạn ro cuh.

Ndạ chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye, rinuhn ye ihyan

46 Numanahn che rente ca Dihvo vo nduco
ihyan chahn ne, ndạ chaco ye nduco dihno ye,
rinuhn ye ihyan. Chahtendi ye cuạhn chevah,
nahn nte ye nduco ye. 47 Rạhn ihyan ri ye Dihvo
vo:

—Ndạ chaco ne nduco dihno ne, vatendi ye
cuạhn chevah, nahn nte ye nduco ne.

48 Ate ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye
ihyan che rạhn ye nduco ye:

—Tạcạ hua. Ihyan cạh che chacó mạn, ihyan sih
che dihnó mạn.

49 Tuhme nạhma Dihvo vo ihyan che rinduco ye
ihyan, ne rạhn ye:

—Namin ihyan chuhn ne, anduhnecạ chacó
mạn, anduhnecạ dihnó mạn, 50 te nducoyạca
ihyan che redinahn ye vederihquentiyon yahn
Chidá che va ye vahchetero ne, ihyan chahn ne,
anduhnecạ chacó mạn, anduhnecạ cahvé mạn,
anduhnecạ dihnó mạn.

13

Ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndạta

1 Ro min ne, quendạh vah Dihvo vo cuahn ye
chihto vine, ne min chihnde ye. 2 Ạma yạhn
ihyan chi dạma ye nạn ye, nde quenan cuma che
chihnde ye chete ạma bạrco che va nạn vine.
3 Chicuahn Dihvo vo ạma ndeh nạn dehtenduh
ihyan chahn nduco ejemplo. Canạn ye tuhcạ:

—Ạma yune ne, cuahn ạma ihyan retuhdo ye
ndute ndạta. 4 Cuahn che tuhdo ye ne, chera neve
ndute chihto yune, ne ndạ yạhda cheh te. 5 Te neve
ndute ne, chera vạn roh, ne nducote hua yạno
yạhn min ne, ndetạhno quendạh. 6 Ate cuahn che
chi ihno ne, chihno tih, yahn che hua yạno nda di-
hyoduto. 7 Te neve ndute ne, chera vạn chano yạn.
Ate cuahn che quendạh ne, chendih, ne chenun
mạn. 8 Te neve ndute ne, chera nạn che demạn
yạhn, ne ạma ndah chi yahn; nạhn ne, chi ạma
ciento yahn, nạhn ne, chi ino raco yahn, ne nạhn
ne, chi ndico ndiche yahn. 9 Nducoyạca nchuhn
ne, condedecadino ndah ne cạva che tumacadino
ne deh conahn.

Deh cuande che demạn nduco ejemplo chicuahn Dihvo vo Jesucristo ihyan

10 Tuhme chahn ndạ ihyan apóstol nạn Dihvo vo,
ne tumerune ye ihyan:

—Dihve nuhn, ¿deh cuande che nduco ejemplo
rente ne nduco ihyan ne?

11 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Nduhcạ che rihquentiyon Dendiohs ne, nde
hua devano ihyan, ate nchuhn ne, din Dendiohs
che cadino ne yahn. 12 Tihcạ te, ihyan che

chenahn ye ne, din Dendiohs che conahn ndah ye,
ne ihyan che hua ndah chenahn ye ne, nde conạn
ye tah che chenahn ye. 13 Chemin che nduco ejem-
plo rahndudó, rihnevan ye, cạva che cahnevan no
ye ate hua conahn ye. 14 Tihcạ rinahn nduco ye
nduhcạ che dirun ihyan profeta Isaias tuhcạ:
Ihyan sih ne, rihnevan ye ate hua renahn ye mạn,
rendihchero ye ate anduhnecạ ndete che hua ri ro
nạn ye mạn,
15 te ạma cheche ndạcondạ chedave yahn ye, ndi i
ye,
anduhnecạ ndete che hua rihnevan ye mạn,
anduhnecạ ndete che hua ro nạn ye mạn,
anduhnecạ ndete che hua retumacadino ye mạn.
Tihcạ ri yahn ye, te a va che hua necạhco ye u,
ne hua nchahcó cạva ye.
16 'Me nchuhn ne, ạma ndah ro yahn ne,
te renahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs.
17 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde a rạhn me ne, ạma
yạhn ihyan profeta mạn, ihyan che runecạde ye
mạn ne, ạma chenan ino ye che ndihchero ye che
rendihchero nchuhn mạn, che cahnevan ye che
rihnevan ne mạn, ate hua chinahn nduco ye.

Recạh cuande Dihvo Jesucristo yahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndạta me

18 'Cuihcovan nchuhn. Tuhcạ conahn ejem-
plo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndạta me.
19 Ndute ndạta che chera chihto yune me ne,
nduhcạ ihyan che rihnevan ye ndudo yahn ved-
erihquentiyon yahn Dendiohs, ne hua renun ino
ye, te ndetạhno che rihnevan ye ne, rendạ chun-
dah, redin se che rinạn ye. 20 Ndute che chera

vạn roh me ne, nduhcạ ihyan che rihnevan ye ndudo, ne numacuahn vedeyeno renevahnecun ye. 21 Ate ihyan chahn ne, nduhcạ chendạta che metah cotạh yạno dihyoduto ne, tihchan ye, te cuahn che rechuhrihn ye o redin tạn ihyan nduco ye yahn che renevahnecun ye ndudo me ne, ndetạhno rihcomạn ye. 22 Ndute che chera vạn chano yạn me ne, nduhcạ ihyan che rihnevan ye ndudo me, ate ạma rendedecadino ye cạva ntiyon yahn ye mạn, rihncheh mạn ye ihyan che ạma nahn yahn ye vedecuihca mạn, ne chemin che hua ri redin ndudo me che ndah nduco ye. 23 Me ndute che chera nạn che demạn yạhn me ne, nduhcạ ihyan che rihnevan ye ndudo me, ne renahn ye. Ihyan chahn ne, nduhcạ chendạta che chi ạma ciento yahn mạn, chi ino raco yahn mạn, chi ndico ndiche yahn mạn ne, tihchan ye, te recạh yune ye che redin ndudo me che ndah nduco ye.

Ejemplo yahn chano yạn vạn trigo

24 Chihno min ne, nte Dihvo vo tạma ejemplo, chihnevan ihyan chahn. Rạhn ye:

—Cạhmá có nchuhn nduhcạ vederihquentiyon yahn Dendiohs. Ạma ihyan ne, tuhdo ye trigo nạn yạhn yạhn ye, 25 ate chete rạhn, ura che vateyạdo ihyan ne, chahn ạma sạhn che hua ri rendihche se ihyan, ne tuhdo se ndute yahn chano yạn vạn trigo me. 26 Cuahn che a chendudo cuiyon yạma trigo me ne, chihnde ro chano yạn me vạn. 27 Tuhme chahn sạhn redin ntiyon, chengo se dihve se: “Dihve nuhn, uvo ne, trigo tuhdo vo min. ¿Tạcạ che ạma quendạh chano yạn ne? 28 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn: “Ạma sạhn che hua ri

rendihche se u ne, chahn se tuhdo se ndute chano yạn." Tuhme tumerune se ihyan: "¿A nahn ne che tico nuhn chano yạn me ne?" 29 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn: "Hua tico ne chano yạn me, te denạn nde nduco trigo tico ne. 30 Tahque ndah cạhcomạn vo che cuihta dạma nduco vih nde ndạ ro che co cuma trigo me. Tuhme dechúh ihyan che tico ye chano yạn me, din ticua ye, cuih ye vạcoyạhn. Cuihno min ne, din dạma ye trigo me, cuih ndah ye."

Ejemplo yahn ndute yahn mostạza

31 Namin nte Dihvo vo ejemplo cuh:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcạ ạma ndute mostạza che chihche ihyan nạn yạhn yahn ye. 32 Ndute mostạza ne, andahre chemin che tahque cạhya vạn nducuahn ndute, ate cuahn che rihta ne, ri rahte yạhn yahn che nde yạhda redin ndahque te vạn dune.

Ejemplo yahn yạ yahn pạn

33 Nte Dihvo vo tạma ejemplo:

—Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcạ tahsihn yạ che chihchetạhn ạma ndạhta vạn ndeh yạche pạn, ne quendih vạn nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, demạn nduco ejemplo chicuahn ye

34 Nducuahn ndudo che cahndudo Dihvo vo, chihnevan ihyan ne, demạn nduco ejemplo, 35 cạva che conahn nduhcạ che dirun ihyan profeta, tuhcạ:

Cuahndudó demạn ejemplo.

Cacuáhn ihyan yahn dehtenduh che nde hua devano ihyan numacuahn ro nde ro che chihnde iyehnse.

Dihvo vo Jesucristo ne, cạh cuande ye deh conahn ejemplo yahn chano yạn vạn trigo me

36 Chihno min ne, ndedechuh Dihvo vo nducoyạca ihyan, ne ndondạ ye vah nduco ihyan apóstol yahn ye. Tuhme rạhn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Te cuande ne nuhn deh conahn ejemplo yahn chano yạn me.

37 Ndahconan Dihvo vo, ne cạh cuande ye ihyan chahn:

—Ihyan che retuhdo ndute ndạta me ne, u che rinducó nducoyạca ihyan. 38 Yạhn me ne, iyehnse. Ndute ndạta me ne, ihyan che renevahnecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. Chano yạn me ne, ihyan che rihquentiyon chundah. 39 Sạhn che tuhdo ndute yahn chano yạn me ne, chundah. Ro che ndo dạma trigo me ne, a ro che cuhnde cạde yahn nducoyạca ihyan. Ihyan che nedin dạma ye trigo me ne, ángel. 40 Nduhcạ che ndo dạma chano yạn me, conun vạcoyạhn me ne, tihcạ cuahno co ihyan che duhtuno ihyan ye cuahn che cuhnde cạde yahn nducoyạca ihyan. 41 Ndạ ro min ne, u che rinducó nducoyạca ihyan ne, dechúh ángel yáhn numachahte nạn che rihquentiyón, nedin dạma ye nducoyạca ihyan nunde, menạn vihca ihyan che retihyon yune ye ihyan chenạhn che rahtendihco ye nunde. 42 Cuih ángel chahn ihyan nunde chahn vạn ruchiyạhn. Min cuaco ye mạn, cheh dihyon ye mạn. 43 Me ihyan che redinahn

ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che Chida ye ne, quendạh yavenạn ye, cuahtenan ye vahchetero nạn che rihquentiyon ihyan min. Nducoyạca nchuhn, condedecadino ndah ne yahn che renté nduco ne.

Ejemplo yahn vedecuihca che quenun ndeh

44 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcạ ạma vedecuihca che quenun ndeh mạn yạhn. Ạma se ne, ntạca se vedecuihca me, ne a min no ndaconan tihyon ndeh se. Ạma chi yeno se, ne chahn se ndihcue se nducuahn dehtenduh yahn se, ne ca se yạhn nạn che quenun vedecuihca me.

Ejemplo yahn tu diyạhn che ạma yahn chihve

45-46 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcạ ạma tu diyạhn che ạma ndạhcạ mạn, che ạma yahn chihve mạn. Ndihchero ạma se che ra se tu chemin chan, ne chahn se ndihcue se nducuahn dehtenduh yahn se, ne ca se tu me.

Ejemplo yahn yạna che retạh yạhca

47 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcạ ạma yạna che retạh yạhca che tihyon ihyan chete nuniyạhn, ne chetạh ye nducoyạca nạn yạhca. 48 Cuahn che a chito yạna me ne, ndetendạh ye cuạhn chihto nuniyạhn. Min tendạhnun ye yạhca che ndah te, chih ye ite chete cuahte, ne chihtera ye ite che hua cochihve te. 49 Tihcạ va che co ro che techecạde Dendiohs yahn nducoyạca ihyan. Cuahtechica ángel din vi ye ihyan che duhtuno ihyan ye vạn ihyan che ndah ye, 50 ne cuih ye ihyan che duhtuno ihyan

chahn vạn ruchiyạhn. Min cuaco mạn, cheh dihyon ye mạn.

Ejemplo yahn vedecuihca

51 Tuhme tumerune Dihvo vo ihyan chahn:
—¿A renahn nchuhn nducuahn che renté ne?
Ndahconan ihyan chahn, ne rạhn ye:
—Tạcạ hua, Dihve nuhn, renahn nuhn.
52 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Nducoyạca ihyan che retuno ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, ri ye nduhcạ ihyan cuihca che retendạh ye dehtenduh che ra mạn, dehtenduh che ndico mạn, vạn vedecuihca yahn ye, te ihyan chahn ne, ạma ndeh nạn vededevano chenan cuma ye.

Ntạ Dihvo vo Jesucristo yạn Nazaret

53 Cuahn che a chihno cahndudo Dihvo vo ejemplo chemin chan ne, chica ye min. 54 Ntạ ye yạn nạn che chihta ye, ne chahn ye chete yạco chicuahn ye. Ạma chahn ino ihyan yạn min, ne rạhn ye:
—¿Ti chehua sạhn tih vededevano che ricuahn se? ¿Tạca che ri redin se vederihno? 55 Sạhn tih che dạya vihcheyạhn me. Chaco se ne, María. Dihno se ne, Jacobo mạn, José mạn, Simón mạn, Judas mạn. 56 Namin tạhn cahve se ne, muhn vate te. ¿Tira chehua se che tihcạ ricuahn se?
57 Ihyan chahn ne, hua nevahnecun ye Dihvo vo. Chemin che rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Ihyan profeta ne, atenạn yạn vạco ihyan che renevahnecun ye ihyan, te ihyan yạn vạco ye mạn, ihyan ndevạco ye mạn ne, rendạhchenan ye ihyan.

58 Dihvo vo ne, atenạn ạma o vederihno din ye
min yahn che hua chitahno ihyan chahn ihyan.

14

Nduhcạ che chih Juạn Bautista

1 Tạhn min ne, Herodes gobernador yahn
Galilea ne, checadino se yahn Dihvo vo Jesucristo,
2 ne rạhn se ri se sạhn che rinan se sạhn nạn che
rihquentiyon se:
—Ihyan che redin ye vederihno ne, Juạn
Bautista. A ntuche ye vạn tenạhn, ne chemin
che quenan cuma ye vederihquentiyon che redin
ye vederihno.
3 Tihcạ rạhn se, te sạhn min din se preso Juạn,
chihquentiyon se sandạdo che dechiche se cadena
ihyan, tihyon se ihyan vạcoyạhn. Tihcạ din se, te
tihcạ nahn Herodías tạhn ndạhta yahn dihno se
Felipe. 4 Juạn ne, a rạhn ye ri ye Herodes:
—Hua redin yahn che conan come tạhn tih
nduhcạ ndạhta yehn.
5 Nahn cạhno Herodes Juạn, ate vạh se ihyan
yạn, te nducoyạca ye ritahno ye che Dendiohs
dechuh ye ihyan. 6 Ate ro che vihco duche Herodes
ne, ndeh tạhn dạya Herodías nạn ihyan che vate ye
min, ne ạma quenan ino Herodes. 7 Numacuahn
vedeyudo cạh se ndudo yahn se tạhn che ade-
codehno che cạca te ne, cạh se tạhn. 8 Nducote a
nchinun chaco te tạhn ne, rạhn te ri te sạhn:
—Te ne tin Juạn Bautista u chete ạma cuh.
9 Ạma chi rạn Herodes che tihcạ rạhn te,
ate nducote a cạh se ndudo yahn se tạhn nạn
nducoyạca ihyan che vate min ne, dinahn se.
10 Chihquentiyon se sandạdo che chahn se chete

vạcoyạhn, chihca yạn se dạndo Juạn. 11 Ndaconan
se, nda se tin Juạn chete ạma cuh. Cạh se tạhn, ne
necạh te chaco te.
12 Tuhme ndạ ihyan che rinduco ye Juạn, ne
quenda ye ihyan chihche ye ihyan. Chihno min
ne, chahn ye chengo ye Dihvo vo.

Cạh Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

13 Cuahn che checadino Dihvo vo che chihno
se Juạn ne, chica ye min, quenun ye chete ạma
bạrco cuahn ye ạma cuạn, yạhn nạn che metah
duhva. Ate checadino ihyan che cuahn ye, ne
chica ye viyạn, rica cạh ye, cuahn ye quendi ye
ihyan. 14 Cuahn che ndiquendạh Dihvo vo chete
bạrco me ne, ndihchero ye che ạma yạhn ihyan
ndi dạma ye. Quenan vạhino ye ihyan chahn,
ne din ye che ndoyahn ihyan cah che nduco ye
min. 15 Cuahn che a chi chino ne, chahn ndạ ihyan
apóstol nạn Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Muhn ne, yạhn nạn che metah duhva. Avạne
ne, a chino cuahn. Cuendedechuh ne ihyan sih
cạva che cạhn ye ti tenduh yạn, cua ye che cheh
ye.
16 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Metah deh cuande che ndedechúh ihyan. Cạh
nchuhn cheh ye.
17 Ate rạhn ihyan chahn ri ye ihyan:
—Atenạn uhn ra pạn nduco o yạhca va yahn
nuhn.
18 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Cuahn nchuhn ngua ne.
19 Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che cuahte
nducoyạca ihyan nạn yune. Chetạh ye nduh che
uhn pạn me nduco o yạhca me quetuhma ye.

Chenihyon nạn ye nạn ro, necạh ye nundihve cuahn Dendiohs, ne ndeh ye pạn me, cạh ye ihyan apóstol chahn cạva che cuih ye vạn nducoyạca ihyan. 20 Cheh nducoyạca ihyan chahn nde nạn che chito ihyan. Chihno min ne, nedin dạma ihyan apóstol chahn che ngạva, ne decuto ye ndichio cuahte. 21 Ihyan che cheh ye ne, ri ye uhn mil che demạn ihyan chạhn, avạne ihyan ndạhta mạn, checạhya mạn.

Chica Dihvo vo Jesucristo nạn nune vine

22 Chihno min ne, chihquentiyon Dihvo vo ihyan apóstol che cuahtenun ye chete bạrco me, tuche ye tạma lạdo viche yahn vine me numanahn che ndedechuh ye ihyan chahn. 23 Cuahn che chihno ndedechuh ye ihyan chahn ne, cocha ye ạma tingüete demạn ye cạva che covạh ye. Cuahn che a chi rạhn me ne, quenan ca ye min demạn ye. 24 Numanahn min ne, a nde mạhn vine me cuahn ihyan apóstol chahn nduco bạrco me. Ạma rechi yuhne cuạhn nạn cuahn bạrco me, ne ạma rahn nune vine me. 25 Cuahn che a nino co dave ne, ndạ nino Dihvo vo cuạhn nạn cuahn bạrco me, rica ye nạn nune. 26 Cuahn che ndihchero ihyan apóstol chahn ihyan che rica ye nạn nune me ne, ạma dihya ye chi nde tuno cah vạh ye, ne rạhn ye:

—¡Ngạ ạma vaco chihngạ, cochi tạn!

27 Ate yạhve Dihvo vo ihyan chahn, ne rạhn ye:

—Hua vạh nchuhn, te a u che cochí.

28 Tuhme rạhn Pedro ri ye ihyan:

—Dihvé, ndete che ndih ne, cuahnecun ne che cạcá nạn nune, chí nạn ne.

29 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye:

—Cochi.

Tuhme cuahn Pedro, rica ye nạn nune cuạhn nạn che cochi Dihvo vo. 30 Ate nducote ạma ri yudo nạn vine me ne, chendạ vedevạh ihyan. Ndetạhno canạn rehchenun ye vạn nune, ne cah ye:

—Dihvé, ¡cuendedevahn ne u!

31 Chetạh Dihvo vo tạh ye, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Di ne, hua numa ine ritehne. ¿Dehco che ndeh rendedecadine?

32 Cuahn che chendạ ye chete bạrco me nduco vih ne, chehuan yuhne me. 33 Tuhme ihyan che chenun ye chete bạrco me ne, chehntihya ye nạn Dihvo vo ne rạhn ye:

—Cuạco niyon te ndih che Dạya Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ihyan cah yạn Genesaret

34 Cuahn che a tuche ihyan chahn vine me ne, ndạ ye yạn Genesaret. 35 Ndetạhno nchanạn ihyan yạn min Dihvo vo, chacotuhn ye ndudo numacuahn yạhn min. Ạma chengu ihyan ihyan cah yahn ye nạn Dihvo vo. 36 Chica ihyan chahn favor ihyan che cuahnecun ye che nahn tạh ihyan cah chahn mare tino yahn ye, ne nducoyạca ye che nahn tạh ye ne, ndoyahn ye.

15

Deh cuande che chendihco ihyan nunde

1 Chihno min ne, ạma o sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés che chica se yạn Jerusalén mạn, chahn ndạ se nạn Dihvo vo, ne rạhn se ri se ihyan:

2 —Hua ndạhcạ che rahcotạhn ihyan apóstol
yahn ne vederihquentiyon yahn ihyan ndico, te
reh ye nde hua renạno ye tạh ye nduhcạ che
chihco cạde ihyan chahn.
3 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn
chahn:
—Me nchuhn ne, hua ndạhcạ che rahcotạhn
ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, riquendi ne
costumbre yahn mạn ne. 4 Dendiohs ne, rihquen-
tiyon ye tuhcạ: “Codin yahine chide mạn, cheque
ye mạn.” Namin rihquentiyon ye: “Ihyan che
cạhva ye yahn indihte yahn ye ne, va che cạhno
ihyan yạn ihyan.” 5 Ate nchuhn ne, retihyon
yune ne ihyan che cạhma ye co ye indihte yahn
ye: “Hua co conán nchuhn, te nducuahn che va
yáhn ne, a cạ́h ndudo yáhn che co vedino nạn
Dendiohs.” 6 Nduco tihcạ ne, retihyon yune ne
ihyan che cuacondạh vedạme ye indihte yahn ye.
Rendạhco ndiya nchuhn vederihquentiyon yahn
Dendiohs, ricuahn ne costumbre yahn mạn ne.
7 ¡O nạn o chende nchuhn! Redinahn niyon ne
nduhcạ che rạhn Dendiohs, dirun ihyan profeta
Isaías tuhcạ:
8 Ihyan sih ne, dendudo no che rendeva ye
yavenạ́n,
ate nde tah hua ritahno ye u.
9 Nde tah hua richihve che rendeva ye yavenạ́n,
te ricuahn ye vederihquentiyon yahn mạn ye,
redin cạ ye che vederihquentiyon yáhn.
10 Tuhme cah Dihvo vo nducoyạca ihyan chahn
nạn ye, ne rạhn ye:
—Cuihcovan nchuhn mạn, conahn tin ne mạn,
che cạhmá. 11 Che chendihco ihyan nunde ne,

ndiyu cạva dehtenduh che reh ye, te cạva ndudo chihngạ che rente ye.
12 Tuhme chahn ndạ ihyan apóstol, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—¿A tumacadino ne che chi yudo yahn sạhn fariseo sih yahn ndudo che tihcạ rạhn ne ne?
13 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Nducuahn vederihquentiyon che ndiyu mạn Chidá che va ye vahchetero chihco cạde ye ne, va che cuihno anduhnecạ ạma yạhn che retico ihyan nde dihyoduto. 14 Din ca mạn se, te sạhn sih ne, anduhnecạ sạhn nạn ve che quendanan se sạhn nạn ve chenạhn, cora nun nducoyạca se chete ive yạhn.
15 Rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:
—Te cuande ne nuhn deh conahn che nte ne yahn che chendihco ihyan nunde.
16 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye:
—¿Tạcạ che namin nduco nchuhn hua renahn ne? 17 ¿A hua devano ne te nducuahn che reh ihyan ne, vạcochendereh yahn ye renun? Chemin ne, rechuh cuạhn chete ye, ne rendiquendạh. 18 Ate ndudo chihngạ che rente ihyan ne, rente ye yahn che chihngạ rendedecadino ye, ne nduco chemin chendihco ye nunde. 19 Tihcạ, te nạn ved-erendedecadino yahn ihyan reconan che chihngạ rendedecadino ye mạn, che rihno ye vih mạn, che rahtenan ye nduco ndạhta che hua nihnevạco nduco ye mạn, che reduco ye mạn, che rihncheh ye mạn, ndere ricueh dạme ye nunde ihyan mạn. 20 Nunde chemin chan redin che rinda ihyan. Ate che cheh ihyan andahre hua renạno ye tạh ne, ndiyu nunde chemin.

Nduhca̱ che chitahno a̱ma ta̱hn ta̱ma nación

21 Chica Dihvo vo min, ne cuahn ye ya̱hn yahn
ya̱n Tiro nduco ya̱n Sidon, 22 ne a̱ma ta̱hn nda̱ta
yahn ihyan cananea, che va te ya̱hn min ne, cuahn
te cua̱hn na̱n cuahn ye, ca rica te ca ra̱hn te numa
dito te:
—Dihvé, Da̱ya David, conan va̱hino ne u. Ta̱hn
da̱yá ne, quenun a̱ma vaco chihnga̱ ta̱hn, ne a̱ma
rechuhrihn te.
23 Ate hua tumeca̱h ye yahn te. Tuhme ra̱hn
ihyan apóstol ri ye ihyan:
—Cotumaca̱h ne ta̱hn, te a̱ma rah te cochi te
cua̱hn veda̱mo vo.
24 Tuhme ndahconan Dihvo vo, ne ra̱hn ye:
—Dendiohs ne, dechuh ye u ca̱va che conán
ihyan nación yahn Israel che a ndinda ye, din
nune yahn ye.
25 Ate ta̱hn min ne, chahn nda̱ te, chehntihya te
na̱n ye, ne ra̱hn te ri te ihyan:
—Dihvé, ¡cuinan ne u!
26 Ra̱hn ye ri ye ta̱hn:
—Hua redin yahn che conán di, te anduhneca̱
ndete che cahneví pa̱n che va che cheh ihyan
nación yáhn, cá̱h ya̱hna.
27 Ndahconan te, ne ra̱hn te:
—Dihvé, cua̱co che ra̱hn ne. Ate ya̱hna ne,
namin reh te, te rendeva̱hn te da̱che che ra ma̱n
mesa yahn dihve te. Nducote tihca̱ ne, ricá favor
ndih che conan ne tah u.
28 Tuhme ra̱hn ye ri ye ta̱hn:
—Da̱ya, ¡a̱ma numa ine ritehne! Conahn
ndoque nduhca̱ che rique.

A ura min no ndiquendạh vaco chihngạ me tạhn dạya te.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma yạhn ihyan cah

29 Ndạca Dihvo vo min ne, ntạ ye chihto vine
yahn Galilea. Tuhme cocha ye ạma tingüete, ne
min chihnde ye. 30 Ạma yạhn ihyan chi dạma ye
nạn ye. Nda ihyan chahn ạma yạhn ihyan cah,
ihyan che cueh cạh ye mạn, ihyan che neneva
doh tạh ye mạn, ihyan che ve nạn ye mạn, ihyan
che lihme ye mạn, yạhn ca ihyan che ndi ye tạma
te o nạn cah mạn, ne din Dihvo vo che ndoyahn
nducoyạca ye. 31 Ạma chahn ino ihyan che ndi-
hchero che ndoyahn nducoyạca ihyan cah chahn,
ne ndeva ye yavenạn Dendiohs, ihyan min che
nda cuande ye ihyan nación yahn Israel.

Cạh Dihvo vo Jesucristo, cheh cun mil ihyan

32 Chihno min ne, cah Dihvo vo ihyan apóstol
yahn ye, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Ạma renan vạhino ihyan sih, te a ino ro che
chenan ye nduco vo, ne metah dehva che cheh ye.
Hua nahn ndedechúh ihyan che diya chete ye, te
denạn cotạh cuno ihyan cuạhn yune.
33 Rạhn ihyan apóstol chahn ri ye ihyan:
—Ate muhn yạhn nạn che metah duhva. ¿Ti
ngua vo che cạh vo cheh ihyan sih?, te ạma yạhn
ye.
34 Tumerune ye ihyan chahn:
—¿Tạva pạn va yahn nchuhn ne?
Ndahconan ihyan chahn:
—Va ndache pạn yahn nuhn mạn, ạma o yạhca
cạhya mạn.

35 Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che chahte
nducoyąca ihyan ndiyąhn. 36 Chetąh ye nduh
che ndache pąn chahn nduco yąhca chahn, que-
tuhma ye, ne necąh ye nundihve cuahn Dendiohs.
Tuhme ndeh ye, cąh ye ihyan apóstol chahn cąva
che cuih ye vąn ihyan. 37 Cheh nducoyąca ihyan
chahn nde nąn che chito ihyan. Chihno min ne,
nedin dąma ye cheyahn che ngąva, ne decuto ye
ndache cuahte. 38 Ihyan che cheh ye ne, ri ye
cun mil che demąn ihyan chąhn, avąne ihyan
ndąhta mąn, checąhya mąn. 39 Chihno min ne,
ndedechuh Dihvo vo ihyan chahn, ne quenun ye
chete ąma bąrco, cuahn ye cuąhn yąhn yahn yąn
Magdala.

16

Sąhn fariseo nduco sąhn saduceo ne, rica se ąma vederihno ndihchero se

1 Ąma o sąhn fariseo nduco sąhn saduceo ne,
chahn se chendihchero se Dihvo vo. Sąhn chahn
ne, retumarande se ihyan, ne chica se che din ye
ąma vederihno, ndihchero se, cąva che co devano
se che Dendiohs dechuh ye ihyan. 2 Ndahconan
ye, ne rąhn ye ri ye sąhn:

—Cuahn che a ri chino ne, ndete che cuąh nąn
ro ne, rąhn nchuhn te ndąhcą din ro. 3 Me vateyąn
ne, ndete che cuąh nąn ro mąn, man mąn ne, rąhn
ne te cuan co. Ñchuhn ne, ¡o nąn o chende ne!
Ąma ndah nda cuande ne tącą ri nąn ro, ate hua
retumacadino ne yahn vederihno che redin Den-
diohs mąn ro cuh. 4 Ihyan che vate ye mąn ro cuh
ne, ama duhtuno ihyan ye, nde hua retumacąh
ye Dendiohs. Rica ye vederihno ndihchero ye,

ate atenạn ạma vederihno nduhcạ vederihno che din Dendiohs nduco ihyan profeta Jonás ndạca ndihchero ye.

Chihno rạhn ye chemin ne, chihcomạn ye sạhn chahn, ne chica ye min.

Vededevano yahn sạhn fariseo ne, nduhcạ yạ yahn pạn

5 Cuahn che tuche ihyan chahn vine me ne, ntạ tin ihyan apóstol chahn che hua nda ye pạn. 6 Ura min rạhn Dihvo vo nduco ye:

—Cuihco nchuhn cudạdo. Hua tumacạh ne yahn yạ yahn sạhn fariseo mạn, sạhn saduceo mạn.

7 Tuhme ndedecadino ihyan chahn, ne rạhn vạn mạn ye nduco vih:

—Tihcạ rạhn ye ri ye uvo yahn che hua quenda vo pạn.

8 Checadino Dihvo vo che hua chenahn ihyan chahn che rạhn ye. Deyahn che hua nda ye pạn ndedecadino ye. Chemin che rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che rendedecadino nchuhn che hua nda ne pạn? ¿Tạcạ che hua numa ino ne ritahno ne? 9 ¿Tạcạ che hua renahn ne, nde hua rahtenun ino ne vederihno che rendihchero ne? Cuahn che cạ́h, cheh uhn mil ihyan nduco uhn pạn me ne, ¿tạcạ che hua chahtenun ino ne che nde cạde cuahte che ngạva nedin dạma ne? 10 A namin no tun cuahn che cạ́h, cheh cun mil ihyan nduco ndache pạn me ne, ¿tạcạ che hua chahtenun ino ne che nde cạde cuahte che ngạva nedin dạma ne? 11 ¿Tạcạ che hua chenahn nchuhn che ndiyu yahn pạn che rạ́hn nduco ne? Rạ́hn nduco ne che cạhco

ne cudạdo yahn yạ yahn sạhn fariseo mạn, sạhn saduceo mạn.
12 Tuhme chenahn ihyan chahn che a yahn ndudo che ricuahn sạhn chahn che tihcạ rạhn ye.

Rạhn Pedro te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse

13 Cuahn che ndạ Dihvo vo yạhn yahn yạn Cesarea de Filipo ne, tumerune ye ihyan apóstol yahn ye:
—U che rinducó nducoyạca ihyan, ¿deh rạhn ihyan yáhn ne?
14 Ndahconan ihyan chahn:
—Nạhn ihyan ne, rạhn ye te ndih che Juạn Bautista. Nạhn tun ye ne, rạhn ye te ndih che Elías. Nạhn tun ye ne, rạhn ye te ndih che Jeremías o tạma cha ihyan profeta che chahte ye a rạhn me.
15 Tuhme tumerune ye ihyan chahn:
—Me nchuhn ne, ¿deh rạhn ne yáhn ne?
16 Ndahconan Simón Pedro, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Ndih ne, a ihyan che va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, a ndih che Dạya Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.
17 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Ndah ro yehn, Simón, dạya Jonás, te a mạn Chidá che va ye vahchetero te ye checadine, ndiyu ihyan iyehnse. 18 Rạ́hn rí di te redin yahn che doche Pedro, te che tihcạ doche ne, conahn che ạma ndudo redin. Cuahto min quendi ihyan yáhn, ne nde vederihquentiyon yahn chundah hua co ndạhco ndiya ihyan. 19 U ne, té vederihquentiyon

di cạva che conan vạn ihyan che rihquentiyon Dendiohs. Cha che cạh yone che din ye mạn, cha che cạhca tan che hua din ye mạn ne, Dendiohs ne, cạh dito ye ndudo yehn.

20 Tuhme rạhn Dihvo vo nduco ihyan apóstol chahn che hua cạhma ye nduco nde ạma ihyan che a mạn ye che va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te va che cạhno se ihyan

21 Nde tạhn min canạn Dihvo vo cạh ye che checadino ihyan apóstol yahn ye te va che cạhn ye yạn Jerusalén, ne min ạma chuhrihn ye. Ndo dạma intiyahn mạn, chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn, din tạn se nduco ye, nde cạhno se ihyan. Ate cuihno ino ro ne, ntuche ye. 22 Tuhme quenda Pedro ihyan ạma lạdo, ne canạn riyạhve ye ihyan, ne rạhn ye:

—Dihvé, hua ndạhcạ che cạhco mendạhn ne ndih cạva che tihcạ cuahno co ne.

23 Ndaconan Dihvo vo ndihchenun ye nạn Pedro. Chihya ye ihyan, ne rạhn ye:

—Di chundah, cuehn vạne, te redin vahche yáhn. Di ne, hua devene cha che rihquentiyon Dendiohs. Atenạn che rihquentiyon ihyan iyehnse devene.

24 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol chahn:

—Adecoduhno ihyan che nahn co cuande ye vạn ihyan yáhn ne, va che cạhcomạn ye vedeyeno mạn ye. Andahre va che conan yạh ye nạn ạma cruz, ate va che cạhco mendạhn ihyan, conduco

ye u. 25 Tihcạ, te ihyan che hua nahn cạhco
mendạhn ye ihyan cạva che conduco ye u ne,
va che conda ye, ne ihyan che cạhco mendạhn
ye ihyan ne, andahre din tạn ihyan nduco ye,
cạhno ye ihyan, ate ndevahn ye, cuahtenan ye
vahchetero. 26 Hua cochihve yahn ihyan an-
dahre nedin dạma ye nducuahn vedecuihca che
va iyehnse ndete che chemin din che denda ye,
ne hua co cuahtenan ye vahchetero. Ndete che
tihcạ ne, metah deh nduco nedihve ye cạva che
ndevahn ye. 27 Va che conahn chemin, te u
che rinducó nducoyạca ihyan ne, va che chí nu-
macuahn vederihquentiyon yahn Chidá nduco
ángel yáhn, ne techecạdé yahn nducoyạca ihyan,
ndạhco menún yahn queri ạma ye tunoca che
nedin ye, ndahtenan ye iyehnse. 28 Cuạco rạ́hn
rí nchuhn te ạma o ihyan che chenun ye muhn
ne, vate ca ye iyehnse ndạ ro min, ne ndihchero
ye u che rinducó nducoyạca ihyan cuahn che ndạ́
numacuahn vederihquentiyon yáhn.

17

Dihvo vo Jesucristo ne, ndo diyạhn ye

1 Chihno ạn ro min ne, quenda Dihvo vo Pedro
mạn, Jacobo nduco dihno ye Juạn mạn, ne cuahn
ye nduco ihyan chahn ạma tingüete yạco, 2 ne min
ndo diyạhn ye nạn ihyan chahn. Yavenạn ye mạn,
tino yahn ye mạn ne, ạma diyạhn ro nduhcạ nạn
yạhn. 3 Ura min ndihchero ihyan apóstol chahn
Moisés nduco Elías che rente ye nduco Dihvo vo.
4 Tuhme rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Dihve nuhn, a̱ma nda̱hca̱ che cuahtenan vo muhn. Ndete che nahn ne ne, dendah nuhn ino vache vah; a̱ma na̱n che conun ne, ta̱ma na̱n che conun Moisés, ne ta̱ma na̱n che conun Elías.

5 Numanahn che ra̱hn ca Pedro ne, quendihco a̱ma man tuno diya̱hn ro na̱n che chenun ihyan chahn, ne va̱n man me ne, chenun a̱ma ndudo che ra̱hn tuhca̱:

—Sa̱hnguh che Da̱yá. Yahinó sa̱hn. A̱ma yenó ca̱va se. Che ca̱hma se ne, chemin che codinahn nchuhn.

6 Cuahn che chihnevan ihyan apóstol chahn ndudo me ne, a̱ma dihya ye chi, ne chahteta̱ve ndih ye ndiya̱hn. 7 Tuhme chahn nda̱ Dihvo vo na̱n ihyan chahn, nahn ta̱h ye ihyan, ne ra̱hn ye ri ye ihyan:

—Cuenecuan nchuhn. Hua dihya ne co.

8 Cuahn che ndo nihyon na̱n ye ne, ametah ndihchero ye ihyan che o chahn, a dema̱n Dihvo vo.

9 Ura che cuenchahn ye cuete me ne, chihquentiyon Dihvo vo ihyan chahn, ne ra̱hn ye:

—Hua ca̱hma nchuhn nduco nde a̱ma ihyan yahn vederihno che ndihchero ne, nde ro che u che rinducó nducoya̱ca ihyan ntuché va̱n tena̱hn.

10 Tuhme tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo, ne ra̱hn ye:

—¿Deh cuande che ra̱hn sa̱hn devano ley che dirun Moisés che dinoca Elías va che chi ye ne?

11 Ndahconan ye, ne ra̱hn ye ri ye ihyan chahn:

—Cua̱co che va che chi Elías, nda̱hco ca̱de ye nducuahn. 12 Ate ráhn rí nchuhn te a nda̱ Elías, ne ihyan ne, hua nevahnecun ye ihyan. Tahque ndah ye ne, din ta̱n ye nduco ye. Namin u che

rinducó nducoyaca ihyan ne, va che chuhríhn, din tạn ihyan nducó.
13 Tuhme tumacadino ihyan apóstol chahn che
rente ye yahn Juạn Bautista anduhnecạ ndete che
a ihyan min che Elías.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ạma sạhn dihn che ndi se cah rih dihca

14 Cuahn che ntạ ihyan chahn nạn che chenun
ihyan chenạhn ne, chahn ndạ ạma se, chehntihya
se nạn Dihvo vo, ne rạhn se ri se ihyan:
15 —Dihvé, conan vạhino ne sạhn dạyá, te ndi se
cah rih dihca, ne ạma rechuhrihn se. Ạma ndeh
yune cuahn che rinuhn yahn se ne, rendạhnun se
vạcoyạhn mạn, vạn nune mạn. 16 A checú sạhn
nạn ihyan apóstol yahn ne, ate hua chi din ye che
ndoyahn se.
17 Tuhme rạhn Dihvo vo:
—Nchuhn che vate ne mạn ro cuh ne, duhtuno
ihyan nchuhn mạn, hua ritahno ne mạn. Nchuhn
ne, a hua ndạ ro che co ne ihyan. ¿A cuahn dạma
quendáh vedechahtino nduco ne, che rạhco ne?
Checú ne sạhn muhn.
18 Sạhn dihn me ne, quenun ạma vaco chihngạ
sạhn. Cuahn che ndạ se nạn ye ne, chihquentiyon
ye che ndiquendạh vaco chihngạ me, ne ndetạhno
ndoyahn se.
19 Ura che a demạn ye ne, tumerune ihyan
apóstol chahn Dihvo vo:
—¿Dehra cuande che hua chi ndetendạh nuhn
vaco chihngạ me ne?
20 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Nchuhn ne, nde hua ritahno ne, te cuạco ráhn
rí nchuhn te ndete che ritahno ne mare tahsihn

ne, cạhcantiyon ne ạma ico che cạca nạn che va, ne cuhnde tạma cuahn, ne dinahn. Ndete che ritahno ne ne, adecodehno che cạca ne ne, conahn nduco ne. 21 Ráhn rí nchuhn te cạva che ndetendạh vo vaco chihngạ chemin chan ne, va che covạh vo mạn, cuahto vo yạhte mạn.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo tạma yune che va che cạhno se ihyan

22 Numanahn che quechica Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye estạdo yahn Galilea ne, rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—U che rinducó nducoyạca ihyan ne, va che necạh ihyan u tạh sạhn nunde, 23 ne cạhno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché vạn tenạhn.

Ạma chi ndạche ihyan chahn yahn che tihcạ rạhn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nedihve ye cạde iyo yahn yạco

24 Cuahn che ndạ ihyan chahn yạn Capernaum ne, chahn sạhn che rica se tume cạde iyo yahn yạco, tumerune se Pedro:

—¿A hua renedihve ihyan ricuahn yahn nchuhn tume cạde iyo yahn yạco ne?

25 Ndahconan Pedro, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Tạcạ hua, renedihve ye.

Ndondạ Pedro chete vah ne, menạn vihca tumerune Dihvo vo ihyan:

—Deh rahn Simón, ihyan che rihquentiyon ye ne, ¿duh rica ye tume cạde iyo ne? ¿A ihyan nación yahn ye o ihyan tạma nación ne?

26 Ndahconan Pedro, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Rica ye ihyan tạma nación.

Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Tuhme ne, ihyan nación yahn ye ametah va
che nedihve ye. 27 Ate cạva che hua din vo che
co tạn nde ạma ihyan ne, cuehn nạn vine, ne
cotihyen cu ra yạhca. Ite che cua te ne, cuentah
chende te, ne min ntaque ạma tume. Nduco
chemin cuenedihve cạde iyo yáhn mạn, yehn mạn.

18

Duh che tahque conạn

1 Chihno min ne, ndo dạma ihyan apóstol chahn
nạn Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:
—¿Duh che tahque conạn vạn ihyan che ri-
hquentiyon Dendiohs ne?
2 Tuhme cah Dihvo ạma lihn, chihno ye
mendạhn, 3 ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Cuạco ráhn rí nchuhn te ndete che hua nto
ino ne nunde yahn ne, co ne nduhcạ checạhya
che tuhchan che necun ne, hua co cuahtenan
ne vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs.
4 Cuedevano ne te adecoduhno ihyan che necun ye
nduhcạ lihn cuh ne, ihyan min che tahque conạn
ye vạn ihyan che rihquentiyon Dendiohs. 5 Namin
cuedevano ne te adecoduhno ihyan che nevahne-
cun ye ạma ihyan yáhn che necun ye nduhcạ lihn
cuh ne, a u nevahnecun ye.

Cạhnda yahn ihyan che rahtendihco ye nunde

6 'Adecoduhno ihyan che tihyon yune ye ihyan
yáhn che cuahtendihco ye nunde ne, ạma chahte
castigo va che co ye. Tahque ndạhcạ cạva ye ndete
che cạca yạhto ihyan ạma tu yudo chahte dạndo
ye, ne cuacondạhnun ye ihyan vạn nuniyạhn,

yudomin ca che tihyon yune ye ihyan yáhn che cuahtendihco ye nunde. 7 ¡Chevạh ihyan ihyense!, te a cạde no che va che cuahtendihco ye nunde. Ate ¡tahque vedin ihyan che tihyon yune ye ihyan che cuahtendihco ye nunde!

8 'Ndete che rendạ yahn ne che cuahtendihco ne nunde, ne va che dinahn ne nduco tạh ne o nduco cạh ne ne, tahque ndah che din ne cuande anduhnecạ ndete che a chihca ne, chacondạh ne, te tahque ndạhcạ yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre yuhche ne, yudomin ca che ndah tạh ne, ndah cạh ne, cuahtenun ne vạn ruchiyạhn cuahn dạma. 9 Ndete che cạva ndutinạn ne rendạ yahn ne che cuahtendihco ne nunde ne, tahque ndah che din ne cuande anduhnecạ ndete che a tico ne, chacondạh ne, te tahque ndah yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre hua ro nạn ne, yudomin ca che ndah ndutinạn ne, cuahtenun ne vạn ruchiyạhn.

Ejemplo yahn itecuche che chinda te

10 'Cuihco nchuhn cudạdo che hua ndạhchenan ne nde ạma ihyan che necun ye nduhcạ checạhya che tuhchan, te ángel yahn ne, cuahn dạma chenan ye nạn Chidá che va ye vahchetero. 11 Tihcạ, te u che rinducó nducoyạca ihyan ne, ndá ndedeváhn ihyan che a ndinda ye, nedin nunde yahn ye.

12 'Rá́hn rí nchuhn te ạma ihyan che va ạma ciento itecuche yahn ye ne, ndete che conda ạma te vạn chano ne, cạhcomạn ye ite che chenạhn chahn vạn chano nạn che redin ye cudạdo ite, ne cạhn ye quenuhn ye ite che chinda me. 13 Cuahn

che ntạca ye ite ne, cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde tahque co yeno ye cạva ite min che co cạva ite che chenạhn chahn. 14 Tihcạ Chida nchuhn che va ye vahchetero, te hua nahn ye che conda nde ạma ihyan che necun ye nduhcạ checạhya che tuhchan.

Nduhcạ che va che nchahco ihyan yahn vih

15 'Ndete che ạma ihyan che namin ritahno ye din tạn ye nduco ạma cha nchuhn ne, coyạhve ne ihyan cuạhn demạn ne nduco vih. Ndete che nto ino ye nunde yahn ye ne, a ndedevahn ne ihyan yahn castigo che va che co ye. 16 Ate ndete che hua tumacạh ye che cạhma ne ne, conuhn ne ạma o testigo cạva che nduco ihyan chahn yạhve ne ihyan. 17 Ate ndete che nde nduco tihcạ hua tumacạh ye ne, cạhma ne nduco ihyan ndiyạco cạva che vạn nducoyạca ne yạhve ne ihyan. Ate ndete che hua tumacạh ye ne, co din ne cuande anduhnecạ ndete che nde hua devano ye che va Dendiohs.

18 'Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nducuahn che nte cạde ne ne, cạh dito Dendiohs ndudo yahn ne.

19 'Namin rạ́hn rí nchuhn te ndete che co dạma ndudo ạma o ne, cạca ne deh che nahn ne Chidá che va ye vahchetero ne, te ye nchuhn. 20 Te ye nchuhn, te nạn che ndo dạma o ino ihyan ndeva ye yavenạ́n ne, min quenún vạn ye.

21 Tuhme chahn ndạ Pedro, ne rạhn ye ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, ¿a ndeh yune va che nchahcó yahn ihyan che quendi ye din tạn ye nducó ne? ¿A nde ndache yune ne?

22 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Ndiyu atenạn ndache yune, te a nduh va ndeh yune che din tạn ye ne, a tih va ndeh yune va che nchehque yahn ye.

Ejemplo yahn ạma sạhn che metah vederenchahco nạn se

23 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcạ ạma rey che tendạh cuande ye yahn sạhn che redin ntiyon nduco ye. 24 Cuahn che canạn tendạh cuande ye ne, ndạ ạma se tendạh cuande ye yahn se, ne quendihco ndeh se yahn ye, tenduh ndiche mil tume diyạhnguạn. 25 Nducote metah deh nduco che nedihve se ne, chihquentiyon ye sạhn decạhya yahn ye che ndihcue se sạhn mạn, ndihcue se ndạhta yahn se mạn, dạya se mạn, nducuahn dehtenduh yahn se mạn, cạva che ndutonun tah che quendihco se yahn ye. 26 Tuhme chehntihya se nạn rey me, ne rạhn se: "Dihvé, codin chahtino ne yáhn, ne nedihvé yahn ne." 27 Quenan vạhino ye sạhn, ne numacuahn vedeyeno tehche ino ye nducuahn che quendihco se. 28 Ate ura che conạhn se ntạca se ạma combiero yahn se che quendihco ye ino cun cạde yahn se. Dihno se dạndo ye, ne rạhn se ri se ihyan: "Cuenedihve che quendihque yáhn." 29 Chehntihya ye nạn se, ne rạhn ye: "Codin chahtine yáhn, ne nedihvé yehn." 30 Ate hua cahnecun se. Tahque ndah se ne, chahn se chica nunde se yahn ye, ne quenun ye vạcoyạhn nde chihno nedihve ye yahn se. 31 Ndihchero combiero yahn se che tihcạ din se, ne ạma chi tạn ye, chahn ye chengo ye rey me. 32 Tuhme tahve rey me che chehua sạhn, ne chihya ye sạhn: "Di

ne, a̱ma duhtuno ihyan di. U ne, nchahcó yehn yahn nducuahn che quendihque yáhn, te chique favor u. 33 ¿Ta̱ca̱ che hua tihca̱ quenan va̱hine combiero yehn nduhca̱ che quenan va̱hinó di?" 34 Numacuahn vedeta̱n chihquentiyon ye che conun se va̱coya̱hn nde chihno nedihve se che quendihco se.

35 Quendi Dihvo vo, ne ra̱hn ye ri ye ihyan chahn:

—Namin nchuhn, ndete che hua nchahco ne yahn vih numacuahn chedave yahn ne ne, cuahno ne nduhca̱ che chahno sa̱hn min, te Chidá che va ye vahchetero ne, hua nchahco ye yahn ne.

19

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye nduhca̱ che rihquentiyon Dendiohs che hua tehche ihyan nda̱hta yahn ye

1 Cuahn che chihno nte Dihvo vo ne, chica ye min esta̱do yahn Galilea, cuahn ye esta̱do yahn Judea, ta̱ma la̱do viche ico Jordán, 2 ne a̱ma ya̱hn ihyan cuahn ye nduco ye. Cuahn che nda̱ ye min ne, din ye che ndoyahn ihyan cah.

3 Tuhme nda̱ a̱ma o sa̱hn fariseo che nahn tumarande se ihyan, ne tumerune se:

—¿A co tehche ihyan nda̱hta yahn ye ca̱va adecodehno ne?

4 Ndahconan Dihvo vo, ne ra̱hn ye ri ye sa̱hn:

—A devano nchuhn nduhca̱ che a ndirun na̱n Ndudo yahn Dendiohs tuhca̱: "Cuahn che dendah Dendiohs iyehnse ne, dendah ye ihyan cha̱hn ma̱n, ihyan nda̱hta ma̱n." 5 Namin ndirun tuhca̱: "Ihyan cha̱hn ne, ca̱hcoma̱n ye indihte yahn ye,

ne cahnevạco ye, conan cuma ye ndạhta yahn ye. Ihyan chahn ne, din yahn ye vih anduhnecạ ndete che ạma no ye." 6 Nducote tihcạ ne, ametah din ye cuande che o ye, te anduhnecạ ndete che ạma no ye. Nducote a mạn Dendiohs nahn ye che cuahtenan cuma ihyan chahn vih ne, hua redin yahn che tehche ye vih.

7 Rạhn sạhn chahn ri se ihyan:

—Ndete che tihcạ ne, ¿deh cuande che cạh yune Moisés che tehche ihyan ndạhta yahn ye, dirun ye ạma cạca cạh ye tạhn?

8 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Yahn che cheche chedave yahn ihyan ne, chemin che cạh yune Moisés che tehche ye ndạhta yahn ye. Ate Dendiohs ne, hua tihcạ chihco cạde ye cuahn che dendah ye iyehnse. 9 U ne, rạ́hn rí nchuhn te ihyan che ndere tehche ye ndạhta yahn ye ndiyu yahn nunde che quenan te nduco tạma chạhn, ne cahnevạco ye nduco tạma te ne, redin duche yahn ye che nihnevạco ye. Namin sạhn che cahnevạco se nduco tạhn che ntehche inchạhn te tạhn ne, condihco se nunde.

10 Tuhme rạhn ihyan apóstol ri ye Dihvo vo:

—Ndete che tihcạ va cạde yahn ihyan chạhn ne, tahque ndah ye che nde hua cahnevạco ye.

11 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua nducoyạca ihyan co dinahn ye yahn chemin, te atenạn ihyan che necạh Dendiohs ved-erihquentiyon ihyan che co dinahn ye. 12 Vate chạhn che hua numa ye, te a tihchan ye nde rahteyạn ye. Namin vate ye che hua numa ye yahn che ihyan redin yoh ye ihyan. Namin vate ye che hua rahtenan cuma ye ndạhta cạva che

hua co vạhche yahn ye nạn ntiyon yahn Dendiohs. Ihyan che retumacadino che co dinahn ye che cuahtemạn ye ne, ndạhcạ che dinahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nahn tạh ye checạhya, covạh ye cạva

13 Chihno min ne, ndạ ihyan, nda ye checạhya yahn ye cạva che nahn tạh Dihvo vo, ne covạh ye cạva. Ate ihyan apóstol ne, rạhva ye nduco ihyan chahn. 14 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua cạhca tạn nchuhn che chi checạhya sih náṇ, te a ndi cuande vạn ihyan che necun ye che cuahtenan ye vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs.

15 Chihno rạhn ye chemin ne, nahn tạh ye checạhya chahn, covạh ye cạva. Tuhme chica ye min, cuahn ye.

Ạma sạhn cuihca ne, nte se nduco Dihvo vo Jesucristo

16 Ura min ndạ ạma sạhn yuno nạn Dihvo vo, ne rạhn se:

—Ihyan Ricuahn Ndah, ¿deh ndah che dín cạva che conán vahchetero ne?

17 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Nde hua redin yahn che cahme, Ihyan Ricuahn Ndah, te atenạn Dendiohs ne, ihyan min che ndah ye. Cạva che conen vahchetero ne, codinehn vederihquentiyon yahn ye.

18 Tumerune se ihyan:

—¿Cha vederihquentiyon me ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Vederihquentiyon che tuhcạ: “Hua cahne ihyan mạn, hua din duche yehn che nihnevaque

mạn, hua doque mạn, hua ndere cạhma nonde yahn ihyan mạn, 19 cuendeva yavenạn chide mạn, cheque mạn, codin yahine nducoyạca ihyan nduhcạ che yahino man di mạn."

20 Rạhn se ri se ihyan:

—Nducuahn vederihquentiyon che tihcạ ne, redináhn nde ro che lihn ca u. ¿A va ca che dináhn ne?

21 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Che cuahtenan ihyan vahchetero ne, tahque rigonun chihve che co vedecuihca. Cạva che hua co vạhche yehn che tone min ne, cuendihcue dehtenduh yehn che va, ne cuinen ihyan chevạh. Tuhme cochi condoque u.

22 Nducote ạma cuihca se ne, hua quenan ino se che tihcạ rạhn Dihvo vo nduco se, ne ạma chi rạn se conạhn se.

23 Tuhme rạhn Dihvo vo nduco ihyan apóstol:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ạma vạhche cạva ihyan cuihca che condạ ye vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs. 24 Ndaconan rạ́hn rí nchuhn te nde ạma ihyan cuihca ne, hua co condạ ye vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs.

25 Che rạhn ye chemin ne, ạma cuahn ino ihyan apóstol chahn, ne rạhn ye vạn mạn ye nduco vih:

—Ndete che tihcạ ne, nde ạma ihyan hua co ndevahn ye.

26 Chaconan Dihvo vo ndihchero ye ihyan chahn, ne rạhn ye:

—Che tin demạn ihyan ne, hua condạ ye vahchetero. Atenạn Dendiohs co din ye che min tuno ihyan, te Dendiohs ne, ri redin ye nducuahn.

27 Tuhme rạhn Pedro ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, me nuhn che chihcomạn nuhn nducuahn, chinduco nuhn ndih ne, ¿deh co nduco nuhn ne?
28 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te cuahn che a nuhnde cạde nducuahn, ne u che rinducó nducoyạca ihyan cuhndé nạn che rihquentiyón numacuahn vedeyudo ne, namin nchuhn che rinduco ne u ne, cuahte ne techecạde ne yahn nduh che ndichio ndạta yahn ihyan nación yahn Israel. 29 Namin adecoduhno ihyan che va che cạhcomạn ye dehtenduh yahn ye mạn, ihyan yahn ye mạn, cạva che co conduco ye u ne, nuhnde menun ạma ciento yahn queri ạma che cạhcomạn ye, a vạco ye, a dihno ye, a cahve ye, a chida ye, a chaco ye, a ndạhta yahn ye, a dạya ye, a yạhn yahn ye, ate nunde menun ạma ciento yahn queri ạma che cạhcomạn ye. Avạne ne, conan ye vahchetero numacuahn ro. 30 Ndạ ro min ne, ndiyu yahn che a rạhn chitahno ihyan che tahque quendạh yavenạn ye, nde huane yahn che cade chitahno ye che hua nduh quendạh yavenạn ye.

20

Ejemplo yahn sạhn redin ntiyon

1 'Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, nduhcạ ạma patrón che chahn ye ạma vatiyạn chenuhn ye mozo cạva che tuhn se uva yahn ye. 2 Ndạca ye neve se, ne nte cạde ye nduco se che din se ntiyon cạde ro, ne dechuh ye sạhn nạn ntiyon yahn ye. 3 Chahn tun ye tenduh nạn rahco nun vatiyạn, ne ntạca ye te neve se che vatechica se cuạhn ndihve, metah ntiyon din se. 4 Rạhn ye ri

ye sa̱hn: “Cuahn nchuhn codin ne ntiyon yáhn,
conduco ne sa̱hn chena̱hn che a chenan se min,
ne nedihvé nchuhn nduhva che redin yahn.” “A,”
ra̱hn se, ne cuahn se. 5 Chahn tun ye tenduh
na̱n ma̱hn ya̱hn. Nta̱ca ye te neve se, dechuh ye
sa̱hn na̱n ntiyon me. Chahn tun ye tenduh na̱n
rahco ino. Nta̱ca ye te neve se, ne namin dechuh
ye sa̱hn. 6 Ndaconan chahn tun ye tenduh na̱n
rahco uhn, ne nta̱ca ye te neve se, ne ra̱hn ye
ri ye sa̱hn: “¿Dehco che hua din nchuhn ntiyon
ma̱n ro ne?” 7 Ndahconan se, ne ra̱hn se ri se
ihyan: “Hua din nuhn ntiyon, te hua nda̱ca ntiyon
din nuhn.” Ra̱hn ye ri ye sa̱hn: “Cuahn nchuhn
din ne ntiyon yáhn tuhme, ne nedihvé nchuhn
nduhca̱ che redin yahn.” “A,” ra̱hn se, ne cuahn se.
8 Chi chino me ne, ra̱hn ye ri ye mandador yahn
ye: “Cuenedin dame sa̱hn mozo sih, ne cuenedi-
hve yahn se, cuanan nduco sa̱hn che nda̱ adive
cuahn.” 9 Cuahn che chenda̱ sa̱hn che a nde na̱n
rahco uhn a chino cana̱n din se ntiyon ne, ndonda̱
ta̱h se chihve yahn se yahn numa ro. 10 Nde
na̱n chihnonan yahn ne, chenda̱ sa̱hn che din se
ntiyon numa ro, ne ndedecadino se che tahque
ndahva nedihve ye sa̱hn, ate a da̱ma no nedihve
ye sa̱hn. 11 Cuahn che ndihchero se che a da̱ma
no nevihve sa̱hn nduco sa̱hn chena̱hn chahn ne,
ra̱hn nunde se nduco patrón yahn se, 12 ne ra̱hn
se ri se ihyan: “Sa̱hn sih che atena̱n a̱ma ura no
din se ntiyon ne, ¿deh cuande che da̱ma nedihve
ne sa̱hn nduco nuhn che chahtenun nuhn va̱n ya̱n
numa ro, din nuhn ntiyon?” 13 Ndahconan ye, ne
ra̱hn ye ri ye sa̱hn: “A devanó che redín. A numa
nedihvé yahn nchuhn nduhca̱ che a nte ca̱de vo.

14 A nedihvé yahn nchuhn. Tahque ndah ne ne,
conạhn ne. A mạ́n va vedeyeno che tihdenạ́n,
nedihvé yahn sạhn chuhn. U ne, codín nduhcạ
che náhn nduco tume yáhn. 15 Nchuhn ne, hua
cuande yahn ne che quenan cumá vedevạhino
nduco se." 16 Atihnocạ no tun ro che cuhnde
cạde yahn nducoyạca ihyan, te ndiyu che a rạhn
chitahno ihyan che tahque quendạh yavenạn ye,
nde huane che a cade chitahno ye che hua nduh
quendạh yavenạn ye. Tihcạ, te vạn nducoyạca
ihyan che nahn Dendiohs che cotahno ye ne,
atenạn neve ra ye che tendạhnun Dendiohs ihyan
cạva che ndevahn ye.

Ndaconan rạhn Dihvo vo Jesuscristo che va che cạhno se ihyan

17 Cuahn che a quenun yune Dihvo vo cuahn
ye yạn Jerusalén ne, quenda ye nduh che ndichio
ihyan apóstol devavih, ne rạhn ye ri ye ihyan:
18 —A devano nchuhn, che mạn ne, chenun
yune vo, cuhn vo yạn Jerusalén. U che rin-
ducó nducoyạca ihyan ne, necạh ihyan u tạh chi-
docuyạn ndinạn mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn, ne cuih nunde se yáhn cạva che
cạhno ihyan u. 19 Necạh se u tạh sạhn tạma nación
cạva che din duche yahn se u mạn, cuahn se u
mạn, nahn yạh se u mạn. Ate cuihno ino ro ne,
ntuché vạn tenạhn.

Chaco Jacobo mạn, Juạn mạn ne, chica ye che conạn dạya ye

20 Chihno min ne, chahn ndạ ndạhta yahn Zebe-
deo nduco nduh che o dạya ye, Jacobo mạn, Juạn

mạn. Chehntihya ye nạn Dihvo vo, ne chica ye favor ihyan. 21 Tumerune Dihvo vo ihyan:

—¿Deh nehn ne?

Rạhn ihyan ndạhta me:

—Ricá ndih che cuahnecun ne che cuahte nduh che o dạyá dạma nduco ne cuahn che a va ne nạn rihquentiyon ne. Ạma se ne, cuhnde se lạdo tạh cuạco ne, ne tạma se ne, cuhnde se lạdo tạh cueh ne.

22 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, nde hua renahn ne deh che rica ne. ¿A cocha ne chuhrihn ne nduhcạ che va che ạma chuhríhn ne?

Ndahconan ihyan chahn, ne rạhn ye:

—Tạcạ hua. Cocha nuhn.

23 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuạco te va che chuhrihn nchuhn nduhcạ che va che ạma chuhríhn, ate che cuahte ne chihto nạ́n ne, ndiyu u che cạhcantiyón, te a Chidá che cạhcantiyon ye, ne a mạn ye devano ye cha ihyan che cuahte ye chihto nạ́n.

24 Chihnevan ihyan apóstol chenạhn chahn, ne chi tạn ye nduco ihyan che o chahn. 25 Tuhme cah Dihvo vo nducoyạca ye, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn ne, a devano ne te ihyan ndinạn yahn queri ạma nación ne, ạma yudo rihquentiyon ye, ne sạhn che rinan se ihyan ne, rendinun rendinạhno se ihyan yahn ye. 26-27 Ate vạn nchuhn ne, hua co tihcạ, te adecochano ne che nahn conạn ne ne, va che co ne nduhcạ ạma mozo, conan ne vih. 28 U che rinducó nducoyạca ihyan ne, cuiquendi ne yune yáhn, te u ne, ndạ́, ndiyu cạva che conan ihyan u, ate cạva che conan mạ́n ihyan, ne cạhco mendạ́hn u cạva che ndedeváhn ạma yạhn ihyan.

Din Dihvo vo Jesucristo che chi ro nạn o sạhn nạn ve

29 Cuahn che chica Dihvo vo yạn Jericó nduco
ihyan apóstol yahn ye ne, ạma yạhn ihyan nduco
ye ihyan. 30 Chihto yune vate o sạhn nạn ve, ne
cuahn che chihnevan se che a ndạ nino Dihvo vo
ne, riyạhve se ihyan numa dito se:
—Dihve nuhn, Dạya David, ¡conan vạhino ne
nuhn!
31 Rạhva ihyan nduco se cạva che cuahtedihn
chende se, ate nde tahque yudo nạn se rạhn se:
—Dihve nuhn, Dạya David, ¡conan vạhino ne
nuhn!
32 Tuhme chan ndi Dihvo vo. Cah ye sạhn, ne
tumerune ye sạhn:
—¿Deh nahn nchuhn che dín cạva ne ne?
33 Ndahconan se, ne rạhn se ri se ihyan:
—Dihve nuhn, nahn nuhn ne che din ne che co
ro nạn nuhn.
34 Quenan vạhino ye sạhn, ne nahn tạh ye
ndutinạn se. Ndetạhno chi ro nạn nduh che o se,
ne cuahn se chinduco se ihyan.

21

Ndạ Dihvo vo Jesucristo yạn Jerusalén

1 Cuahn che a ndạ nino ihyan chahn yạn
Jerusalén ne, ndạ ye chihto ạma yạn lihn che
duche Betfagé, nino cuete Olivo. Min tahve Dihvo
vo o ihyan apóstol yahn ye, 2 ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Cuahn nchuhn viyạn, ne min ntạca ne ạma
burro che quenan chiche te, nduco te dạya te.
Cuentạhte ne ite, ne cuiquenda ne ite. 3 Ndete che
va duh ihyan che cạhma ye deh din ne burro tih,

rentạhte ne ite ne, cạhma ne co ne ihyan: “Dihve nuhn nahn ye ite, ne ndetạhno ndedechuh ye ite.”

4 Tihcạ chi cạva che conahn nduhcạ che dirun ihyan profeta tuhcạ:

5 Cạhma nchuhn co ne ihyan che vate ye yạn Jerusalén:

“Condihchero nchuhn che cochi Rey yahn ne.

Ạma necun ye, ne quendudo ye ạma burro lihn.”

6 Dinahn ihyan apóstol chahn che chihquentiyon Dihvo vo. 7 Chehua ye burro me nduco dạya te, ne tihde ye tino yahn ye dạme te. Cocha Dihvo vo ite, ne quendi ye cuahn ye. 8 Ạma yạhn ihyan nduco ye, ne nạhn ye ne, rentạve ye tino yahn mạn, nạhn ye ne, rentạve ye yạta cue mạn, rendedecuco ye numa yune cuạhn nạn che cuahn Dihvo vo. 9 Nducoyạca ihyan che ndạhnạn ye mạn, ihyan che chenan ive ye mạn ne, ạma yeno ye, ne rah ye tuhcạ:

—¡Ndeva vo yavenạn ihyan cuh che quenan cuma ye vederihquentiyon che quenan cuma ihyan ndico yahn ye David! ¡Dechuh Dihvo vo Dendiohs ihyan! ¡Ndeva vo yavenan Dendiohs!

10 Cuahn che chendạ Dihvo vo yạn Jerusalén ne, canạn nducoyạca ihyan ndo dạma ye. Ạma vari ye, ne nạhn ye tumerune ye:

—¿Duh ihyan tih che ndạ ye ne?

11 Nạhn ye ne, ndahconan:

—Ihyan cuh che profeta Jesucristo che chica ye yạn Nazaret, estạdo yahn Galilea.

Dihvo vo Jesucristo ndetendạh vah ye sạhn che chenun se chete yạco rendihcue se

12 Chendạ Dihvo vo chete yạco, ne ndetendạh
vah ye nducoyạca sạhn che chenun se min rendi-
hcue se mạn, ra se mạn. Chi muhn chi min ye
mesa yahn sạhn che rendahcorun se tume mạn,
silla yahn sạhn che rendihcue se icui mạn, 13 ne
rạhn ye ri ye sạhn:
—Nạn ndudo yahn Dendiohs ne, ndirun tuhcạ:
“Yạco yáhn ne, cạva che cuahtenun ihyan covạh
ye”, ate nchuhn ne, nedin ne anduhnecạ vah nạn
che rendo dạma sạhn duco.
14 Chihno min ne, chahn ndạ ạma o sạhn nạn
ve mạn, sạhn che cueh cạh mạn, nạn Dihvo
vo min chete yạco, ne din ye che ndoyahn se.
15 Nducoyạca checạhya che chenun min ne, ạma
yeno, ne rah tuhcạ:
—¡Ndeva vo yavenạn ihyan cuh che quenan
cuma ye vederihquentiyon nduhcạ che quenan
cuma David!
Chidocuyạn ndinạn nduco sạhn devano ley che
dirun Moisés ne, ạma chi tạn se che din Dihvo vo
vederihno mạn, che rah checạhya chahn rendeva
yavenạn ye mạn, 16 ne rạhn se ri se ihyan:
—¿Tạcạ che recạh yune ne che tihcạ rendeva
checạhya sih yavenạn ne?
Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Recạh yuné, te a tihcạ va che conahn. A
devano nchuhn te a ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs tuhcạ: “Chihco cạde ne che checạhya mạn,
decuạh mạn ne, ndeva yavenạn ne nduhcạ che
redin yahn.”
17 Chihcomạn ye sạhn chahn, ne chica ye min.
Cuahn ye yạn Betania, ne min quenan ye vino
min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din dine ye ą̄ma yą̄hn higo

18 Chi dave tą̄ma ro me, ura che quenun yune
Dihvo vo che cuahn tun ye yą̄n Jerusalén ne, chi
cuico ye. 19 Ndihchero ye ą̄ma yą̄hn higo chihto
yune, ne chahn ye ndihchero ye ndete che chenan
ndute yahn. Ate metah nde ą̄ma ndute yahn,
demą̄n yą̄ta chenan. Tuhme din dine ye yą̄hn me,
ne rą̄hn ye:

—Ametah ndaconan co ndute yehn.

A ura min no tih yą̄hn me. 20 Cuahn che ndi-
hchero ihyan apóstol chahn che tih yą̄hn me ne,
ą̄ma cuahn ino ye, ne tumerune ye Dihvo vo:

—¿Tą̄cą̄ che ndetą̄hno tih yą̄hn higo cą̄h ne?

21 Ndahconan ye, ne rą̄hn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuą̄co rą́hn rí nchuhn te ndete che ritahno ne
mą̄n, hua rihco yahn ino ne mą̄n ne, nde vederi-
hno che tahque rahte co din ne. Co cą̄hcantiyon
ne ico tih che cą̄hn condą̄hnun vą̄n nuniyą̄hn, ne
dinahn. 22 Ndete che ritahno ne ne, nducuahn che
cą̄ca ne Dendiohs ne, conahn nduco ne.

Vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo

23 Ura che ndą̄ Dihvo vo ne, chendą̄ ye chete
yą̄co, ne canąn ricuahn ye. Numanahn min ne,
chahn ndą̄ chidocuyą̄n ndinąn nduco są̄hn in-
tiyahn, ne tumerune se ihyan:

—¿Duh te vederihquentiyon ndih che din ne
dehtenduh che tihchan ne?

24 Ndahconan Dihvo vo, ne rą̄hn ye ri ye są̄hn:

—Namin va ą̄ma nąn che tumeruné nchuhn.
Dinoca ndahconan ne chemin, tuhme có nchuhn
duh te vederihquentiyon che tihcą̄ redín: 25 ¿Duh

dechuh Juạn che chehdenune ye, a Dendiohs o ihyan iyehnse ne?

Ate canạn rentuhno se vạn mạn se nduco vih:

—Ndete che cạhmo vo che Dendiohs dechuh ye Juạn ne, cạhma ye co ye uvo: "¿Me dehco che hua chitahno nchuhn che cahndudo ye tuhme?" 26 Me ndete che cạhmo vo che ihyan iyehnse dechuh ye ihyan ne, co tạn ihyan yạn nduco vo, te nducoyạca ye ritahno ye che Ndudo yahn Dendiohs cahndudo ye.

27 Tahque ndah se ne, rạhn se ri se Dihvo vo:

—Hua devano nuhn.

Tuhme rạhn ye ri sạhn:

—Namin u ne, hua có nchuhn duh te vederihquentiyon che tihcạ redín.

Ejemplo yahn sạhn cạhya che rahcotạhn

28 Quendi Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn ndinạn chahn:

—Nté ạma ejemplo, cahnevan nchuhn. Ạma ihyan ne, vate o dạya ye, ne rạhn ye ri ye ạma se: "Mạn ro ne, cuehn ton uva yuhn vo." 29 Ndahconan se, ne rạhn se: "Hua cạ́hn." Ate adive ne, nto ino se che tihcạ rạhn se, ne cuahn se din se ntiyon che chihquentiyon chida se. 30 Numanahn min ne, rạhn ye nduco sạhn che tạma me che cạhn se din se ntiyon min. Sạhn min ne, rạhn se ri se ihyan: "Tạcạ hua, chidá, cạ́hn." Ate hua dinahn se. 31 ¿Cha sạhn chahn dinahn se che chihquentiyon chida se ne?

Ndahconan sạhn ndinạn chahn, ne rạhn se:

—Sạhn che yạhve ye menạn me.

Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Cuạco ráhn rí nchuhn te nduhcạ sạhn che hua dinahn me ne, tihchan nchuhn, te rahcotạhn ne yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. Vederihquentiyon yahn ye ne, tahque nun dinahn sạhn rica tume cạde iyo mạn, tạhn ndere vatechica mạn, che co nchuhn. 32 Juạn Bautista ne, chicuahn ye ihyan nduhcạ che runecạde cuahtechica ye, ne nevahnecun sạhn chahn mạn, tạhn chahn mạn, ate nchuhn ne, chahcotạhn ne, nde hua nto ino ne andahre ndihchero ne che nevahnecun ihyan nunde chahn.

Ejemplo yahn sạhn redin ntiyon che duhtuno ihyan se

33 'Cuihnevan nchuhn tạma ejemplo: Ạma ihyan ne, chihche ye dihyo uva nạn yạhn yahn ye, ne din ye chahn yahn mạn, dendah ye ạma tanque nạn che cuhno ye nune yahn uva me mạn, chahto ye ạma chete nạn che din ye cudạdo ntiyon min mạn. Cuahn che chihno chihco tahn ye nducuahn ne, ndạhco ye chendạta me tạh ạma o sạhn che din se ntiyon nduco. Tuhme chica ye min, cuahn ye. 34 Cuahn che a ndạ ro che a rine uva ne, dechuh ye sạhn decạhya yahn ye cạva che necahn mạhn sạhn chahn uva me nduco ye. 35 Ate sạhn redin ntiyon chahn ne, tumangạn se sạhn decạhya chahn yahn ye, ne ạma se ne, chahn se sạhn, ne tạma se ne, chihno se sạhn, ne tạma se ne, cạh se tu sạhn. 36 Ndaconan dechuh ye tahque yạhn sạhn decạhya yahn ye, ne a namin no tun din tạn sạhn redin ntiyon chahn nduco se anduhnecạ che din se menạn.

37 'Nạn chihnonan yahn ne, dechuh ye sạhn dạya ye, te rạhco ye te nevahnecun sạhn chahn

sa̱hn. 38 Ate cuahn che ndihchero sa̱hn chahn da̱ya ye ne, ntuhno se nduco vih, ne ra̱hn se: “Sa̱hn tih che cuhnde ta̱h se ntiyon cuh. Ca̱hno vo sa̱hn, ne cahnevi vo yahn se.” 39 Tumanga̱n sa̱hn chahn sa̱hn, quenda se sa̱hn cua̱hn chihto, ne chihno se sa̱hn.

40 Tuhme ra̱hn Dihvo vo ri ye sa̱hn ndina̱n chahn:

—Cuahn che nda̱ dihve chenda̱ta me ne, ¿deh din ye nduco sa̱hn redin ntiyon chahn ne?

41 Ndahconan sa̱hn chahn, ne ra̱hn se ri se ihyan:

—Numacuahn vedeta̱n decuihno ye sa̱hn chahn, ne ca̱h ye chenda̱ta me ta̱ma te o sa̱hn redin ntiyon che necahn ma̱hn se ndute nda̱ta me nduco ye nda̱ ro yahn.

42 Namin ra̱hn Dihvo vo ri ye sa̱hn ndina̱n chahn:

—A devano nchuhn nduhca̱ che a ndirun na̱n Ndudo yahn Dendiohs tuhca̱:

Tu che hua quenan ino sa̱hn vihcherahto ne,
chemin che tahque chichihve.
Chemin ne, a ma̱n Dendiohs chihco ca̱de ye,
ne a̱ma nda̱hca̱ che tihca̱ din ye.

43 Nducote raconda̱h veda̱me nchuhn u ne, a rendo da̱ma ne nduco sa̱hn vihcherahto chahn. Chemin che cahnevi Dendiohs vederihquentiyon yahn ye che va ta̱h ne, ne nda̱hco ye ta̱h ihyan che dinahn ye. 44 Che raconda̱h veda̱me ihyan u ne, anduhneca̱ ndete che conda̱h ndudo ye na̱n ya̱va, nda̱ca yah ye, ne ihyan che dín castigo ihyan ne, anduhneca̱ ndete che conda̱h ndudo a̱ma ya̱va ihyan, cuihno ndeh ye.

45 Chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn fariseo
chahn mạn ne, chenahn se che a yahn se che
nte Dihvo vo ejemplo me. 46 Chemin che nahn
tumangạn se ihyan, ate hua chihquino se. Vạh
se ihyan yạn, te nducoyạca ye ritahno ye che
Dendiohs dechuh ye ihyan.

22

Ejemplo yahn che rihnevạco dạya rey

1 Quendi Dihvo vo, ne nte ye tạma ejemplo,
chihnevan sạhn chahn:
2 —Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a nahn
nduhcạ ạma rey che din ye vihco decahnevạco
dạya ye. 3 Dechuh ye sạhn decạhya yahn ye
ngua se ihyan che a ndiyạhve ye che conduco
ye nạn vihco me, ate hua chahn ihyan chahn.
4 Ndaconan dechuh ye tạma te o sạhn decạhya
yahn ye, ne rạhn ye nduco se: “Cạhma nchuhn
co ne ihyan chahn che a chihnó itenine, ne a
va yạn che cheh ye. Din nun ino ye chi ye.”
5 Ate a namin no tun hua tumacạh ihyan chahn.
Ạma ye ne, cuahn ye nạn yạhn yahn ye, tạma
ye ne, cuahn ye nạn ntiyon yahn ye, 6 ne ihyan
chenạhn ne, tumangạn ye sạhn decạhya chahn,
chahn ye sạhn, nde chihno ye sạhn. 7 Tuhme ạma
chi tạn rey me, ne dechuh ye sandạdo yahn ye
chihno se ihyan chahn, chihquiyạhn se yạn vạco
ye. 8 Chihno min ne, rạhn ye nduco sạhn decạhya
yahn ye: “A va yạn nducuahn cạva che cuanạn
vihco. Ate ihyan chahn ne, ạma duhtuno ihyan
ye, nde hua rihnevạhn che chi ye. 9 Tahque ndah
ne, cuahn nchuhn cuạhn yune viyạn, muhn min

nạn che ri dạma ihyan, ne coyạhve ne nducoyạca ihyan che ntạca ne cạva che chi ye conduco ye.” 10 Dinahn sạhn decạhya chahn, ne quenda se quendihconahn nducoyạca ihyan che ntạca se, hua tumacạh se tạchan ihyan ye. Nduco tihcạ ne, ạma yạhn ihyan chito vah ye.

11 Tuhme chendạ rey me chete vah me, ne ndihchero ye ạma sạhn che nduco se min. Hua quenun se tino nduhcạ che rahtenun ihyan che rahn ye nạn rihnevạco ihyan, 12 ne rạhn ye ri ye sạhn: “Amigo, ¿tạcạ che chenda muhn?, te hua quenon tino che redin yahn che conon.” Sạhn min ne, nde nạn che cạhma se metah. 13 Tuhme chihquentiyon rey me sạhn che rinan se nạn vihco me: “Cuiquiyạhto nchuhn nde tạh nde cạh sạhn tih, cuetendạh vah ne sạhn, cuacondạhnun ne sạhn nạn che man. Min cuaco se mạn, cheh dihyon se mạn.”

14 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn ndinạn chahn:

—Tihcạ, te ạma yạhn ihyan riyạhve Dendiohs che cuatenan ye vahchetero, ate ạma doh ihyan che co cuahtenan ye min.

Tumerune sạhn fariseo yahn cạde iyo

15 Tuhme conạhn sạhn fariseo chahn, ne ntuhno se nduco vih cạva che nuhn ino se tạcạ co cạca nunde se yahn Dihvo vo. 16 Dechuh se ạma o combiero yahn se nduco tạma te o sạhn partido yahn Herodes, ne rạhn se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, ndih ne, ndudo cuạco che rente ne mạn, ricuahn ne numa cuạco vederihquentiyon yahn Dendiohs mạn, nde hua rendạhchenan ne ihyan, te dạma no rendihche

ne nducoyaca ye. 17 Deh rahn ne: ¿A redin yahn
che nedihvo vo cade iyo che rica emperador yahn
Roma o hua ne?
18 Dihvo vo ne, a devano ye che retumarande
sahn chahn ihyan, ne rahn ye ri ye sahn:
—Nchuhn ne, o nan o chende ne. ¿Dehco che
retumarande ne u? 19 Cuete ne ama tume che
renedihve nduco ne cade iyo, ndihcheró.
Nahme se ama tume chemin chan ihyan.
20 Ndihchero ye tume me, ne tumerune ye sahn:
—¿Duh ihyan che quenan yavenan ye man, che
duche ye man, nan tume cuh ne?
21 Ndahconan se, ne rahn se:
—Emperador yahn Roma.
Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:
—Cha che rihquentiyon emperador ne, condi-
nahn nchuhn, ne cha che rihquentiyon Dendiohs
ne, namin codinahn ne.
22 Ama cuahn ino se che tihca rahn ye, ne
conahn se nduco vih.

Tumerune sahn saduceo yahn che ntuche tenahn

23 A ro min no chahn ama o sahn saduceo
chendihchero se Dihvo vo. Sahn chahn ne, hua
ritahno se che va che ntuche tenahn, ne chemin
che rahn se ri se ihyan:
24 Ihyan Ricuahn, Moisés ne, dirun ye te ndete
che coh inchahn ama ndahta che hua ndaca daya
ye ne, va che cahnevaco dihno tenahn me nduco
tahn min cava che cahco ndata se menun dihno
se. 25 Ama yune ne, chahte ndache sahn yan vaco
nuhn che dihno se vih. Chihnevaco sahn menan
me, ne cuahn che chih se ne, hua ndaca se nde

a̱ma da̱ya se nduco nda̱hta yahn se. Chemin che chihneva̱co ta̱ma dihno se nduco ta̱hn min. 26 Ate namin chih se, ne hua nda̱ca da̱ya se nduco te. Atihnoca̱ nde chenan chih nduh che ndache se che chahtenan cuma se ta̱hn min. Nde a̱ma se hua nda̱ca da̱ya se nduco te. 27 Nde na̱n chihnonan yahn ne, namin chih ta̱hn min. 28 Nducote nduh che ndache sa̱hn chahn chahtenan cuma se ta̱hn min ne, nda̱ ro che ntuche tena̱hn ne, ¿cha se che incha̱hn te ne?

29 Ndahconan Dihvo vo, ne ra̱hn ye ri ye sa̱hn:

—Nchuhn ne, hua ritahno ne che va che ntuche tena̱hn, te hua renahn ne Ndudo yahn Dendiohs, nde huane vederihquentiyon yahn ye. 30 Nda̱ ro che ntuche tena̱hn ne, ametah cuahtenan cuma ihyan vih, nde huane ihyan nda̱hta, nde huane ihyan cha̱hn. Ro min ne, ndo ye nduhca̱ ángel che vate ye vahchetero. 31 Me yahn che va che ntuche tena̱hn ne, a ndero ndi che nde hua renahn nchuhn Ndudo yahn Dendiohs che ndirun, na̱n che ra̱hn ye tuhca̱: 32 “U che Dendiohs yahn Abraham ma̱n, yahn Isaac ma̱n, yahn Jacob ma̱n.” Che tihca̱ ra̱hn ye ne, a ndero ndi che a ihyan min che Dendiohs yahn nducoya̱ca ihyan, ihyan che vate ca ye ma̱n, ihyan che a ndih ye ma̱n, te na̱n ihyan min ne, chenduche nducoya̱ca ihyan.

33 Nducoya̱ca ihyan che chihnevan ye che tihca̱ ra̱hn Dihvo vo ne, a̱ma cuahn ino ye yahn vededevano yahn ye.

Vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque mena̱n vihca

34 Checadino sa̱hn fariseo chahn che nda̱hco ndiya Dihvo vo sa̱hn saduceo chahn, ne ndo da̱ma

se, nạn ye. 35 Vạn sạhn chahn quenun ạma
sạhn devano ley che dirun Moisés, ne cạva che
tumarande se Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:
36 —Ihyan Ricuahn, ¿cha vederihquentiyon nạn
ley yahn Dendiohs che tahque menạn vihca ne?
37 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—“Codin yahine Dihve Dendiohs numacuahn
chedave yehn mạn, numa ine mạn,
numacuahn vederendecadino yehn mạn.”
38 Vederihquentiyon min che menạn vihca.
39 Namin va tạma vederihquentiyon yahn ye, che
a nahn dạma che tuhcạ: “Codin yahine nducoyạca
ihyan nduhcạ che yahino man di.” 40 Nạn nduh
che o vederihquentiyon che tuhchan ne, rendo
dạma nducuahn che dirun Moisés mạn, ihyan
profeta mạn.

Ihyan che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, ¿duh che Chida ye?

41 Numanahn che ndi dạma ca sạhn fariseo
chahn ne, 42 tumerune Dihvo vo sạhn:
—Ihyan che va cạde che chi ye ndedevahn ye
ihyan iyehnse ne, ¿deh rạhn nchuhn yahn ye ne?
¿Duh dạya ihyan min ne?
Ndahconan se, ne rạhn se:
—Ihyan min ne, dạya David.
43 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:
—Ndete che atenạn dạya David ihyan min ne,
¿tạcạ che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che
nevahnecun David ihyan nduhcạ Dihve ye?, dirun
ye tuhcạ:
44 Rạhn Dihvo vo Dendiohs ri ye Dihvé:
“Cuihnde chihto nán, lạdo tạh cuạcó,

numanahn che ndạhco ndiyá ihyan che hua ri
rendihche di cạva che nevahnecun ye di."
45 Nducote mạn David dirun ye che ihyan min che
Dihve ye ne, hua cuạco che atenạn dạya ye ihyan.
46 Nde ạma sạhn chahn hua ntạquino se deh
che ndahconan se yahn ye, ne nde ro min ametah
chihquino se tumerune ca se dehtenduh ihyan.

23

Dihvo vo Jesucristo ne, ndevih ye nunde yahn sạhn fariseo vạconạn se

1 Tuhme rạhn Dihvo vo nduco ihyan che chenun
ye min mạn, ihyan apóstol yahn ye mạn, tuhcạ:
2 —Sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn ne, ntạh se ntiyon che ricuahn se ley
min. 3 Cuenevahnecun nchuhn che ricuahn se, ate
hua quendi ne yune yahn se, te sạhn chahn ne, a
vih ricuahn se, ne a vih redin se. 4 Ạma ndeh nạn
rihquentiyon se che dinahn ihyan, ate mạn se ne,
nde tah hua redinahn se. 5 Nducuahn che redin se
ne, atenạn cạva che cuhnde ro vederihquentiyon
che chenan cuma se. Tahque rahno cinta che
chenan chata se mạn, reche se mạn, tahque rahno
tino che chenun se mạn, che co ihyan chenạhn.
6 Renan ino se rahte se nạn silla che rahte ihyan
ndinạn nạn vihco mạn, chete yạco mạn. 7 Namin
renan ino se che numacuahn vedenecun necạh
ihyan Dendiohs sạhn vạn ihyan mạn, cạhma ye
ihyan ricuahn yahn se mạn.
8 'Ate nchuhn ne, hua cạhma ne ihyan ricuahn
yahn vih, te nducoyạca ne ne, dihno ne vih, ne
va ạma no Ihyan Ricuahn yahn ne, ihyan min
che va cạde che ndedevahn ye ihyan iyehnse.

9 Hua cạhma ne chida ne yahn ihyan iyehnse,
te va ạma no Chida ne, ihyan min che va ye
vahchetero. 10 Namin hua cạhma nchuhn ihyan
ndinạn yahn vih, te va ạma no Ihyan ndinạn yahn
ne, ihyan min che va cạde che ndedevahn ye ihyan
iyehnse. 11 Ihyan che conạn ye vạn nchuhn ne, co
ye nduhcạ decạhya yahn ne. 12 Tihcạ, te ihyan che
rendạhco ndiya ye ihyan chenạhn, nahn conạn ye
ne, nuhnde ndiya ye, ne ihyan che ndạhco ndiya
mạn ye ihyan ne, conạn ye.

13 'Nchuhn sạhn fariseo mạn, sạhn devano
ley che dirun Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne!
¡Chevạh nchuhn!, te redin vạhche ne yahn ihyan
che nahn nevahnecun ye vederihquentiyon yahn
Dendiohs. Hua renevahnecun mạn ne, nde hua
retihyon yune ne ihyan che nevahnecun ye.

14 'Nchuhn sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley
che dirun che Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne!
¡Chevạh nchuhn!, te rehnevi ne dehtenduh yahn
ndạhta vạh, ne cạva che hua cuhnde ro vede
idihya yahn ne ne, ạma rạhn revạh ne redin cạ ne.
Nducote tihcạ redin ne ne, tahque chahte castigo
va che co ne che co ihyan chenạhn.

15 'Nchuhn sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley
che dirun Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te ạma nahn ne che co yạhn ihyan
che cotahno ye dạma nduco ne. Ate cuahn che
rendạca ne ạma ye ne, retihyon yune ne ihyan che
ạma duhtuno ihyan ndạcondạ ye, che nde tahque
redin yahn che co ye castigo vạn ruchiyạhn che co
mạn ne.

16 'Nchuhn ne, anduhnecạ sạhn nạn ve che nahn
quendanan se sạhn nạn ve nduco se. ¡Chevạh

nchuhn!, te ricuahn ne ihyan: “Ndete che cạh ne ndudo yahn ne che ntihyon yạn ne yạco ne, andahre hua dinahn ne dehve din yahn. Ate ndete cạh ne ndudo yahn ne che ntihyon yạn ne diyạhnguạn che va chete yạco ne, chemin che cuạco, quenan cuma che dinahn ne.” 17 ¡Tundo nchuhn! ¡Hua renahn ne! Tahque rigonun chihve yạco, te min ri vihco diyạhnguạn che va chete. 18 Namin ricuahn ne: “Ndete che cạh ne ndudo yahn ne che ntihyon yạn ne nạn ta ne, andahre hua dinahn ne dehve din yahn. Ate ndete che cạh ne ndudo yahn ne che ntihyon yạn ne vedino che va nạn ta ne, chemin che cuạco, quenan cuma che dinahn ne.” 19 ¡Tundo nchuhn! ¡Hua renahn ne! Tahque rigonun chihve nạn ta, te min ri vihco vedino che va menạn. 20 Tihcạ, te cuahn che recạh ihyan ndudo yahn ye che rentihyon yạn ye nạn ta ne, nde nduco nducuahn che va menạn ne, rentihyon yạn ye. 21 Namin cuahn che recạh ye ndudo yahn ye che rentihyon yạn ye yạco ne, nde Dendiohs rentihyon yạn ye, te a yạco yahn ye chemin. 22 Namin cuahn che recạh ye ndudo yahn ye che rentihyon yạn ye vahchetero ne, nde Dendiohs rentihyon yạn ye, te a ihyan min che rihquentiyon min.

23 Nchuhn sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh nchuhn!, te renedihve ne riya yahn ive mạn, yahn anís mạn, yahn comino mạn, ate vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menạn vihca ne, hua retumacạh ne yahn, te hua runecạde vatechica ne mạn, hua chenan cuma ne vedevạhino mạn, hua ritahno ne mạn. Che

nahn ne, che quendihconahn dinahn ne veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs, hua cạhcomạn ne
nde ạma. 24 Nchuhn ne, anduhnecạ sạhn nạn
ve che nahn quendanan se sạhn nạn ve nduco
se. Ạma rendecadino ne yahn dehtenduh che nde
hua nduh rigonun chihve, ate che tahque rigonun
chihve ne, nde hua retumacạh ne yahn.
25 Nchuhn sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley
che dirun Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te nchuhn ne, anduhnecạ vạso mạn, cuh
mạn, che dave cuạhn vedạme, ate cuạhn chete ne,
ndito dehtenduh che chihngạ. Tihchan nchuhn,
te nạn ihyan ne, redin cạ ne che ndah ihyan ne,
ate che cuạco ne, reduco ne mạn, redin idihya
ne mạn. 26 Nchuhn sạhn fariseo che hua renahn
ne, che rạhco ne che retihyon yune ne ihyan che
quendi ye yune yahn Dendiohs, dinoca cuento ino
ne nunde yahn ne, cuihcomạn ne dehtenduh che
chihngạ redin ne, tuhme che cuạco dave yavenạn
ne.
27 Nchuhn sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley
che dirun Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te redin cạ ne che ạma ndah ihyan ne,
ate ạma duhtuno ihyan ne. 28 Tihchan nchuhn, te
andahre rạhco ihyan che ạma ndah ihyan ne, ate
o nạn o chende ne mạn, ạma duhtuno ihyan ne
mạn.
29 Nchuhn sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley
che dirun Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne!
¡Chevạh nchuhn!, te rahto ne yạyan yahn ihyan
profeta mạn, rendedecuco ne yạyan yahn ihyan
che runecạde chahtenan ye iyehnse mạn, 30 ne
ndere rạhn ne nduco vih: “Ndete che uvo che a
vato vo ro che chihno ihyan ndico yuhn vo ihyan

profeta chahn ne, hua dạma chi vo nduco ye.”
31 Nduco ndudo che tihcạ rạhn ne ne, rihco ro ne
che dạma ne nduco ihyan chahn che chihno ye
ihyan profeta. 32 ¡Cuiquendi ne yune yahn ihyan
ndico yahn ne cạva che din numa ne ntiyon che
canạn ye! 33 Nchuhn ne, nduhcạ cu tạn tihchan ne.
Nde hua co ndevahn ne yahn castigo che va che co
ne vạn ruchiyạhn. 34 Chemin che va ca che dechúh
ihyan che cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs
mạn, ihyan devano mạn, ihyan ricuahn mạn. Ate
nchuhn ne, cạhno ne ạma o ye, ne tạma te o ye
ne, conahn yạh ye ihyan. Tạma te o ye ne, cuahn
ne ihyan chete yạco mạn, quendạh ne ihyan nduh
yạn nduh yạn mạn. 35 Nduco tihcạ cuehdạme
nchuhn yun yahn nducoyạca tenạhn che nde hua
chendihco ye nunde che chihno ihyan ndico yahn
ne nde a rạhn me, canạn nduco yun yahn Abel nde
yun yahn Zacarías, dạya Berequías, che chihno ne
mendạhn yahn yạco nduco nạn ta. 36 Rạhn cuạcó
rí nchuhn te nducuahn nunde min ne, ndehdạme
nducoyạca nchuhn che vate ne mạn ro cuh.

Dihvo vo Jesucristo ne, chaco che quenan vạhino ye ihyan yạn Jerusalén

37 Nchuhn ihyan yạn Jerusalén che rihno ne
ihyan profeta mạn, recạh ne tu ihyan che re-
dechuh Dendiohs rahndudo ye ye ndudo yahn ye
vạn ne mạn, ạma ndeh yune ndą́ che nahn nedin
dạmá nchuhn, dín cudạdo nchuhn nduhcạ che
redin chaco tuh cudạdo dạya te mạn reche te, ate
hua nevahnecun ne. 38 Cuedevano nchuhn te yạn
vạco ne ne, cuhndemạn. 39 Rą́hn rí nchuhn te
ametah ndaconan ndihchero ne u nde ndạ ro che

cạhma ne tuhcạ: “Ndeva vo yavenạn ihyan cuh che dechuh Dihvo vo Dendiohs ihyan.”

24

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te ndora yạco yahn yạn Jerusalén

1 Ndiquendạh Dihvo vo chete yạco che a nạhn ye. Ura min ndo dạma ihyan apóstol yahn ye, ne nạhme ye yạco me ihyan, rente ye nduhcạ che ạma ndạhcạ ndahto. 2 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuenecạhco nchuhn che ndihchero ne chete che tihchan tih. Cuạco ráhn rí nchuhn te ndạ ro che cuihno ndora, metah nuhnde nde o tu che ndahto vih.

Nduhcạ che va che co cuahn che ndạ nino ro che nto iyehnse

3 Chihno min ne, cuahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol cuete Olivo. Cuahn che a chenun ye min ne, chahn ihyan apóstol chahn nạn va Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan deva vih:

—Nahn nuhn che te cuande ne nuhn, ticuạhn conahn che rạhn ne me. ¿Deh vederihno co ro cuahn che ndaconan chi tun ne mạn, cuahn che nto iyehnse mạn ne?

4 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuihco nchuhn cudạdo cạva che nde ạma ihyan hua cahncheh ye nchuhn, 5 te va che ndạ ạma yạhn se din cạ se che chenan cuma se vederihquentiyon yáhn, ne cạhma se che a mạn se ihyan che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse. Ạma yạhn ihyan cahncheh se ihyan.

6 Ro min ne, cahnevan ne che a muhn a min va
cạnda mạn, che cuanạn cạnda mạn, ate hua cua
ne cudạdo, te a tihcạ va che co. Cuedevano ne
te andahre ạma cạhnda ro min, ate condah ca
che nto iyehnse. 7 Ihyan ạma nación ne, cuhma
ye nduco ihyan tạma nación mạn, a muhn a min
cuhnde cuico mạn, cuhnde cah mạn, nuhn yạhn
mạn. 8 Nducuahn vedeyah chemin chan ne, cade
nạn che cuanạn che chuhrihn ihyan.

9 'Ndạ ro min ne, cạca nunde ihyan yahn
nchuhn, din tạn ye nduco ne, nde cạhno ye
nchuhn. Nducoyạca ihyan iyehnse ndihche tạn ye
nchuhn yahn che ritahno ne u. 10 Cuahn che tihcạ
co ne, ạma yạhn ihyan cạhcomạn ye che ritahno
ye, ne ndihche tạn ye vih mạn, cạca nunde ye
yahn vih mạn. 11 A muhn a min quendạh ạma
yạhn sạhn che din cạ se che Dendiohs dechuh ye
sạhn, ne cahncheh se ạma yạhn ihyan. 12 Ạma
duhtuno ndạcondạ ihyan che nde ihyan che ndah
ihyan ye ametah cuahtenan cuma ye vedeyahino
nduco vih. 13 Ate ihyan che quendi ye cotahno
ye nde cuihno nducuahn vedeyah min ne, ihyan
chahn che ndevahn ye. 14 Me ndudo ndah yahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, cuahndudo
ihyan numachahte iyehnse, nde conan cadino
nducoyạca ihyan yahn nducuahn nación, tuhme
che nto iyehnse.

15 'Ihyan profeta Daniel ne, dirun yahn ạma
nạn che ạma chihngạ che redetohnan. Cond-
edecadino ndah ne yahn. Cuahn che ndihchero
ne che a nti chemin chete yạco cuạhn nạn ta ne,
16 nducoyạca ihyan che vate ye estạdo yahn Judea
ne, tahque ndah che ndetạhno cạno ye cuạhn ico

yạhn. 17 Ihyan che chenun ye tin vah yuto yahn ye
ro min ne, tahque ndah che hua condah ye condạ
ye chete vah cạva che cotạh ye dehtenduh yahn
ye. 18 Me ihyan che chenan ye viyạta ne, tahque
ndah che a nde min no cạno ye, hua tihyon ye
ura nạhn ye viyạn cạva tino yahn ye. 19 ¡Chevạh
ndạhta che adeche cuacoyạhn te ro min mạn, tạhn
che retạve te decuạh mạn! 20 Covạh nchuhn cuica
ne Dendiohs che hua ro iche co venecuino min,
nde huane ro che rahte tuhno ihyan, 21 te ro min
che cuahno ihyan venecuino che hua nahno ihyan
nde ro che canạn iyehnse, nde metah ndaconan
cuahno ye adive. 22 Ndete Dendiohs din ye che
rạhn cuhnde venecuino min ne, nde ạma ihyan
hua ndevahn ye. Ate hua cuahnecun ye che rạhn
cuhnde cạva che co ndevahn ihyan yahn ye che a
tendạhnun ye.

23 'Ndạ ro min ne, ndete che cạhma ihyan co
ye nchuhn: "Condihche nchuhn, muhn quenun
ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye
ihyan iyehnse," o "Condihche ne, min quenun ye"
ne, hua cotahno ne, 24 te ạma yạhn se cahnecheh
se ihyan, din cạ se che a sạhn chahn che a va cạde
che ndedevahn se ihyan iyehnse mạn, che Den-
diohs dechuh ye sạhn mạn. Vạn vederihncheh
yahn se ne, din se vederihno, cahncheh se nde
ihyan che a tendạhnun Dendiohs ndete che co.
25 A menạn vihca rete cuandé nchuhn cạva che a
devano ne. 26 Chemin che ndete che cạhma ihyan
co ye nchuhn: "Min yạhn nạn che metah duhva
quenan ye" ne, hua cạhn ne. O ndete che cạhma
ye: "Condihche ne, muhn chete vah quenun ye"
ne, hua cotahno ne. 27 A devano ne te cuahn che

riya cuah ne, hua renun ndeh, te rahn dave yahn numachahte, ne rendihchero nducoyąca ihyan. A tihnocą co cuahn che, u che rinducó nducoyąca ihyan, ndaconan chí, te cadino nde cąhya nde cune ihyan. 28 Ro min ne, hua chuh ya nde ąma ihyan nunde, te nducoyąca ye va che co ye castigo.

29 'Cuahn che a conan chuh vedeyah chemin chan ne, co man nąn yąhn mąn, nąn iyo mąn, a cora iyon mąn, ne nducuahn che nihnde cąde nąn ro ne, nuhn. 30 Tuhme cuhnde ro vederihno nąn ro, cąhco ro che u che rinducó nducoyąca ihyan ne, a ndą́. Cuaco nducoyąca ihyan iyehnse, ne ndihchero ye u che ndą́ vąn man numacuahn vederihquentiyon chahte yáhn. 31 Tuhme ąma yudo cuah trompeta, ne tahvé ángel yáhn che nedin dąma ye ihyan yáhn che a tendąhnún che vate ye numachahte iyehnse.

32 'Cua cuande nchuhn nduhcą che ri nduco yąhn higo. A devano ne te cuahn che renecąhno yąn ne, a cochi nino ro ihno. 33 Atihnocą cuahn che a rendihchero nchuhn che a rinahn dehtenduh che tuhchan che rą́hn rí nchuhn ne, cuedevano ne te a ndą nino ro che nto iyehnse. 34 Cuąco rą́hn rí nchuhn te ihyan che vate ye mąn ro cuh ne, vate ca ye cuahn che a conahn nducuahn dehtenduh chemin chan. 35 Iyehnse mąn, nąn ro mąn ne, va che cuihno, ate ndudo yáhn ne, hua ndą ro che cuihno, te va che conahn.

36 'Me yahn che conahn chemin ne, hua duh devano deh ro mąn, deh ura mąn, nde ángel che chenan ye vahchetero mąn, nde Dąya Dendiohs mąn, hua devano ye. Atenąn Dendiohs Chida che devano ye.

37 'Anduhnecą che chahno ihyan ro che quenan
Noé iyehnse ne, tihcą cuahno ihyan ro che, u
che rinducó nducoyąca ihyan, ndaconan chi túⁿ.
38-39 Ihyan chahn ne, vate ye vedeyeno yahn mąn
ye, reh ye mąn, rih ye mąn, rihnevąco ye mąn,
redecąhnevąco ye dąya ye mąn. A cudądo min
vate ye nde ndą ro che chendą Noé chete arca. Nde
hua tumacadino ye cuahn a canąn chan conąhn,
chito nune iyehnse, ne chihno chih nducoyąca ye.
A chemin no tun ro che, u che rinducó nducoyąca
ihyan, ndaconan chi túⁿ, te ihyan nunde ne, nde
tah hua ndedecadino ye yahn. 40 Ndą ro min ne,
andahre dąma redin o ihyan ntiyon chenan ye
viyąta, ate ąma ye ne, quenda ángel ihyan, ne tąma
ye ne, cąhcomąn ye ihyan. 41 A namin no tun,
andahre dąma chenun o ihyan ndąhta, rengu ye,
ate ąma ye ne, quenda ángel ihyan, ne tąma ye ne,
cąhcomąn ye ihyan.

42 'Cuahteyąn nchuhn, te u che Dihve ne ne, hua
devano ne deh ura ndą́. 43 Cua cuande nchuhn
ejemplo cuh: Ndete che ąma patrónⁿ devano ye
deh ura ndą sąhn duco ne, cuhndeyąn ye, ne hua
cuahnecun ye che duco se yahn ye. 44 Atihnocą
nchuhn, nahn che cuahteyąn ne, te u che rinducó
nducoyąca ihyan ne, denąn ndą́ ura che nde hua
vate ne cudądo.

Ejemplo yahn sąhn decąhya che chichahtino patrónⁿ yahn se sąhn

45 'Cuihnevan nchuhn ejemplo cuh: Chihnde
sąhn decąhya che ndąhcą vederendecadino yahn
se mąn, redinahn se mąn. Ąma yune ne, chihco
patrónⁿ yahn se ntiyon tąh se che din se cudądo

mozo yahn ye, cạhca cheh se sạhn nduhcạ che redin yahn, ne chica ye min, cuahn ye. 46 Ạma ndah ro yahn sạhn min ndete che redinahn se nde ndạ ro che ndaconan dihve se. 47 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ndete che tihcạ ne, ndạhco dihve se vederihquentiyon tạh se che din se cudạdo nducuahn che va yahn ye. 48 Ate ndete che ndedecadino se che hua nun ndaconan dihve se, 49 ne cuanạn din tạn se nduco mozo yahn ye mạn, cheh se mạn, cuh se mạn, nduco sạhngoh mạn ne, 50 denạn ntạ patrón yahn se ura che nde tah hua va se cudạdo. 51 Tuhme din ye castigo sạhn, cuahno se nduhcạ che rahno sạhn che o nạn o chende se, co se castigo yah vạn ruchiyạhn. Min cuaco se mạn, cheh dihyon se mạn.

25

Ejemplo yahn ndiche tạhn cạhya che chinduco te nạn vihco rihnevạco ihyan

1 'Ndạ ro min ne, ihyan che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne, cuahno ye nduhcạ che chahno chi ndiche tạhn cạhya che chetạh te candil yahn te, ne chahn te nạn vihco rihnevạco ihyan. 2 Uhn tạhn chahn ne, vivo te, ne te uhn te ne, hua cudạdo te. 3 Tạhn che hua cudạdo chahn ne, hua quendạ te aceite devavih cạva che tuno yahn te. 4 Me tạhn che vivo chahn ne, decuto te candil yahn te, nde quenda ca te aceite devavih. 5 Nducote ạma rendah sạhn rihnevạco me ne, ndạ yạhnde nạn te, ne chahteyạdo te. 6 Tenduh nạn mạhn yạn me ne, yạhve ihyan tạhn, ne rạhn ye: "A cochi sạhn rihnevạco. Cuahteyạn nchuhn cạva che conduco ne sạhn." 7 Necuan nduh che ndiche tạhn chahn,

canạn rendạhco yạn te candil yahn te. 8 Tuhme rạhn tạhn che hua cudạdo chahn ri te combiero yahn te: “Te nchuhn tah aceite yahn ne nuhn, te a rentoh candil yahn nuhn.” 9 Ndahconan tạhn che vivo chahn, ne rạhn te: “Hua co te nuhn nchuhn, te ndete che te nuhn ne, hua tuno nde cạva mạn nuhn. Tahque ndah nchuhn ne, cuahn ne cua ne nạn che rendihcue ye.” 10 Ate numanahn che cuahn tạhn che hua cudạdo chahn ca te aceite ne, ndạ sạhn rihnevạco me, chendạ se vah. Tạhn che vateyạn chahn ne, namin chendạ te, ne ndude chendevah. 11 Chihno min ne, ntạ tạhn chenạhn chahn, ne canạn riyạhve te: “Dihve nuhn, conạhne ne chendevah condạ nuhn.” 12 Ate ndahconan sạhn rihnevạco me, ne rạhn se ri se tạhn: “Cuạco rạ́hn te nde hua rendihché duh nchuhn.”

13 Chihno nte Dihvo vo ejemplo me ne, rạhn ye:

—Cua cuande nchuhn ejemplo me, ne cuahteyạn ne, te u che rinducó nducoyạca ihyan ne, hua devano ne deh ro mạn, deh ura mạn, che ndaconan chí.

Ejemplo yahn tume renan daya

14 ’Ihyan che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne, anduhnecạ sạhn decạhya yahn ạma patrón. Cuahn che va che cạhn patrón yahn se yạhn yahn ne, nedin dạma ye sạhn, ne chihco ye tume tạh queri ạma se cạva che din se ntiyon nduco. 15 Ạma se ne, chihco ye uhn mil tạh se, tạma se ne, chihco ye o mil tạh se, tạma se ne, chihco ye ạma mil tạh se. Tunoca co din queri ạma se ntiyon ne, a tihva tume chihco ye tạh se, tuhme cuahn ye. 16 Sạhn che chihnde tạh uhn mil me ne, din se

ntiyon nduco, ne ndąca se te uhn mil nąn ntiyon
che din se. 17 Namin sąhn che chihnde tąh o mil
me ne, din se ntiyon nduco, ne ndąca se te o mil
nąn ntiyon che din se. 18 Ate sąhn che chihnde tąh
ąma mil ne, tihyon ndeh se tume me mąn yąhn.
19 'Chi rąhn me ne, ntą patrón yahn sąhn chahn,
ne ndetendąh cuande ye nduco se. 20 Menąn vihca
ndą sąhn che chihnde tąh uhn mil me, ne rąhn
se ri se ihyan: "Dihvé, uhn mil te ne u, ne dín
ntiyon nduco, ndącá te uhn mil nąn ntiyon che
dín. Condo tąh ne che uhn mil me yahn ne nduco
uhn mil che quendudonąn yahn." 21 Rąhn patrón
yahn se ri ye sąhn: "Ndąhcą din. Di ne, redinehn
ndudo yehn. Tah ra tume té di, ne ndąhcą din
ntiyon nduco. Mąn ne, tahque ndeh ca cąhcó tah.
Conen nán, ne cuahte vo vedeyeno." 22 Chihno
min ne, ndą sąhn che chihnde tąh o mil me, ne
rąhn se ri se ihyan: "Dihvé, o mil te ne u, ne
dín ntiyon nduco, ndącá te o mil nąn ntiyon che
dín. Condo tąh ne che o mil me yahn ne nduco
te o mil che quendudonąn yahn." 23 Rąhn patrón
yahn se ri ye sąhn: "Ndąhcą din. Di ne, redinehn
ndudo yehn. Tah ra tume té di, ne ndąhcą din
ntiyon nduco. Mąn ne, tahque ndeh ca cąhcó tah.
Conen nán, ne cuahte vo vedeyeno." 24 Chihno
min ne, ndą sąhn che chihnde tąh ąma mil me, ne
rąhn se ri se ihyan: "Dihvé, a rendihché ndih che
ąma cheche chedave yahn ne, ne renedin ndeh
ne dąya tume yahn ne rendąca ne. 25 Chemin
che hua chihquinó dín ntiyon nduco tume yahn
ne, ne tahque ndah tihyón mąn yąhn. Mąn ne,
ngą yahn ne." 26 Ndahconan ye, ne rąhn ye ri ye
sąhn: "Di ne, duhtuno ihyan di mąn, dąhnde mąn.

A devene che cheche chedave yáhn, che renedin
ndéh dạya tume yáhn rendạcá. 27 ¿Dehco che hua
chehn chihque nạn bạnco, ne mạn che ndaconán
ne, ndondạ tạ́h nduco dạya?" 28 Tuhme rạhn ye
ri ye ạma o sạhn decạhya yahn ye: "Cuehnevi
nchuhn tume che nda sạhn tih, ne cocạh ne sạhn
che va tạh ndiche mil. 29 Tihcạ, te ihyan che va
yahn ye ne, ndondạ tạh ca ye nde ngạva yahn ye,
ate ihyan che tah ra yahn ye ne, nde cuavi tahsihn
che va yahn ye. 30 Mạn ne, cotạh ne sạhn tih
che hua cochihve se, ne cuih nun ne sạhn cuạhn
chevah nạn man. Atihnocạ cuahno nducoyạca
ihyan che duhtuno ihyan ye, te va che co ye castigo
yah vạn ruchiyạhn. Min cuaco ye mạn, cheh
dihyon ye mạn."

Ro che cuhnde cạde yahn ihyan iyehnse

31 'Cuahn che u che rinducó nducoyạca ihyan
ndaconan chí numacuahn vederihquentiyon
yáhn nduco nducoyạca ángel yáhn ne, techecạdé
numacuahn vedeyudo. 32 Tuhme ihyan yahn
nducuahn nación ne, ndo dạma ye nạ́n, ne cạhco
víh ạma tạma ye, nduhcạ che rihco vih ihyan
itecuche vạn chivạto. 33 Ihyan che ndah ihyan ye
ne, cạhco víh ihyan lạdo tạh cuạcó, ne ihyan che
duhtuno ihyan ye ne, cạhco víh ihyan lạdo tạh
cuéh. 34 Cạhmá có ihyan che vate ndi ye lạdo tạh
cuạcó: "Nchuhn che redin Chidá che ndah nduco
ne ne, cochi ne, cuahtenan ne vahchetero nạn che
rihquentiyon ye. Min ne, a ndihcoyạn ye cạva ne
nde ro che dendah ye iyehnse. 35 Rinevạhn che
cuahtenan nchuhn min, te cuahn che chi cuicó ne,
te ne che chéh mạn, cuahn che chi yạcá ne, te ne

nune chíh mạn, cuahn che quechicá yạn vạco ne ne, nevahnecun ne u ndevạco ne mạn, 36 cuahn che chi cuah tino yáhn ne, te ne tino quenún mạn, cuahn che chi cáh mạn, cuahn che quenún vạcoyạhn mạn ne, chahn ne chendihchero ne u mạn." 37 Tuhme ndahconan ihyan chahn, ne cạhma ye co ye u: "Dihve nuhn, co ndiyu nuhn che chinan nuhn ndih cuahn che rendotenan ne che rạhn ne. Hua te nuhn cheh ne mạn, hua te nuhn nune chih ne mạn, 38 hua nevahnecun nuhn ndih ndevạco nuhn mạn, hua te nuhn tino quenun ne mạn, 39 hua chahn nuhn chendihchero nuhn ndih mạn." 40 Ndahconán, ne cạhmá có ihyan: "Cuạco rạ́hn rí nchuhn te che chinan ne ihyan che ritahno ye u, andahre hua nduh rigonun chihve ye che rạhco ihyan ne, anduhnecạ ndete che a mạ́n chinan ne."

41 'Me ihyan che vatendi ye lạdo tạh cuéh ne, cạhmá có ihyan: "Nchuhn che a ndinda ne ne, cuavi ne náṇ, cuahn ne vạn ruchiyạhn che a va yạn cạva chundah nduco ángel yahn se. Min cuahtenun ne cuahn dạma. 42 Hua co ndevá nchuhn, te hua chahtenan cuma ne vedevạhino. Chi cuicó, ne hua te ne chéh mạn, chi yạcá, ne hua te ne nune chíh mạn, 43 quechicá yạn vạco ne, ne hua nevahnecun ne u ndevạco ne mạn, chi cuah tino yáhn, ne hua te ne tino quenún mạn. Chi cáh mạn, quenún vạcoyạhn mạn, ne hua chahn ne chendihchero ne u." 44 Tuhme cạhma ihyan chahn co ye u: "Dihve nuhn, ¿ticuạhn chi cuico ne mạn, chi yạca ne mạn, quechica ne yạn vạco nuhn mạn, chi cuah tino yahn ne mạn, chi cah ne mạn, quenun ne vạcoyạhn mạn, ne hua

chinan nuhn ndih ne?” 45 Ndahconán, ne cạhmá
có ihyan chahn: “Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nducote
chacondạh vedạme ne ihyan che ritahno ye u, nd-
edecadino ne che nde hua rigonun chihve ye ne,
anduhneca ndete che a u chacondạh vedạme ne.”
46 Tuhme dechúh ihyan chahn cuahtenun ye vạn
ruchiyạhn, co ye castigo, ne ihyan yáhn ne, ndevá
ihyan, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn
ro.

26

Ntuhno se nduhcạ che din se preso Dihvo vo Jesucristo

1 Cuahn che a chihno nte Dihvo vo nducuahn
dehtenduh che tuhchan ne, rạhn ye ri ye ihyan
apóstol yahn ye:
2 —Nchuhn ne, a devano ne te cuihno o ro mạn
ne, a vihco ro yudo. U che rinducó nducoyạca
ihyan ne, va che din se preso u, nahn yạh se u.
3 Tuhme chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn ndinạn
yahn ihyan nación yahn Israel mạn, sạhn devano
ley che dirun Moisés mạn ne, ndo dạma se chevah
vạco Caifás, chidocuyạn che tahque ndinạn. 4 Min
ntuhno se deh vedemạyon din se cạva che co din
se preso Dihvo vo, cạhno se ihyan. 5 Nte cạde se
che cuahtenan rino se nde chuh vihco cạhno se
ihyan, te che mendạhn vihco ne, necuan ihyan
yạn numacuahn vedetạn.

Ạma tạhn ndạhta ne, chacotạhme te nunedạn tin Dihvo vo Jesucristo

6 Ạma ro min ne, quenan Dihvo vo yạn Betania,
vạco Simón, ihyan min che chi ye cah che rechạ
yute ro menạn. 7 Ura che va ye nạn mesa reh ye

ne, ndą ąma tąhn ndąhta, nda te ąma frąsco che ndindah nduco ąma nąn tu che duche alabastro. Frąsco me ne, ndito ąma nąn nunedąn che ąma yahn chihve. Chahn ndą te nąn va Dihvo vo, ne chacotąhme te nunedąn me tin ye. 8-9 Ndihchero ihyan apóstol chahn, ne chi yudo yahn ye, ne rąhn ye:

—Hua ndąhcą che redin tąhn tih che ndere retoh te nunedąn tih, te ąma yahn chihve. Tahque ndąhcą din te ndete che ndihcue te, cąva che ndąca tume conan te ihyan chevąh.

10 Chihnevan Dihvo vo, ne rąhn ye ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che yudo ri yahn nchuhn che tihcą din tąhnguh?, te ndąhcą che tihcą din te cąvá. 11 Ihyan chevąh ne, cuahn dąma chenun ye vąn nchuhn, ne conan ne ihyan adecodehno ura che nahn ne, ate u ne, hua cuahn dąma conán nduco ne. 12 Che chacotąhme te nunedąn u ne, chihcoyąn te u cąva che cuhche ihyan u. 13 Cuąco ráhn rí nchuhn te adecotino che cuahndudo ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs numachahte iyehnse ne, ntihyon yąn ye nduhcą che din te cąva che cadino ihyan.

Judas ne, ndihcue ndeh se Dihvo vo Jesucristo

14 Chihno min ne, Judas Iscariote, ąma cha sąhn che namin nduco se ndi cuande se vąn nduh che ndihchio ihyan apóstol chahn ne, chahn se nąn chidocuyąn ndinąn chahn, 15 ne rąhn se ri se sąhn:

—¿Tąva nedihve nchuhn u cąva che nté Jesucristo tąh ne?

Tuhme cąh sąhn ndinąn chahn ndico ndiche tume diyąhngua sąhn. 16 Nde ura min canąn

rinuhn ino se a̱ma ura che nda̱hca̱ ca̱va che neca̱h se Dihvo vo ta̱h sa̱hn chahn.

Cheh vino Dihvo vo Jesucristo nduco ihyan apóstol yahn ye

17 Cuahn che a cade a̱ma ro cana̱n vihco ro yudo me, ro che reh ihyan pa̱n che hua nduco ya̱ yahn ne, tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo:

—¿Ti nahn ne che ca̱hcoya̱n nuhn ca̱va che cheh vino ne che cuande yahn vihco ro yudo ne?

18 Ndahconan Dihvo vo, ne ra̱hn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuahn nchuhn viya̱n, va̱co a̱ma ihyan, ne ca̱hma ne co ne ihyan tuhca̱: "Ra̱hn Ihyan Ricuahn yuhn vo te a nda̱ nino ura che ca̱hno se ihyan, ne va̱co ne chihco ca̱de ye che cheh vino ye nduco ihyan apóstol yahn ye ma̱n vihco ro yudo."

19 Dinahn ihyan apóstol chahn nduhca̱ che ra̱hn Dihvo vo, ne chihcoya̱n ye che cheh vino ye nduco vih che cuande yahn ro yudo.

20 Cuahn che chi vino me ne, chihnde Dihvo vo na̱n mesa cheh vino ye nduco nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye. 21 Numanahn che reh ye ne, ra̱hn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cua̱co ráhn rí nchuhn te a̱ma cha ne ndihcue ndeh ne u.

22 Tuhme a̱ma chi nda̱che ihyan chahn, ne cana̱n ca a̱ma ca a̱ma ye ra̱hn ye ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, ate co ndiyu u che tihca̱ dín.

23 Ndahconan Dihvo vo, ne ra̱hn ye ri ye ihyan:

—A̱ma cha nchuhn che reh ne da̱ma nducó chete a̱ma cuh ne, ndihcue ndeh ne u. 24 U che rinducó nducoya̱ca ihyan ne, va che conahn nducó nducuahn che a ndirun na̱n Ndudo yahn

Dendiohs. Ate ¡chevạh sạhn che ndihcue ndeh se u! Tahque ndah ro yahn se ndete che nde hua chihndeyạn se.

25 Tuhme Judas, sạhn min che ndihcue ndeh se ihyan ne, rạhn se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ndiyu u che tihcạ dín.

Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Tạcạ hua, di.

26 Numanahn che reh ye ne, chetạh Dihvo vo pạn, ne necạh ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, cạh ye ihyan chahn, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Pạn cuh ne, yute yáhn, cocheh nchuhn.

27 Chihno min ne, chetạh ye ạma vạso vino, ne necạh ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme cạh ye ihyan chahn, ne rạhn ye:

—Cuih nducoyạca nchuhn. 28 Chu ne, yun yáhn che dito yahn vederihquentiyon ra che ndạhco cạde Dendiohs. Cora yun yáhn, ne nduco chemin ạma yạhn ihyan ndạca ye vederenchahco cạva nunde yahn ye. 29 Rą́hn rí nchuhn te ametah ndaconan cúh vino yahn uva nde ndạ ro che nedin ra Chidá nducuahn dehtenduh. Tuhme ndaconan cuh vo nduco nchuhn nạn che rihquentiyon ye.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te va che cạhma Pedro che hua rendihche ye ihyan

30 Chihno chita ye himno che a va ndi rita ye ne, cuahn ye cuạhn cuete Olivo. 31 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Mạn vino ne, cạhcomạn nducoyạca nchuhn u. Conahn Ndudo yahn Dendiohs che ndirun tuhcạ: “Cuahnecún che cạhno se ihyan che redin

ye cudạdo itecuche, ne cuihno cạno te.” 32 Ate
cuahn che a ntuché vạn tenạhn ne, cạ́hn estạdo
yahn Galilea tahque menạn ca che co nchuhn.
33 Tuhme rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:
—Andahre nducoyạca ihyan sih cạhcomạn ye
ndih, ate u ne, hua cạhcomạ́n ndih.
34 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Cuạco rạ́hn rí di te mạn vino cuh, numanahn
che metah cuah tuh ne, cạhme ino yune che hua
rendihche u.
35 Rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:
—Andahre quenan cuma che cóh dạma nduco
ne, ate hua cạhmá che hua rendihché ndih.
—Atihnocạ rạhn nducoyạca ihyan apóstol
chahn.

Covạh Dihvo vo Jesucristo cuete Getsemaní

36 Cuahn che ndạ Dihvo vo ạma cuạn nạn che
duche Getsemaní ne, rạ́hn ye rí ye ihyan apóstol
yahn ye:
—Cuahte nchuhn muhn numanahn che cạ́hn
tạn cạna, covạ́h.
37 Tume quenda ye Pedro nduco nduh che o
dạya Zebedeo, ne cuahn ye cạna nạn me. Ndạ ye
min ne, canạn ạma chi ndạche ye, 38 ne rạhn ye ri
ye ihyan chahn:
—Ạma ndạche rí anduhnecạ ndete che a cóh che
ri ndạché. Cuahtenan nchuhn muhn, ne cuahten-
duche ne, conduco ne u.
39 Tuhme cuahn Dihvo vo tah cuahn cạna nạn
me, quendih ye ndiyạhn, covạh ye, ne rạhn ye:
—Chida mạ́n, ndete che co ne, cuahnecun ne
che hua chuhríhn nduhcạ che a va cạde. Ate co din

ne nduhcạ che nahn mạn ne, ndiyu nduhcạ che náhn.
40 Tuhme ndaconan ye nạn che vate ihyan apóstol yahn ye. Ntạca ye ihyan chahn che vateyạdo ye, ne rạhn ye ri ye Pedro:

—¿A nde mare ạma ura, hua chicha nchuhn chahtenduche ne, conduco ne u ne? 41 Cuahtenduche ne, covạh ne cạva che hua dinahn ne yahn chundah cuahn che tumarande se nchuhn. Cuạco te a chihco dạma ino ne che cocha ne che tumarande se nchuhn, ate anduhnecạ ndete che ndi i ne, ne hua richa ne.
42 Ndaconan cuahn Dihvo vo, covạh ye nạn che chi o yune, ne rạhn ye:

—Chida mán, ndete che hua co che cahnevi ne che va che chuhríhn ne, co nduhcạ che nahn mạn ne.
43 Ndaconan tun ye, ne ntạca ye ihyan chahn che vateyạdo ye, te anduhnecạ ndete che nda vih ndutinạn ye che ạma nahn cuahteyạdo ye. 44 Chihcomạn ye ihyan chahn ne, cuahn tun ye covạh ye nạn che chi ino yune, ne a chemin no covạh ye tạma yune. 45 Tuhme ndaconan ye nạn che chenun ihyan chahn, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Mạn che cuạco ne, cuahteyạdo nchuhn. U che rinducó nducoyạca ihyan ne, a ndạ ura che necạh se u tạh sạhn nunde. 46 Cuenecuan nchuhn, cuhn vo. Quendi yuno vo sạhn che ndihcue ndeh se u, te a cochi nino se.

Quenda se preso Dihvo vo Jesucristo

47 Nde metah cuihno cạhma Dihvo vo cuahn che a ndạ Judas Iscariote, sạhn min che namin nduco se ndi cuande se vạn nduh che ndichio

ihyan apóstol chahn. Nduco se a̱ma ya̱hn se, sa̱hn che nda espa̱da ma̱n, sa̱hn che nda ya̱hn ma̱n. Sa̱hn chahn che dechuh chidocuya̱n ndinan ma̱n, intiyahn ma̱n. 48 Judas, sa̱hn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, a nente ca̱de se nduco sa̱hn chahn tuhca̱:

—Ihyan che tena̱n ihyan ne, a ihyan min. Co din nchuhn preso ihyan.

49 Ndeta̱hno chahn nda̱ se na̱n Dihvo vo, ne ra̱hn se ri se ihyan:

—Necuma ndih, Ihyan Ricuahn yáhn.

Tuhme tena̱n se ihyan. 50 Ra̱hn Dihvo vo ri ye sa̱hn:

—Amigo yáhn, codin nome ntiyon che cochi.

Tuhme tumanga̱n sa̱hn chahn Dihvo vo, din se preso ihyan.

51 A̱ma cha ihyan apóstol che nduco Dihvo vo ne, ndetenda̱h ye espa̱da yahn ye, ne chahn ye sa̱hn deca̱hya yahn chidocuya̱n ndina̱n, chaconda̱h ye revan se. 52 Tuhme ra̱hn Dihvo vo ri ye ihyan min:

—Cuentihyon ndah espa̱da yehn. A devene te duh ihyan che ca̱hno ye nduco espa̱da ne, nduco espa̱da va che coh ye. 53 Cuedevene te co ca̱cá Chidá, ne ndeta̱hno dechuh ye a̱ma ya̱hn ángel, ndedevahn ye u. 54 Ate hua dín tihca̱, te a ndirun na̱n Ndudo yahn ye che a tihca̱ va che conahn.

55 Chihno min ne, ra̱hn Dihvo vo ri ye sa̱hn che din se preso ihyan:

—Ro ro quenún che chete ya̱co va̱n nchuhn chicuáhn, ¿dehco che hua min din ne preso u? ¿Ta̱ca̱ che muhn cochi ne, nda ne espa̱da ma̱n, ya̱hn ma̱n, din ne preso u, anduhneca̱ ndete che sa̱hn duco u? 56 Ate tihca̱ va che cuahnó ca̱va che

conahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta.

Me ihyan apóstol chahn ne, chihcomạn ye Dihvo vo, chihno chano ye.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nạn intiyahn

57 Sạhn che din se preso Dihvo vo ne, quenda se ihyan nạn Caifás, chidocuyạn che tahque ndinạn. Min nto dạma intiyahn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn. 58 Pedro ne, quendi ye Dihvo vo diyahn diyahn nde ndạ ye chevah vạco chidocuyạn che tahque ndinạn, ne min chihnde ye dạma nduco sạhn policía chahn, te nahn cadino ye deh co nduco Dihvo vo.

59 Chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn intiyahn mạn ne, rinuhn ino se ạma nunde che ndere cacueh dạme se Dihvo vo cạva che co cạhno se ihyan. 60 Ate nde ạma nunde hua chi chicueh dạme se ihyan, andahre ạma yạhn se ndere chica nunde se yahn ye. Chihno min ne, ndạ te o se che ndere chica nunde se yahn ye, 61 ne rạhn se:

—Ihyan tih ne, rạhn ye te co ndahtera ye yạco, ne chete che ino ro ne, nạhno ye.

62 Tuhme necuan ndi chidocuyạn che tahque ndinạn me, ne rạhn ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rendahconen yahn sạhn sih che tihcạ rica nunde se yehn?

63 Ate Dihvo vo ne, nde ạma hua rạhn ye. Tuhme rạhn chidocuyạn ndinạn me ri ye ihyan:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs che va ye vahchetero ne, ricá di che cạhma cuaque co nuhn ndete che di che Dạya

Dendiohs, ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse.

64 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—A u, nduhcạ che rạhn ne. Namin cuedevano nchuhn che u che rinducó nducoyạca ihyan ne, ndihchero ne u che vá lạdo tạh cuạco Dendiohs, ihyan min che ạma yudo vederihquentiyon quenan cuma ye. Namin ndihchero ne che chí vạn man.

65 Ndetạhno chihngun chidocuyạn ndinạn me cahteca ye, te rạhco ye che ducherino Dihvo vo Dendiohs che tihcạ ndahconan ye. Tuhme rạhn ye:

—¿Dehca din vo testigo ne? ¡Ducherino se Dendiohs! A mạn nchuhn chihnevan ne nduhcạ che rạhn se. 66 Mạn ne, ¿deh rạhn nchuhn ne?

Ndahconan sạhn intiyahn chahn, ne rạhn se:

—Sạhn tih ne, quendihco se nunde, ne quenan cuma che coh se.

67 Tuhme cạhnun dan se vạconạn ye, ne chahn se ihyan. Nạhn se ne, chahn se vaconạn ye, 68 ne rạhn se ri se ihyan:

—Di che rahn che Dendiohs dechuh ye di, ndedevehn ihyan iyehnse, cahme duh chahn di.

Rạhn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

69 Numanahn min ne, va Pedro cuạhn chevah me. Chahn ndạ ạma tạhn decạhya yahn chidocuyan ndinạn me nạn ye, ne rạhn te ri te ihyan:

—Namin di ne, chindoque Jesús yahn estạdo yahn Galilea.

70 Ate rạhn Pedro ri ye tạhn nạn nducoyạca ihyan:

—Nde hua devanó deh yahn che tihcą rahn.
71 Tah cuahn adive ne, cuahn ye cuą̄hn nino
chendevah. Ndihchero tą̄ma te ihyan, ne rą̄hn te
ri te są̄hn che chenun se min:
—Namin są̄hn tih ne, chinduco se Jesús yahn
yą̄n Nazaret.
72 Ndahconan Pedro tą̄ma yune, ne rą̄hn ye:
—Nde muhn nde nąn Dendiohs, hua rendihché
duh ihyan che rą̄hn nchuhn.
73 Namenąn me ne, chahn ndą są̄hn che chenun
se min nąn ye, ne rą̄hn se ri se ihyan:
—Cuąco niyon che chindoque ihyan cą̄h, te a
ndero ndi nde nąn ndudo yehn.
74 Ndaconan ntihyon yą̄n ye Dendiohs, nde
rą̄hva ye, ne rą̄hn ye:
—Hua rendihché duh ihyan cą̄h che rą̄hn
nchuhn.
A ura min no cah ą̄ma tuh. 75 Necą̄hco Pedro
ndudo che rą̄hn Dihvo vo ri ye ihyan tuhcą̄: “Nu-
manahn che metah cuah tuh ne, cahme ino yune
che hua rendihche u.” Tuhme ndiquendą̄h ye, ne
ą̄ma chaco ye.

27

Necą̄h se Dihvo vo Jesucristo tą̄h Pilą̄to

1 Chi dave tą̄ma ro me ne, nducoyąca chi-
docuyą̄n ndinąn chahn mą̄n, są̄hn intiyahn mą̄n
ne, ntuhno se nduco vih cą̄va che cą̄hno se Dihvo
vo. 2 Dechiche se ihyan, ne quenda se ihyan, necą̄h
se ihyan tą̄h gobernador Pilą̄to.

Nduhcą̄ che chih Judas

3 Cuahn che checadino Judas che a va che cạhno sạhn chahn Dihvo vo ne, ndo yah se, ne chahn se necạh se nduh che ndico ndiche tume diyạhngua me tạh chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn intiyahn mạn, ne rạhn se ri se sạhn:

4 —U ne, quendihcó nunde nạn Dendiohs, te ndạhcó tạh nchuhn ạma ihyan che nde ạma nunde hua quendihco ye cạva che cạhno ne ihyan.

Ndahconan sạhn chahn, ne rạhn se ri se Judas:

—Tạn condihche tạcạ din. Nuhn ne, hua cuande yahn nuhn chemin.

5 Tuhme a min chete yạco ndunan Judas tume me sạhn chahn, ne chahn se tihyon se ihyo dạndo se, chihno mạn se sạhn.

6 Nedin dạma chidocuyạn ndinạn chahn tume me, ne rạhn se nduco vih:

—Nduhcạ che rihquentiyon ley ne, hua co nedin dạmo vo tume cuh nduco tume vedino, te chu ne, tume yahn yun.

7 Ndetạhno nte cạde se nduco vih, ne ca se ạma ndi yạhn nduco tume min cạva che ndạca nạn che cuehche ihyan nación chenạhn. Ro menạn me ne, duche yạhn min Yạhn yahn Sạhn che Redendah Chite Yạhn, 8 ate nde ro min ne, nuhnde duche Yạhn yahn Yun. 9-10 Tihcạ chinahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta Jeremías tuhcạ: “Nduhcạ che chihco cạde Dihvo vo Dendiohs ne, ndico ndiche tume diyạhngua chihco ihyan nación yahn Israel che rigonun chihve ihyan min. Toh ihyan chahn tume me, ca ye yạhn che duche Yạhn yahn Sạhn che Redendah Chite Yạhn.”

Chihnde cạde yahn Dihvo vo Jesucristo nạn Pilạto

11 Cuahn che a nti Dihvo vo nạn gobernador ne,
tumerune se ihyan:
—¿A ndih che Rey yahn ihyan nación yahn Israel
ne?
Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—U, a nduhcạ che rahn.
12 Chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn in-
tiyahn mạn ne, canạn ạma rica nunde se yahn Di-
hvo vo, ate nde ạma hua ndahconan ye. 13 Tuhme
rạhn Pilạto ri se ihyan:
—¿Dehco che hua rendahconan ne che rica
nunde sạhn sih yahn ne ne?
14 A namin no tun nde ạma ndudo hua ndahco-
nan ye yahn se, ne ạma chahn ino se.

Chihco dạma ino Pilạto che conan yạh Dihvo vo Jesucristo

15 Va ạma costumbre che nduyo nduyo che
rendạ vihco ro yudo ne, va che ntạhte gobernador
ạma preso, adecochano sạhn che cạca ihyan yạn.
16 Tạhn min ne, va ạma sạhn preso che ạma duh-
tuno ihyan se, duche se Barrabás. 17-18 Ura min ne,
ạma ndo dạma ihyan yạn, ne nducote tumacadino
Pilạto che redin ve chidocuyạn ndinạn chahn
yahn Dihvo vo, rica nunde se yahn ye ne, chemin
che tumerune se:
—¿Cha preso nahn nchuhn che ntạhté, a Jesús
che rạhn ne che Cristo ye o Barrabás ne?
19 Numanahn min ne, dechuh ndạhta yahn se
ndudo, rạhn te tuhcạ: “Ihyan tih ne, nde ạma
nunde hua quendihco ye. Condi din tan nduco
ye, te icuino ne, ạma chihngạ chihnó che va che

conahn a̱ma venecuino ndete che din tan nduco ye.”

20 Me chidocuya̱n ndina̱n chahn ma̱n, sa̱hn intiyahn ma̱n ne, chicha yahn se chinun se ihyan ya̱n che ca̱ca ye Pila̱to che nta̱hte se Barrabás ma̱n, che ca̱hcantiyon se che coh Dihvo vo ma̱n.
21 Ndaconan tumerune Pila̱to ihyan chahn, ne ra̱hn se:

—Tuhme ne, ¿cha preso nahn nchuhn che nta̱hté ne?

Ndahconan ihyan ya̱n chahn, ne ra̱hn ye:

—Cuenta̱hte ne Barrabás.

22 Tuhme tumerune se ihyan chahn:

—Me Jesús che ra̱hn nchuhn che Cristo ye, ¿deh din nduco ye ne?

Ndahconan nducoya̱ca ihyan chahn, ne ra̱hn ye:

—Cuihquentiyon ne che conan ya̱h ye.

23 Ra̱hn Pila̱to ri se ihyan chahn:

—¿Ta̱ca̱ che conan ya̱h ye?, te hua quendihco ye nde a̱ma nunde.

Ate nde tahque dito cah ihyan chahn:

—Cuihquentiyon ne che cona̱n ya̱h ye.

24 Ndihchero Pila̱to te hua rendo ndudo ihyan chahn. Tahque ndah nde tahque vari chende ca ye, ne tahve se che chehua nune. Na̱no se ta̱h se na̱n nducoya̱ca ye, ca̱hco ro se che hua nahn cuehda̱me se nunde min, ne ra̱hn se:

—Ihyan cuh ne, hua quendihco ye nde a̱ma nunde. U ne, hua náhn che conan ya̱h ye, ate co nduhca̱ che nahn nchuhn.

25 Ra̱hn nducoya̱ca ihyan chahn:

—Cuihquentiyon ne che conan yạh ye. Nuhn nduco dạya nuhn cuehdạme nuhn ihyan.

26 Tuhme ntạhte Pilạto Barrabás nduhcạ che
nahn ihyan chahn, ne chihquentiyon se sandạdo
yahn se che chahn se Dihvo vo. Chihno min ne,
tahve se sạhn che quenda se ihyan, cuaconahn
yạh se ihyan.
27 Quenda sandạdo chahn Dihvo vo chete
palạcio, ne nedin dạma se nducoyạca combiero
yahn se nạn ye. 28 Chehnevi se tino menạn yahn
ye, ne tihyon se ạma tino cuạh ihyan. 29 Denda se
ạma corona yạn, tihyon se tin ye, ne cạh se ạma
nducodi quetuhma ye tạh cuạco ye. Chihno min
ne, chehntihya se nạn ye redin duche yahn se
ihyan, ne rạhn se ri se ihyan:

—Rendeva nuhn yavenạn ne, Rey yahn ihyan
nación yahn Israel.

30 Recạhnan dan se ihyan mạn, retạh se nduco
me rahn se tin ye mạn. 31 Chihno che din duche
yahn se ihyan tihcạ ne, chehnevi se tino cuạh me,
ndaconuhn se tino yahn mạn ye ihyan. Tuhme
quenda se ihyan nạn che nahn yạh se ihyan.

Chaconahn yạh se Dihvo vo Jesucristo

32 Cuahn che a chenun yune se ne, tạhn nun
se ạma ihyan yạn Cirene che duche ye Simón, ne
chihquentiyon se ihyan che quenda ye cruz nạn
che conan yạh Dihvo vo.
33 Ndạ se ạma cuete che duche Gólgota, che
conahn Cuete Ine Tin Tenạhn. 34 Min cạh se vino
che ndihchetạhn nduco dạh ite, cuh Dihvo vo, ate
dechihn ye, ne hua chih ye.

35 Cuahn che a chihno nahn yạh sandạdo chahn
Dihvo vo ne, tendạh se suerte yahn se cha sạhn
quendạh yahn se che co yahn se tino yahn ye.
Tihcạ chinahn Ndudo yahn Dendiohs che dirun
ihyan profeta tuhcạ: “Tendạh se suerte yahn se
cha sạhn quendạh yahn se che co yahn se tino
yáhn.” 36 Chihno min ne, chahtenan se cudạdo
ihyan. 37 Tin cruz ne, chaconahn letra nạn che
ndirun nunde yahn ye tuhcạ: “Ihyan cuh che
Jesús, Rey yahn ihyan nación yahn Israel.”

38 Namin chenan yạh o sạhn duco chihto nạn ye,
ạma se lạdo tạh cuạco ye, ne tạma se lạdo tạh cueh
ye. 39 Ihyan che rechuh ye min ne, redin duche
yahn ye ihyan, rahco tin ye, ne rạhn ye:

40 —Di che rahn che ndahtere yạco, ne nahne
chete ino ro, cuendedevahn man di. Ndete che
Dạya Dendiohs di ne, cuenchehn nạn cruz tih.

41 Chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn intiyahn mạn,
sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn ne, namin ndạhchenan se Dihvo vo,
ne rạhn se vạn mạn se nduco vih:

42 —Ndedevahn se tạma ca ihyan, ate mạn se
ne, hua ri rendedevahn se sạhn. Ndete che cuạco
che Rey yahn ihyan nación yahn Israel sạhn ne,
nchahn se nạn cruz cạva che cotahno vo sạhn.
43 Rạhn se te ndichahtino se Dendiohs mạn, che
Dạya ye sạhn mạn. Mạn ne, ndihchero vo ndete
che cuạco che yahino ye sạhn, ndedevahn ye sạhn.

44 Nde sạhn duco che chenan yạh se dạma nduco
ye ne, ndạhchenan se ihyan.

Chih Dihvo vo Jesucristo

45 Ro min ne, chi man numachahte iyehnse,
canạn nde inguiyạhn, ne quendi nde nạn rahco
ino a chino. 46 Ura min ạma dito cah Dihvo vo, ne
rạhn ye:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —che conahn tuhcạ:
Dendiohs yáhn, Dendiohs yáhn, ¿dehco che chih-
comạn ne u ne?
47 Nạhn sạhn che chenun se min ne, chihnevan
se che tihcạ rạhn ye, ne rạhn se:
—Rah se ihyan profeta Elías.
48 Ndetạhno chahn ạma se, rano se, chehua se
ạma nạn che decạ cuche decạ, ne decạhnda se
nduco vino che a nchuhnan yahn. Dechiche se tin
ạma nduco, cạh se che tihve Dihvo vo. 49 Ate sạhn
chenạhn chahn ne, rạhn se:
—Cuihcoman sạhn. Ndihchero vo ndete che chi
Elías ndedevahn ye sạhn.
50 Ura min ne, ạma dito cah Dihvo vo tạma
yune, ne chih ye. 51 Ndetạhno chendan tino che
quendihco chete yạco. Chica nde yạco, chiya
nde ndiyạhn, ndo o ndi. Namin ạma nuhn yạhn
mạn, ndah yạva mạn, 52 nạne yạyan mạn, ne
ntuche ạma yạhn tenạhn che chitahno ye Den-
diohs cuahn che chahtenan ye iyehnse. 53 Ihyan
chahn ne, nde ro che ntuche Dihvo vo, chihnde
ro ye yạn Jerusalén, yạn yahn Dendiohs, ne ạma
yạhn ihyan ndihchero ye ihyan.
54 Me sạhn capitạ́n nduco sandạdo yahn se che
chenan se cudạdo Dihvo vo ne, ạma dihya se
chi che nuhn yạhn mạn, che chinahn vederihno
chenạhn mạn, ne rạhn se:
—Cuạco niyon te a ihyan cuh che Dạya Den-
diohs.

55 Ạma yạhn ihyan ndạhta vatendi ye ạma lạdo
rendihche ye Dihvo vo. Ihyan chahn che chinan
ye ihyan nạn ntiyon yahn ye, ne chinduco ye
ihyan cuahn che chica ye estạdo yahn Galilea.
56 Vạn ihyan chahn ne, nduco Maríạ yahn yạn
Magdala mạn, Maríạ, ihyan ndạhta yahn Zebedeo,
ihyan min che chaco Jacobo nduco José mạn.

Chehche Dihvo vo Jesucristo

57 Cuahn che a chi chino ne, ndạ ạma ihyan
cuihca yahn yạn Arimatea, che duche ye José.
Ihyan min ne, namin ritahno Dihvo vo. 58 Chahn
ye nạn Pilạto, chica ye permiso cạva che cuhche ye
Dihvo vo. Tuhme chihquentiyon Pilạto sandạdo
yahn se che necạh se Dihvo vo ihyan. 59 Chahn
ye, ndedevah ye Dihvo vo, chacotuhma ye ihyan
nduco ạma tino cua, 60 ne chacondihte ye ihyan
chete ạma yạyan ra che ndihquentiyon ye che
ndindah nạn yạva cạva mạn ye. Chihno min
ne, necạhde ye chende yạyan me nduco ạma tu
chahno, ne conạhn ye. 61 Min chihto yạyan me,
va Maríạ yahn yạn Magdala nduco Maríạ che tạma
me.

Chahtenan sandạdo cudạdo nạn yạyan yahn Dihvo vo Jesucristo

62 Tạma ro me, a ro che rahtetuhno ihyan ne,
chahn chidocuyạn ndinạn nduco sạhn fariseo nạn
Pilạto, 63 ne rạhn se ri se sạhn:

—Ihyan ndinạn yahn nuhn, necạhco nuhn
nduhcạ che rạhn sạhn rihncheh min te cuino
ino ro che coh se ne, ntuche se vạn tenạhn.
64 Chemin che cochi nuhn ndihchero nuhn ndih
che co cudạdo yạyan yahn se nde cuihno ino ro.

Ndete che hua ne, denạn cạhn sạhn apóstol yahn se, ndetendạh se sạhn chete rạhn quenda se sạhn, ne cạhma se che ntuche se vạn tenạhn, nde tahque cahncheh se ihyan che co ro menạn.

65 Rạhn Pilạto ri se sạhn:

—Ngạ sandạdo chenun se min. Cuiquenda nchuhn sạhn, cuahtenan se cudạdo yạyan me nduhcạ che nahn ne.

66 Tuhme chahn sạhn chahn, chaconahn se sello chende yạyan me, ne chaconahn se sandạdo chahn, din se cudạdo.

28

Ntuche Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn

1 Tạma ro me, ro che ndeva ndate ne, cuahn María yahn yạn Magdala nduco María che tạma me vatiyạn dạhca nạn yạyan me. 2 Adenạn chiya ạma ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, chehnevi ye tu che ndi chendevah yahn yạyan me, ne chihnde ye menạn. Numanahn min ne, ạma dito nuhn yạhn. 3 Angel me ne, ạma diyạhn ro ye, ne tino yahn ye ne, ạma cua nduhcạ che ro ihve. 4 Ndihchero sandạdo chahn ángel me, ne ạma dihya se chi, nde tuno ndoh se che vạh se. Vạn canedihya min ne, nde chih yute se mạn, nde chi i se mạn. 5 Rạhn ángel me ri ye ihyan ndạhta chahn:

—Hua dihya nchuhn co. A devanó che ndạ ne ndihchero ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che quenan yạh ye. 6 Metah ye muhn, te a ntuche ye vạn tenạhn nduhcạ che a rạhn ye ro menạn. Cochi ne ndihchero ne chete yạyan nạn che quendite ye. Metah ye min. 7 Tuhme cuahn ne tenun tenun no cạhma ne co ne ihyan apóstol yahn ye che a ntuche

ye vạn tenạhn, ne cạhn ye estạdo yahn Galilea tahque menạn ca che co nchuhn. Min ndihchero ne ihyan. A chemin no che va che có nchuhn.

8 Ihyan ndạhta chahn ne, quenun ca canedihya ihyan, te ạma dihya ye chi. Tuhme conạhn ye rano ye, ạma yeno ye, quengo ye ndudo yahn ihyan apóstol. 9 Ura min chihnde ro Dihvo vo nạn ihyan chahn, ne necạh ye Dendiohs ihyan. Tuhme chahn ndạ ihyan chahn nạn ye, ne chehntihya ye chahtemahn ye cạh ye, ndeva ye yavenạn ye. 10 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Hua dehve rạhco nchuhn. Cuahn ne co ne ihyan apóstol yáhn che cạ́hn estạdo yahn Galilea, ne min ndihchero ye u.

Chinun chidocuyạn ndinạn sandạdo

11 Numanahn che cuahn ihyan ndạhta chahn ne, chenạhn ạma o sandạdo che chenan se cudạdo yạyan me, chengo se chidocuyạn ndinạn chahn nducuahn che chi. 12 Chidocuyạn ndinạn chahn ne, ntuhno se nduco sạhn intiyahn, ne ạma ndeh tume cạh se sandạdo chahn, ne rạhn se ri se sạhn:

13 —Nchuhn ne, cạhma ne te chete rạhn numanahn che vateyạdo ne ne, ndạ apóstol yahn sạhn min, ndetendạh se sạhn, quenda se sạhn. 14 Me ndete che cadino gobernador ne, cạhmanan nuhn nchuhn, ne hua dehva co yahn ne.

15 Chetạh sandạdo chahn tume me, ne chacotuhn se ndudo nduhcạ che cạh cuande chidocuyạn chahn sạhn, ne chihnde ndudo me vạn ihyan nación yahn Israel nde mạn ro cuh.

Cạh Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon ihyan apóstol yahn ye

16 Me ihyan apóstol chahn ne, cuahn ye estą̄do
yahn Galilea, tingüete nąn che a rą̄hn Dihvo vo
nduco ye ro menąn me. 17 Min ndihchero ye Dihvo
vo, ne ndeva ye yavenąn ye. Ate ą̄ma o ye ne,
rą̄hco ye te ndiyu ihyan min. 18 Tuhme chahn ndą̄
Dihvo vo nąn ihyan chahn, ne rą̄hn ri ye ihyan:
—U ne, nducote ndą̄hco Dendiohs nducuahn
vederihquentiyon che va vahchetero mą̄n,
iyehnse mą̄n, tą̄h ne, 19 chemin che rihquentiyón
nchuhn che cą̄hn ne nducuahn nación, cacuahn
ne ihyan cą̄va che cotahno ye u. Cuehdenune
ne ihyan numacuahn vederihquentiyon yahn
Dendiohs Chida mą̄n, Dendiohs Dą̄ya mą̄n,
Vaco ndah yahn Dendiohs mą̄n. 20 Namin
cuicuahn ne ihyan che dinahn ye nducuahn
che a chihquentiyón nchuhn. Cuedevano ne te
hua cą̄hcomą́n nchuhn, te conducó nchuhn ro ro,
nde ro che nto iyehnse. Tihcą̄ co.

El Nuevo Testamento: Cuicateco de Teutila
New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec, Teutila)

copyright © 1972 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Teutila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Teutila [cut], Mexico

Copyright Information

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Teutila

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
6bd8292c-2070-5c2d-8b8b-378bf0f66afe